

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
ПЕТА СЕДНИЦА
ПРВОГ РЕДОВНОГ ЗАСЕДАЊА
Пети дан рада
18. мај 2018. године

(Седница је почела у 10.15 часова. Председава Владимир Маринковић,
потпредседник Народне скупштине.)

*
* *

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Поштоване даме и господо народни посланици,
настављамо рад Пете седнице Првог редовног заседања Народне скупштине
Републике Србије у 2018. години.

На основу службене евиденције о присутности народних посланика
констатујем да седници присуствује 75 народних посланика.

Ради утврђивања броја народних посланика присутних у сали, молим
народне посланике да убаце своје идентификационе картице у посланичке
јединице електронског система за гласање.

Констатујем да је применом електронског система за гласање
утврђено да је у сали присутно 96 народних посланика, односно да су
присутна најмање 84 народна посланика и да постоје услови за рад.

Обавештавам вас да је народни посланик Наташа Михаиловић Ваџић
спречена да присуствује седници.

Прелазимо на 21. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ОДЛУКЕ О
ОБРАЗОВАЊУ КОМИСИЈЕ ЗА ИСТРАГУ ПОСЛЕДИЦА НАТО
БОМБАРДОВАЊА 1999. ГОДИНЕ ПО ЗДРАВЉЕ ГРАЂАНА СРБИЈЕ,
КАО И УТИЦАЈ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ, СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ
НА ПОСЛЕДИЦЕ КОЈЕ ЈЕ ОСТАВИЛА УПОТРЕБА ПРОЈЕКТИЛА СА
ОСИРОМАШЕНИМ УРАНИЈУМОМ (наставак јединственог претреса).

Реч има народна посланица др Драгана Баришић.

Изволите.

ДРАГАНА БАРИШИЋ: Захваљујем, уважени председавајући.

Поштоване колегинице и колеге народни посланици, поштовани
грађани Србије, наша обавеза је да утврдимо истину и узрочно-последичну
везу између бруталног бомбардовања наше земље и пораста малигних и

других тешких обољења, као и конгениталних аномалија. Стога поздрављам предлог председнице Народне скупштине и формирање ове комисије.

Тог 24. марта 1999. године снага оружја надјачала је снагу разума и успомене не бледе. Оне нас опомињу и наша дужност је да се отклоне све сумње и да еминентни стручњаци, у сарадњи са новоформираном комисијом, утврде да ли је пораст малигних обољења и других тешких обољења повезан са злочиначким бомбардовањем које је задесило наш недужан народ. Оружани напад на нашу државу је злочин без преседана, напад на духовне, културне и материјалне вредности, напад на људско достојанство. Свакако је догађај којег се морамо сећати, да се не заборави неправда која се обрушила на нашу Србију.

Жалосно је што се ова тема, која би требало да буде светиња и да нас све уједини, користи да на несрећи нашег народа неки стичу јефтине политичке поене. Нико у Србији не може да прихвати то да су бомбе биле средство људске комуникације, поготово ако су падале на кровове наших домова, на установе у којима смо радили, на болнице у којима смо се лечили.

Не могу а да се не присетим тог лета „Милосрдног анђела“ и над градом који је од Организације уједињених нација одликован са два највећа признања, градом Весником мира, мојим Крушевцем. „Милосрдни анђео“ је немилосрдно уништавао мостове, домове, школе, болнице, далеководе. У ноћи између 11. и 12. априла те 1999. године НАТО бомбе пале су и на мој Крушевац; уништиле су постројења „14. октобра“, Градске топлане, а наредних дана и ноћи падале су и на мостове на Расини у Бивољу, на Западној Морави у Јасици; два пројектила пала су и на зелене површине недалеко од моје куће у насељу Расадици. Нажалост, жртве су се десиле неколико дана касније, претпоследњег дана маја, када је погођен Варварински мост и када су страдали недужни цивили, међу њима и свештеник али и четрнаестогодишња Сања Миленковић, одлична ученица основне школе – трагедија коју не можемо и не смемо да заборавимо.

Не улазим у право сваког политиканта да заступа идеје које жели, али грађани Србије заслужују да након исцрпног рада комисија саопшти резултате. Надам се да ће еминентни стручњаци и чланови комисије који буду предложени из овог парламента радити на томе, јер то је дужност свих нас. У томе ће нам помоћи извештај Италијанског парламента. Оно што захтевамо јесу истина и правда.

Овом приликом желим да додам и то да је једна исповест избеглице, избегле жене из Приштине, заиста оставила на мене утисак и надам се да нећете имати ништа против да укратко прочитам: „Падају бомбе на касарну у Приштини, пуцају стакла на објекту у коме сам радила; следећа пада на 'Југопетрол', куља дим. Моја деца у обданишту, ја морам да радим. Упад Шиптара у објекат, бежање уз претњу; пушчана цев у устима мог колеге. Плач моје деце, гори школица. Погибија мог друга, супруга моје колегинице. Рађање њиховог сина који не зна за оца. Киднаповање мог друга и комшије

Драгана. Плач његове супруге. Мала деца у чуду, нема тате. Ни данас се не зна шта је било. Погибија мог сестрића, момка од 19 година. Погибија кућног пријатеља у бомбардовању зграде МУП-а. Гори кућа, дедовина, очевина, а требало је да је мој син наследи. Бежање без игде ичега са троје мале деце. Много туге и јада. Сада плачем, сећања су толико свежа као да је јуче било. А онда уранијум – мајка у мукама испусти душу, брат у још тежим. Али идем даље, закључам тугу у кутку своје душе и живим, живим са моја три анђела. Велико зло су учинили и надам се да ће их казна стићи“.

Зато, једино што захтевамо јесу истина и правда. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колегинице.

Реч има народни посланик Милетић Михајловић.

МИЛЕТИЋ МИХАЈЛОВИЋ: Поштовани председавајући, ова тачка дневног реда заслужује нарочиту пажњу и о њој је требало одавано да разговарамо овде.

Ни дан-данас последице бомбардовања из 1999. године не знају се тачно, нити се зна колико је испаљено пројектила, нити оно што је тачан податак око материјалне штете. Постоји податак да је 2.500 људи погинуло, од тога 1.031 лице из безбедносних снага. Према неким подацима, односно према извештају НАТО-а, испаљена је 31.000 пројектила; према подацима Војске СРЈ, око 50.000; према руским изворима, око 90.000 пројектила итд.

Оно што мислим да треба рећи јесте да су званичници Републике Србије после 2001. године избегавали да покрену питање страховитих последица овог бомбардовања на животну средину и здравље људи. Није било политичке воље нити подршке да се то стави на дневни ред, да се то тачно снимим и да се види о чему се ради.

Наравно, због унутрашњих политичких неслагања итд. ишло се и тим правцем да се окриви власт која је била на челу Србије пре 2000. године. Нећу о томе да полемишем, јер та власт је сигурно учинила доста доброг а, наравно, било је и грешака, није то уопште спорно, али наша вечита неслагања су и овога пута преовладала у корист ситнополитичких потреба и нисмо могли да нађемо заједнички именоватељ око потребе да се сагласимо шта треба чинити у датом тренутку, да треба то снимити, да треба заузети правилан став према таквом једном чину итд. Ево, ово је један покушај и надам се да ће дати резултате.

Без политичке подршке не може да се дође до онога што је предмет пажње и светске јавности и, наравно, наше јавности. Бомбардовање је свакако утицало на то да је повећан број обољења, јер последице бомбардовања су дале као резултат то да су се ослобађали канцерогени агенси, мутагени агенси, токсични агенси итд., од тога бар десетак хемикалија које су на листи забрањених хемикалија према Стокхолмској конвенцији.

Ми данас, рецимо, говоримо о томе да су бојни отрови, који су такође Конвенцијом забрањени, били употребљени против руског двоструког

шпијуна Сергеја Скрипаља. Наравно да и ми то треба да осудимо – друго је питање ко стоји иза тога, то је сасвим нејасно – али ако то заслужује толико велику пажњу светске јавности и стручне јавности у свету, онда ваљда заслужује и оно што се догодило 1999. године овде, у СР Југославији, са тако великим и штетним последицама. То говори о лицемерности и монструозном начину резоновања светских центара моћи, који кроје капу и политику у том правцу.

Оно што желим да истакнем јесте и то да су неке светске институције, као Светска здравствена организација, инструментализоване тако да нпр. и она релативизује утицај бомбардовања, односно утицај осиромашеног уранијума, који највише делује штетно преко уранијумске прашине. Они говоре о томе да нпр. пројектили који су обogaћени уранијумом имају такву кошуљицу, такво тело, да кородирају после 500 година. Много је пројектила који нису експлодирани у датом тренутку, али пракса је показала да и после годину дана, или две, такви пројектили кородирају и ослобађају уранијумску праšину, која је веома, веома штетна. То говори заправо о томе да и многе светске институције иду у корист онога што су центри моћи.

Социјалистичка партија Србије, наравно, осуђује све то и апсолутно је за формирање ове комисије.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Реч има предлагач госпођа Маја Гојковић.

Изволите.

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Хвала вам на могућности да се укључим у дискусију. Жао ми је што нисам могла од почетка због своје службене одсутности, али сам помно пратила расправу овде у Парламенту. Заиста желим да се захвалим свим посланицима који су озбиљно приступили дискусији о предлогу да се формира комисија која би истражила последице бомбардовања из 1999. године по здравље људи у овој држави и по животну средину у којој живимо.

Доктор Дарко Лакетић, посланик кога предлажем да буде председник или председавајући комисији, коју ће Парламент, надам се, усвојити након усвајања наше одлуке и формирања комисије, заиста је на један добар и исцрпан начин, квалитетан, неполитикантски, јуче образложио потребу да се формира ова комисија, са врло важним циљем – да овај парламент учини исто што су урадили и парламенти неких европских држава, а то је да трагамо за истином какве последице је по живот људи у овој држави оставило бомбардовање из 1999. године. Ни сама нисам била свесна какву ће лавину у јавности покретање ове теме изазвати, што очигледно показује само једно – да су грађани наше државе чекали овај чин, да неко предложи и да неко на озбиљан начин почне да разговара о овом заиста великом проблему.

Када кажем да ћемо трагати за истином, то наравно не значи оно што неки покушавају у јавности Србије да прикажу – да ће та комисија личити на судницу, да ћемо ми било коме изрицати пресуде и да ћемо тражити начин

да кажемо јавности Србије ко је крив. Не, циљ је да се бавимо нечим другим, нечим много озбиљнијим, да не личимо на судницу и да се не опредељујемо политички ко је за а ко је против, нити да истражујемо околности због чега су државе НАТО-а Југославију уопште бомбардовале. Дакле, ова комисија мора да побегне од политикантства и од тога да се упушта у политику, зашто је НАТО без одлуке Савета безбедности уопште бомбардовао нашу државу. Многи од нас то знају, већина наших грађана Србије то зна. Да се осврнем на дискусије више од двадесет пет посланика пре мог, евентуално, сумирања ових дискусија.

Значи, наш задатак је управо да побегнемо од политикантства и да не причамо о томе да ли је политика до 1999. године била исправна, или да се okreћемо ка прошлости и разговарамо о томе да ли је циљ бомбардовања и страдања грађана Југославије и последица које данас осећамо од тог бомбардовања, како у животном смислу тако и у политичком смислу, била, у ствари, намера да се девет година касније прогласи независност једног дела територије Републике Србије и да се самопрогласи нова држава на европском континенту.

Зато вас молим да сви заједно у тој комисији, ко буде учествовао, бежимо од таквих тема, јер ће то само помоћи онима који су нас спречавали или који ће на сваки начин онемогућавати рад ове комисије. Тога морамо да будемо свесни, да рад који очекује посланике по овом питању нимало неће бити лак, нимало неће бити лагодан, да ће бити много отпора и да ће бити много покушаја утицаја на њихов рад.

Видим да смо изазвали велико интересовање не само међу грађанима, који шаљу мејлове, нуде своју помоћ, подршку, податке које имају, стручњаци се јављају, научници, доктори... Све што стигне на мејл Скупштине биће упућено комисији, да комисија размотри важност и релевантност потенцијалних сведочења, да позове ове људе и види какве податке и документе имају и да ли они могу да се користе у нашем истражном поступку.

Медији су такође веома заинтересовани, ја сам им захвална на томе, јер ћутали су годинама, годинама и годинама. Схватили су да је ћутање неки пут, у неким управним поступцима, одобравање; неки пут је ћутање страх да ће вас неко опоменути па морате да сакријете ту тему од грађана Србије. Драго ми је да су се сада охрабрили да пишу о томе, да организују емисије, без обзира на то што често, морам да приметим, покушавају да релативизују рад ове комисије, да унапред кажу да посланици нису стручни – наравно, ни наше колеге у Италијанском парламенту нису стручњаци у тој области, али су на одличан начин урадиле свој посао после више година рада – и да релативизују уопште, рецимо, и мој покушај да предложим вама да почнемо да се бавимо овако важном темом постављајући питање чиме се ја бавим и које су моје стручне референце.

Ево, није важно шта сам завршила као предлагач, важно је то да сам посланик у Народној скупштини Републике Србије и да представљам грађане ове државе овде. Што се тиче образовања, не морам да имам ни основно образовање, важно је да представљам народ Републике Србије. То је мој одговор новинарима који постављају јавно питање ко сам ја, шта сам ја и да ли сам завршила атомску физику да бих се бавила оваквим питањима. Нисам, ја сам само обичан народни посланик, што и њима желим да буду – народни новинари, коначно.

Дакле, рекла сам, заиста немојте да размишљате приликом ваше одлуке о гласању. Нећете погрешити ако притиснете зелено дугме, јер нема грађанина ове државе коме није потребна истина, ма каква она била, која се односи на њихово здравље и здравље њихове деце и, уосталом, будући начин живота у овој држави.

Наравно да смо изазвали пажњу и многих других мимо грађана Србије, мимо јавности наше државе. Сасвим је разумљиво њихово интересовање, јер ово је очигледно тема која је била табу тема дуго година и њима је одговарало да и даље буде табу тема, да се не говори јавно о евентуалним последицама. То говори само по себи, јер трећа група сектора који је заинтересован сада за формирање ове комисије унапред говори да последица није било, да последица никаквих нема и да је чињеница да смо бомбардовани пројектилима с осиромашеним уранијумом у ствари нешто што је пожељно, што је здраво и да је то добро и за здравље људи и за животну средину. Не желим са њима да се спорим иако ни они нису атомски физичари него су завршили неке друге факултете, или су им послови нешто друго, али свако од нас има неку мисију – они вероватно треба да представљају неког другог, а ми представљамо само Србију.

Рекла сам да наша комисија није замишљена као судница, да се неће бавити никаквим политичким околностима, темама, да ли смо бомбардовани због самосталности и самопроглашене независности једног дела Републике Србије. Бомбардовање, у сваком случају, нема оправдање никакво, нигде. Не само Југославије, него било где на свету. Ако неко није у стању да реши проблем на други начин, онда заиста бомбардовање било ког народа и грађана није начин. И није коришћење осиромашеног уранијума само злочин. Злочин је сам чин бомбардовања било кога, Срба и других држава у свету, које су пролазиле пре нас и после нас онај исти пакао кроз који смо заједно пролазили ми.

Али, кажем, да се не бавимо прошлошћу, јер онда комисија неће моћи да испуни свој циљ, а то је да се на озбиљан начин, кроз сведочења људи, кроз прикупљање грађе, прикупљање доказа за, прикупљање доказа који говоре против тезе коју смо ми поставили, дође до истине за неколико година и да ми поново у пленуму разговарамо о томе шта је комисија урадила до краја 2020. године, а на сваких пар месеци ћемо као посланици добијати

результате њиховог рада. Ми то стварно дугујемо грађанима ове државе, без икаквог политикантства.

У јавности се унапред као разлог против формирања ове комисије, па, ето, ако баш морамо да формирамо као Парламент некакву комисију о истрази ових последица на здравље људи, користе неке полуинформације или намерно пласирају некакве информације да имамо извештај Уједињених нација из 2001. године и да морамо тиме да се задовољимо, јер, боже мој, то је тако написано.

Ево, искористићу прилику што сам посланик и што могу да кажем и вама, уважене колеге, да тај извештај из 2001. године није баш такав како га они који се позивају на њега представљају, који користе само поједине делове који им очигледно одговарају, не знам из којих интереса. И то су људи који живе у овој држави, треба да буду заинтересовани за истину, а не за полуистину.

Извештај у целини постоји и на све начине ћемо помоћи комисији, др Дарку Лакетићу, да добије прави, исцрпан извештај УН из 2001. године, а не оно што је објављено на неколико страница. У питању је извештај УН који је радио Сенегалац Бакари Канте, то му је име, он је био шеф прве Мисије у УНЕП-у. УНЕП је програм Уједињених нација за човекову околину, такав је превод, код нас би то било – Програм за заштиту животне средине. Његов текст, искрено, истине ради, никада нису објавиле Уједињене нације зато што је тај извештај био погубан за део међународне заједнице који је подржао бомбардовање, односно учествовао у њему и погубан да би се објавио у УН, јер УН није група од неколико земаља него су ту државе које умеју да размишљају својим главама и којима заштита животне средине и здравље људи заиста много значи, без обзира на то да ли су бомбардовани, убијани неки народи који живе на просторима Западног Балкана, Југославије, који су очигледно за део међународне заједнице нижи ниво народа, па може да буде на овај начин кажњаван.

Али оно што је добро, када уђете мало у суштину и истражујете у медијима, један храбар, независан амерички новинар, под именом Роберт Парсонс, успео је својим каналима да добије извештај УН из 2001. године, господина Кантеа, и објави га у швајцарским новинама „Курије“ и часопису „Монд дипломатик“, мислим да има читав текст, који говори о огромној катастрофи, у еколошком смислу, која се десила у Југославији а која је због ветрова захватила и све околне државе. Зато је тај извештај морао да се склони, јер сви знамо колико су земље чланице ЕУ осетљиве када је у питању проблем који се преноси на њих.

У седишту ове организације у Најробију постоји прави извештај. Надам се да нико није имао храбрости и смелости, политичке и дипломатске, да га потпуно уништи. Али ако будемо могли да пронађемо и господина Роберта Парсонса, убеђена сам да је он, као независан новинар, тако важан извештај, на основу кога је направио озбиљан чланак, сачувао.

Постоји и други извештај, извештај којим је руководио бивши министар екологије Финске. Његов извештај је такође катастрофалан по оне који тврде да баш никаквог утицаја и никаквих проблема није било што смо бомбардовани пројектилима с осиромашеним уранијумом. И, ево, гле чуда, извештај је написан на 72 странице... То такође онај ко хоће може да добије, може да истражи без проблема, јер то више нигде није табу тема. Извештај од 72 странице, где је 70 страница уклоњено и, под великим притиском, у УН су се нашле само две странице, које у ствари не говоре ни о чему. Имамо и извештај швајцарске групе.

Значи, све оно што се говори увек има две стране. На нама је да покушамо да дођемо до истине, да видимо да ли је и у којој мери било утицаја после оваквог злочиначког бомбардовања осиромашеним уранијумом на грађане Србије, грађане Југославије и грађане који се налазе у околини наше државе. Видите, природа не зна за границе, па онда када се деси катастрофа у једној држави, проблеме имају и друге државе, о чему говоре ови извештаји који су морали да буду улепшани и добар део њих похрањен, сакривен од јавности.

Немогуће је да нам се баш ништа не дешава. То је апсолутно немогуће. Немогуће је да је то нешто здраво. То је стварно немогуће. Са тим не могу да се сложим без обзира на то што нисам атомски физичар, како ми спочитавају неки. Седамдесет осам дана смо ми бомбардовани па смо бомбардовани. Надлетало нас је 1.100 авиона и избацивало различите пројектиле. Тридесет хиљада пројектила је бачено на тадашњу Југославију. Петнаест тона осиромашеног уранијума!

Значи, стручњаци кажу (нисам ја као правник и као обичан грађанин ове државе ово израчунала) да је 15 тона осиромашеног уранијума довољно за конструкцију близу 170 реплика нуклеарне бомбе каква је бачена на Хирошиму, 35 килограма уранијума 235, то им је шифра, вероватно.

Последице су дугорочне. Последице су биле несагледиве већ 2001. године, јер тај који је 2001. године рекао да је то нешто добро и здраво очигледно није стручно лице, а не ми који трагамо за истином.

Зато не би требало нити да неко диже панику, а најмање је потребно да било ко потпуно беспотребно релативизује наш покушај да озбиљно дођемо до истине. Ту смо сви заједно, без обзира на наше политичке припадности, да подржимо овај предлог, да зажмуримо над тим што се не слажемо најчешће, али над овим бројкама треба да се сложимо, јер те бројке су истините, и да заједничким напорима дођемо до истине. Ништа више али и ништа мање.

Драго ми је да ћемо данас на гласању након завршене исцрпне расправе гласати за овај предлог. Убеђена сам да ћемо овај предлог изгласати и омогућити колегама да почну да раде и да грађанима Србије саопште коначно шта је истина и да ли имамо последице по наше здравље и загађење животне средине. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, госпођо Гојковић.

Реч има народни посланик Радослав Јовић.

Изволите.

РАДОСЛАВ ЈОВИЋ: Поштовани председавајући, поштоване колегинице и колеге народни посланици, крај 20. века, ту 1999. годину наш народ ће памтити по злу, невиђеној неправди. Највеће војне силе света брутално су, кршећи повељу УН, нападе једну малу европску земљу. Тих 78 паклених дана трпели смо терор силе. Десетог јуна, када се потписивањем Кумановског споразума окончало то безумље, резултати су били застрашујући: неколико хиљада погинулих и рањених и огромна материјална штета, која се мери десетинама милијарди долара. Уништени су манастири, цркве, болнице, школе, фабрике, да не набрајам.

Ових дана је, да вас подсетим, Весли Кларк добио високо одликовање од Хашима Тачија за то дело.

Не могу а да се не сетим речи које је у интервјуу за један лист изговорио пензионисани генерал НАТО-а и војни дипломата Бјађо ди Грација: „Бомбардовање СРЈ било је експериментални рат НАТО-а“.

Да не понављам оно што већ сви знамо, био је то злочин без преседана у новијој историји. Била је то сурова агресија на малу и суверену европску земљу. Последице тога овај народ и ова држава, уз велике напоре и одрицања, полако санирају.

Нови курс спољне политике, који је заснован на реалним чињеницама, изграђује темеље на којима ће се градити мир и лепша слика оног дела света коме припадамо. Међутим, та наша искрена жеља за миром и просперитетом, за бољом будућношћу нашег народа али и оних народа који живе у нашем окружењу не сме и не може бити разлог да затворимо очи над истином, над оним што јесу стварне и могуће трајне последице тог безумља и неправде која нам је учињена на крају минулог века. Не смемо ћутати због нас и наших потомака; не смемо ћутати због жртава; не смемо ћутати због истине и правде; не смемо ћутати ни због оних који располажу превеликом силом и којима може прећи у навик у да олако потезу мач на мале и немоћне.

Дакле, ми овим чином, формирањем парламентарне комисије која ће на објективан начин, уз поштовање највиших научних и стручних стандарда, истражити и оне могуће дугорочне последице НАТО агресије по здравље људи и природну околину, између осталог, дајемо допринос изградњи праведнијих и бољих односа међу народима и државама у свету, афирмишући поново погажено међународно право.

Разлоге који нас наводе да подржимо оснивање и рад овакве комисије сврстао бих у неколико категорија. Прва категорија су свакако морални и етички разлози, који проистичу из наше одговорности према истини, према садашњим и будућим генерацијама. О њима сам већ говорио.

Другу категорију разлога назвао бих научни и стручни разлози, који проистичу из наших досегнутих сазнања о могућем погубном и дуготрајном

утицају употребе опасних материја у циљу постизања ратних циљева, као што је и употреба осиромашеног уранијума, чему смо, нажалост, и ми били изложени 78 дана.

Као лекар и као човек који се деценијама бавио истраживањем фактора канцерогенезе, фактора који утичу на настанак и развој малигну болести, с правом сведочим да постоје јасни, научно верификовани докази да радиоактивне материје, њихови хемијски производи могу бити узрок малигне трансформације ћелија и ткива. Такође с правом тврдим да оне могу утицати на наш генетски код, на биолошку основу, дакле, могу изазвати опасне мутације унутар једра наших ћелија, чиме наравно бивају узроком развоја опасних обољења. Опасне су посебно оне промене које настају у репродуктивним ћелијама. На тај начин се те опасне болести и малформитети могу преносити с једне генерације на другу.

Дакле, из сазнања која смо добили од науке, из сазнања која смо добили од истраживања последица рата у Персијском заливу, у коме је такође коришћена оваква муниција, и сазнања која смо добили од италијанских колега, који су доказали везу између оболевања њихових војника и њиховог боравка на КиМ у току рата, као и показатеља које нам дају статистичка истраживања о учесталости појаве неких обољења, посебно малигну, с правом као народ, као људи, као лекари, као представници народа у овом високом дому постављамо питање – да ли постоји веза између пораста броја оболелих од неких обољења, посебно малигну, између пораста броја стерилних бракова, између пораста броја рађања деце са урођеним аномалијама итд. и чињенице да смо током агресије били изложени опасним материјама?

Краљево, град у коме сам рођен и живим, такође је претрпело велика разарања. До сада сам као лекар прегледао на десетине хиљада људи; нисам радио истраживања да бих смео да тврдим, али општи утисак је да се знатно повећао број оболелих од малигну болести, да је све већи број младих брачних парова који не могу имати потомство, да је све већи број аутоимуних болести, све већи број тзв. неспецифичних алергија, све већи број младих са дефектним функцијама јетре, бубрега и тако редом.

Једна породица у мојој околини за само неколико година након бомбардовања од осам чланова изгубила је половину, дакле четворо је умрло од малигну болести. Ова преостала половина те честите породице с правом очекује одговор, с правом очекује истину, као и мноштво других породица са сличном судбином у Србији.

Трећа група разлога, такође важна категорија, због којих морамо приступити истраживању јесте политичка и правна. Наравно, ту не смемо прејудуцирати ништа, док не добијемо резултате истраживања које ће обавити ова комисија. На основу релевантних чињеница до којих ћемо, надам се, доћи, наша држава, наше институције, наше политичке вође и представници моћи ће да заузму јасан став о овом важном националном

питању и јасно ће водити политику на начин да нам се више никада оваква трагедија не понови, да се последице санирају што је пре могуће и на најефикаснији могући начин.

Лично мислим да се сви морамо, у оквирима својих могућности, укључити у овај национални посао од изванредног значаја. Овде не би смело бити било каквих политичких, националних, верских или било каквих других подела. Пут ка истини морао би бити свети циљ за све.

Комисији предлажем да сем што ће у раду, верујем, користити људе од науке и струке, најбоље што имамо у Србији, свакако користи податке које можемо лако добити из регионалних онколошких диспанзера у Србији. Укрштањем њихових налаза са подацима о зонама најјачег дејства муниције с осиромашеним уранијумом можемо лако доћи до значајних показатеља, односно до тзв. квалификоване вероватноће.

Верујем да смо дошли до таквог питања када је неопходно и нужно да у тражењу одговора будемо разумни, рационални, јединствени и искрени. Зато пуна подршка предлогу председнице Народне скупштине, пуна подршка колеги Лакетићу као будућем председнику ове комисије, пуна подршка члановима те комисије и свима онима који ће уложити труд да дођемо до резултата којима ћемо моћи да верујемо и ми и наши грађани, наша јавност, међународна јавност и међународне институције.

Нажалост, како рече генерал Бјађо, ово је био експеримент НАТО-а. Ова комисија, нажалост, тужно је што морам то да кажем, треба да открије какви су резултати застрашујућег експеримента *in vivo*, односно над живим људима. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега.

Реч има народни посланик Зоран Бојанић.

Изволите, колега Бојанићу.

ЗОРАН БОЈАНИЋ: Захваљујем, уважени председавајући.

Данас ћу говорити на мало другачији начин. Бићу мало личан, бићу емотиван, говорићу као човек који је 2010. године оболео од леукемије. Многе дискусије јуче су ме погодиле и дале ми мотив да говорим онако како нисам хтео да говорим, посебно дискусија која је за флоскулу имала чињенице и пропаганду. Ево, ја сам чињеница, и ја сам и пропаганда, жива. Нећу рећи да сам се разболео, да сам добио леукемију због интервенције НАТО-а. А можда и јесам. Зато желим, као и сви остали људи, да се истина сазна. Нећу ја ништа имати од тога, али имаће многи други, неки који су са мном, из мог града, који је поменуо колега Раде Јовић, Краљева, у истом тренутку, те 2010. године, лежали на Институту, сада Клиници за болести леукемије. Нажалост, то су биле младе особе, ја сам био најстарији тамо. У истом периоду, од 30 пацијената, петоро је било из Краљева, четири девојке и ја. Ниједна није преживела. Имао сам неку луду срећу, а можда и несрећу, да преживим и да овде говорим о неким стварима.

Вероватно, неко је поменуо, то је чињеница... Неко је јуче поменуо Богутовац, и то је чињеница – те 1999. године Богутовац, где је било складиште ондашњег „Беопетрола“, нафте, бензина, бомбардован је. Туда тече река Ибар, која тече и дан-данас преко КиМ; све и свашта је дошло том реком. Бомбардовано је складиште у Ратини, такође муниције, у Мрсаћу, поново у Богутовцу. Да ли је то утицало? Вероватно јесте.

Јуче сам слушао говор младог колеге из Трстеника који је покушао све и свашта да оправда, нешто што се не оправдава. Овде нико не суди о НАТО агресији. Овде причамо о последицама. И о последицама треба да причамо. Зашто држава не реагује, зашто превентивно не делује... На шта? Едукацијом, да. Едукацијом можемо да кажемо нашим људима да обрете много више пажње на своје здравље, да редовно иду код лекара. Ко ће превентивно да делује против леукемије? Зна ли млади колега који су симптоми?

Ја сам имао велику срећу. Можда то није срећа, можда је то нешто одозго. Моја сестра је хематолог; ми смо организовали неко донаторско вече, она је гледала телевизијску емисију и видела мене, рекла је зету – води га сутра код лекара, нешто није у реду с њим. По боји лица је то видела. Да нисам отишао, вероватно бих и ја умро, не бих био у могућности да ово причам, и сви би рекли – Боже драги, умро млад човек. Обично код Срба, кад неко умре а не зна се зашто је умро – срце, умро од срца. Не, леукемија је таква болест, подмукла, где ви имате нешто што се свима дешава – ноћно знојење, кошмарне снове, умарате се и имате лагану температуру. Немојмо напамет да причамо. Оставимо онима који су стручњаци да причају о стручним стварима, да причају о ономе што јесте.

Прва констатација и прво моје размишљање да повежем бомбардовање са болешћу која је мене дотакла и са којом сам се борио била је констатација лекара овде код нас у Клиничком центру – господине Бојанићу, шта сте ви радили цео живот? Цео живот, на моју срећу, ја сам био човек који је радио у канцеларији, нисам имао напоран посао, нисам био рудар, нисам био на бензинској пумпи, нисам био на теренима. Каже – знате ли да је ваш организам разорен, ваши су хромозоми (ја сам о хромозомима знао само оно мушко, женско, икс, ипсилон) растурили, ваша формула не постоји, ви сте човек који је двадесет година спавао на нуклеарном реактору. Од чега, од канцеларијског посла? Или сам био негде на неким теренима? Да, у бомбардовањима око Краљева био сам стално присутан где год је пала бомба, али не верујем да је то био разлог. У породици, у три генерације никада нико није боловао од таквих болести.

Оно што је на мене оставило посебан утисак, прво питање у Италији (јер и ја сам се лечио у Италији и оздрављење сам добио у Италији), од италијанских лекара било је – господине Бојанићу, колико је Краљево далеко од Косова и Метохије? То је било њихово прво питање и њихова прва констатација. То су говорили лекари, нису говорили политичари.

Управо све то гони ме да се и сада бавим овим питањима, не као народни посланик, него као човек који жели да помогне. Јер то бомбардовање и све те болести које је бомбардовање проузроковало, ако је проузроковало, не само да ће осиромашити државу, јер то су скупе болести, неизлечиве, него ће пре свега економски уништити породице.

Оно што је најгоре, сва та деца која буду имала среће као и ја да се излече, ако се лече од леукемије, сви ти млади људи, а ја у Краљеву знам много младих људи који у овом тренутку имају 15-16 година и налазе се у Падови или не знам где у Италији, да би завршили своје лечење које је започето у Србији, ако буду трансплантирани, биће озрачени, али биће им озрачено цело тело. Шта то значи? То значи, човеку који се бори против тумора на одређеном месту у телу зрачи се само тај део; свима који оболе од леукемије озрачује се цео организам. Нажалост, ти људи никада неће имати децу, неће се исказати као родитељи. Зар то није трагедија?

Много зла је нанело ово бомбардовање.

Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала пуно, колега Бојанићу.

Реч има народни посланик Љубиша Стојмировић.

Изволите.

ЉУБИША СТОЈМИРОВИЋ: Поштоване колегинице и колеге, увек када се говори о злочиначкој агресији НАТО-а и 19 најјачих земаља света против Србије падне ми на памет једна епизода са протеста наших грађана у Лондону те 1999. године, где је једна Енглескиња са својом кћерком пришла једном од организатора и обратила му се – молим вас, објасните ми шта се тачно догађа у вашој земљи јер мислим да није све онако како приказује наша телевизија. Он ју је збуњено упитао у чему је проблем, а она је одговорила – збунио ме је разговор са мојом ћерком пре пет минута, питала ме је зашто се бомбардују Срби. Рекла сам јој – зато што су зли. А моја ћерка је само рекла на то – па ако су зли, зашто они нас не бомбардују?

Стално ме прати помисао на то дете, које је највероватније имало једно десетак година али је показало да је много мудрије, паметније и зрелије од свих генерала, политичара и осталих који су учествовали у припреми бомбардовања Србије.

Ми смо Срби чудан народ, спремни смо све да заборавимо, спремни смо све да опростимо. Када ми тако у овим разговорима дође неко и каже – па човек никад не сме да изгуби људско достојанство у себи, ја се питам да ли сам човек само ја, да ли су људи само Срби и грађани Србије, зар и ова друга страна не представља људе, зар и та друга страна не треба да има у себи достојанство. Зар она има право да уништи нашу душу, да нам покида срце, да нас гази као да смо најобичнија крпа? А ми треба на то да се смејемо, да им праштамо, да будемо достојанствени и да кажемо – кидајте нам срце и даље, уништавајте нас, ми ћемо бити срећни? Кад ми кажу – праштај и кад немаш шта да прашташ, питам се да ли сам само ја осуђен, да ли је само

Србија осуђена, грађани Србије, да праштају својим злотворима и да им се радују кад год их виде и кад год помисле на њих.

Ипак, без обзира на све то, као и већина грађана Србије, ја се питам да ли је истина ово што нам они говоре када кажу да овај злочин који су учинили српском народу није баш такав, да тај осиромашени уранијум није отрован, кад нам препоручују, као неке ведете, да деца перу зубе тиме. Ја покушавам себе да натерам – хајде, добро размисли, истина је најважнија, да ли је све тако. Онда кажем себи – па добро, НАТО је одбрамбена организација, тако кажу, и онда претурам по књигама, гледам по интернету да видим ко је када напао НАТО, ко је када напао Америку и од кога су се они бранили. Ако су одбрамбена организација, зашто сеју бомбе на све стране света, зашто их има у Србији, зашто их има у Сирији, Либији, Египту, Ирану и Ираку? Каква је то одбрамбена организација која уништава најлепше и највеће тековине које је човек створио?

Неко ономад рече, хвалећи Европску унију, да је Европска унија 2012. године, чини ми се, добила Нобелову награду за мир. Ја сам питао јавно – зар их није било срамота да приме ту награду, зар им није било непријатно? Деветнаест земаља, на челу са НАТО-ом, бомбардовало је 1999. године Србију без икаквог разлога. Како могу да добију Нобелову награду за мир?

Али ми смо Срби чудни, ми ћемо и ово заборавити. Али требало би да нам увек одзвањају речи нашег патријарха: „Можемо опростити, али не смемо заборавити“.

Везано за формирање ове комисије, надам се да ће она урадити посао онако како данас говоримо овде. Верујем да би свакоме од нас била част, задовољство али и обавеза и одговорност да буде члан те комисије. Сигуран сам да ће колега Лакетић саставити ту комисију онако како она треба да изгледа, да буде састављена од стручних људи, најчеститијих и најморалнијих. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Реч има Љупка Михајловска. Није присутна.

Реч има Ивана Николић.

Изволите.

ИВАНА НИКОЛИЋ: Хвала, председавајући.

Даме и господо народни посланици, овом приликом желим да изразим подршку предлогу председнице Народне скупштине за формирање комисије за истрагу последица НАТО бомбардовања из 1999. године.

Поражавајуће је што смо јуче имали прилику да од појединих колега посланика током расправе чујемо говоре који су усмерени у чисто дневнополитичке сврхе. То је неозбиљно, неодговорно и тужно је да то слушају грађани Републике Србије. Тужно је да то слушају породице чији су чланови изгубили животе током тог напада и грађани чији се чланови породице суочавају са најтежим облицима болести питајући се да ли је узрок за такво стање баш та кобна 1999. година.

За време бомбардовања имала сам непуних десет година и, знате, у периоду од 24. марта до 10. јуна 1999. године, у тих 78 дана, само сам била у страху хоћемо ли преживети. Данас, посматрајући статистику, схватам коликих је размера био тај гнусни напад на нашу земљу, какве су последице са којима се суочавамо и каква је будућност наше земље. У тих 78 дана уништено је много фабрика, школа, вртића, болница, домова здравља, путева, пруга; начињена је огромна материјална штета. Све је то далеко мањи проблем, али статистика о броју жртава се не може обновити, саградити, оживети, као све то што је уништено. Зато се питам и очекујем од комисије да да одговор о подацима који говоре о све већем броју људи оболелих од малигних болести, о све већој присутности стерилитета код младих брачних парова, о све већем броју, нажалост, и ментално оболелих људи. Питање је какве су последице, како је све то утицало на њих.

Зато је важно да се утврди узрочно-последична веза између тог катастрофалног напада на нашу земљу и пораста броја оболелих људи, нарочито због употребе пројектила с осиромашеним уранијумом. Апсолутно је сигурно да се лекари и експерти слажу да присуство уранијума, нажалост, за последицу даје све већи број деце оболеле од рака, деце чији су родитељи мојих година.

Пред комисијом јесте огроман задатак, али сам сигурна да ће посвећеним радом, на челу са колегом Дарком Лакетићем, уважавајући струку, уважавајући науку, уважавајући рад релевантних институција и уз подршку Владе Републике Србије изаћи пред грађане Србије са извештајем који грађани Србије заслужују, који ће отклонити недоумице, који ће дати одговоре, који ће дати истину за нашу земљу. Јако је важно због будућности наше земље и због будућности наше деце. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колегинице.

Реч има народни посланик Мирослав Алексић. Није присутан.

Следећи је проф. др Марко Атлагић.

Изволите.

МАРКО АТЛАГИЋ: Поштовани потпредседниче Народне скупштине Републике Србије, уважени народни посланици, поштовани грађани Републике Србије, једно озбиљно и свеобухватно истраживање о НАТО бомбардовању Србије 1999. године показало би да су поједине земље Запада, на челу са Сједињеним Америчким Државама, одавно радиле на разбијању Југославије и да су пресудно утицале на ратни пожар 1991. и 1995. године.

Поштовани народни посланици, Запад је, на челу са Сједињеним Америчким Државама, падом Милошевића сломио Србију, али не дух народа српског. Од Југославије је створио бана-републику, која је извршавала до у танчина, под бившом „досманлијском“ влашћу, све што су тражили од њих. Бомбардовањем СРЈ 1999. године, под диктатом тзв. међународне заједнице, бивши „досманлијски“ режим извршио је распродају земље у бесцење, као и понижење читавог народа, који је од властитих, где чуда, политичара на

власти тада теран да прихвати сопствену демонизацију вршену од стране Запада као истину. То преузимање тзв. својих злочина потврђено је од власти бившег режима предајом низа особа, посебно Слободана Милошевића, Хашком трибуналу од стране бивше владајуће екипе, која је, што би рекао Хегел, цитирам, „преузела идентитет својих господара“, па су се за шаку долара такмичили у блаћењу свога народа и сопствене отаџбине.

Сједињене Америчке Државе и НАТО алијанса користили су, поштовани грађани и народни посланици, испробани рецепт на СРЈ и Србији бомбардовањем 1999. године. Обратите пажњу, прво су нас демонизовали као народ, затим су нас санкцијама подвргли глади, а потом су нас бомбардовали. Онда су нам послали тзв. неутралне хуманитарце, социологе, психологе, дефектологе, филозофе и, уз такве наше домаће шарлатане (а неки од њих су данас народни посланици, седе у клупама), испитивали мушкарце, жене, децу, болесне и здраве како подносе пројектиле с осиромашеним уранијумом и друге пошести које су нас тада снашле.

Током бомбардовања Србије, а посебно њене јужне покрајине Косова и Метохије, коришћена је и муниција с осиромашеним уранијумом. Она представља велику опасност по људско здравље, здравље свих оних који живе на Косову и Метохији, а и у Србији, као и оних који обављају мировну мисију на КиМ, али и за наше потомке. Међу оболелим становништвом на Косову и Метохији влада пандемија рака, леукемије и других опасних болести, које их разарају.

Поштоване даме и господо, комплетан албански народ на Косову и Метохији жртвован је, уз Србе на Косову и Метохији, 1999. године. Бацати осиромашени уранијум на становништво на КиМ стравичан је злочин. Ако се у њему нађе и плутонијум, онда је то десет пута већи злочин.

Дозволите само неколико података, јуче смо овде укрестили неке податке: сам НАТО каже да је на СРЈ бацио 30.000 пројектила с осиромашеним уранијумом, Војска Југославије износи податак о 50.000 пројектила, а руски стручњаци о 70.000 чак до 90.000, што је, по мени, још више и приклањам се тези господина генерала Делића, који је износио да ће комисија вероватно у будућности изнети праву истину.

Осиромашени уранијум први пут је, како смо и рекли, коришћен у Вијетнаму, затим у рату у Заливу 1991. године, Републици Српској 1995. године, Авганистану 2001. године, Ираку 2003. године и 1999. године код нас у Србији, а посебно у јужној српској покрајини.

Поштовани потпредседниче, 80.000 војника који су учествовали у Заливском рату показује симптоме сличне радијационој болести. Ту је бачено 994.000 зрна. Симптоми њихових болести крећу се у распону од слабљења имуног система, леукемије, канцера разних врста, рађања деце са дефектима. Ови подаци су, поштовани потпредседниче, познати амбасадору САД Кајлу Скоту, сигуран сам, јер знам да је прочитао часопис у којем ово пише.

Поштовани народни посланици, само један милиграм осиромашеног уранијума унет у организам довољан је да заустави рад бубрега. Јуче смо говорили о војницима, италијанским војницима на Косову и Метохији; моји подаци којима сам се бавио неко време говоре да је 25% њих добило рак, а 15% њихове деце рађа се са генетским аномалијама. То је податак који сам имао, и бавио се неко време, из 2010. године; вероватно је сад, како знате, другачије.

Први пут у историји, НАТО је у агресији на СРЈ више пута користио нова средства, тзв. меке, односно графитне бомбе.

Поштовани народни посланици, рат у Заливу 1991. године био је НАТО експеримент – деловање новог убитачног оружја с осиромашеним уранијумом, бомбардовање Савезне Републике Југославије 1999. године његова потврда, а последњи напад САД на Ирак бестијално иживљавање оружјем, чије су последице познате. Верујем да су ови подаци познати и америчким научницима зато што сам као човек који се служи научним чињеницама информисан да је једном делу научника заиста то познато.

Поштовани народни посланици, бесрамно је изједначавати деловање оних који бране своју земљу и територијални интегритет са оним који хоће да ту земљу униште. Никада се не сме изгубити из вида да су Срби на Косову и Метохији били и остали жртве, а да су злочинци били и остали НАТО бомбардери форсирајући „велику Албанију“ и помажући терористе ОВК. Срби су читаво време били протеривани, шиканирани, убијани, те злочиначки бомбардовани.

На крају, нека се разни Кандић, Васић, Филиповић, Павловић, Јовановић, Чанци, Милић, Бисерковић и слични упитају чију то правду они заступају. Нека се сете масовних злочина које су њихови господари починили у Вијетнаму, Камбоџи, Лаосу, Латинској Америци, па и у Србији 1999. године, где су свесно убили на милионе цивила.

Постављам питање, поштовани грађани, вама и народним посланицима – да ли су Срби због злочиначког деловања терориста на Косову и Метохији икада створили за Албанце који живе на подручју уже Србије концентрациони логор? Одговорите сами.

На крају самом, завршавам једним цитатом из „Хамлета“: „Елем, господине, починили су лажну вест; поврх тога су протурали неистините исказе; друго, извршили су клевете; шесто и последње, оверавали су нетачна стања и, на крају, они су лажови и лупежи.“

Подржавамо рад ове комисије. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Атлагићу.

Реч има Ана Стевановић. Није присутна.

Реч има Љубица Мрдаковић Тодоровић.

Изволите.

ЉУБИЦА МРДАКОВИЋ ТОДОРОВИЋ: Поштовани председавајући, поштоване колегинице и колеге народни посланици, 1999. године пале су

НАТО бомбе на нашу земљу и недужан народ, што је цивилизацијски злочин без преседана.

НАТО је вишемесечним бомбардовањем нанео огромну штету Републици Србији. Поред ненадокнадивих људских жртава, међу којима су били недужни цивили, деца, жене, стари и болесни, и велике материјалне штете, „Заједничка сила“ нанела је велико зло здрављу нашег народа. Велики је број особа које су имале проблема са менталним здрављем услед претрпљеног стреса, а неке од њих и данас имају трајне последице, што неминовно утиче на квалитет њихових живота.

НАТО бомбе „обогатиле“ су нашу државу осиромашеним уранијумом и другим отровима, те је и данас становништво Србије интоксицирано по здравље опасним агенсима. Пројектили с осиромашеним уранијумом ће и убудуће штетно деловати на здравље нашег народа, јер знамо колико је потребно година да прође да прљави уранијум нестане из нашег окружења.

Последице НАТО бомбардовања Србије 1999. године по здравље људи посебно се огледају у енормном порасту броја оболелих од малигних болести. Зато је Србија решена да озбиљно истражи последице НАТО бомбардовања по здравље грађана, како бисмо заиста утврдили истину.

Прљави уранијум, као што смо чули, бачен је на 113 места. Удисали смо и азот, и диоксине, и тешке метале и друге високотоксичне агенсе, а да притом нико ништа о томе није знао, нити нас је неко у то време обавештавао.

Уништено је и оштећено око 25.000 кућа и зграда. Уништено је 470 километара путева и око 600 километара железничке пруге; 60% циљева који су гађани били су цивилни; 113 локалитета на југу централне Србије и на Косову и Метохији бомбардовано је осиромашеним уранијумом.

Такође, мој родни град Ниш бомбардован је касетним бомбама 7. маја 1999. године, при чему је убијен велики број недужних цивила, међу њима и двадесетшестогодишња трудница у поодмаклој трудноћи, а број повређених је био далеко већи. Бомбардовали су центар града, шири центар града, Аутобуску станицу, Градску пијацу, Камени мост, чак су бацали касетне бомбе и на зграду Патологије у склопу Клиничког центра у Нишу. Уништавање нафтних складишта довело је до ослобађања огромних количина угљен-диоксида, али и посебне групе високотоксичних једињења која представљају полицикличне ароматичне угљоводонике. Такође, у Нишу су гађали складиште нафте „Југопетрола“.

Од 2002. до 2005. године било је регистровано 32.000 људи са малигним болестима. До 2009. године тај број се повећао за 8.500; смртност се повећала за 5.500. До 2014. године регистровано је скоро 40.000 новооболелих од малигнитета. Од 2002. до 2005. године просечан број оболелих од леукемије годишње је био 800, у периоду од 2006. до 2009. године око 1.300. Смртност од леукемије се повећала за 139%.

Статистике кажу да је светски просек оболелих од малигнух обољења 2.000 на милион становника. У Србији је број оболелих 5.500 хиљада на милион становника, што је чак 2,7 пута изнад светског просека! Стопа инциденце, тј. новооболелих расте, нажалост, за 2% сваке године, док је у свету расла за 0,6%.

Највише сазнања о штетности осиромашеног уранијума свет је добио на основу поремећеног здравља бораца у Заливском рату и ратовима на Балкану. Постоји велики број објављених студија, истраживања која су се бавила балканским синдромом и утицајем осиромашеног уранијума на здравље војника који су били на Балкану у време ратних дејстава НАТО-а, као и на здравље цивила. Поменућу само неке студије које су рађене: у Институту за физиологију Универзитета Небраска у Америци (студија је из 2006. године); Универзитет Бремен у Немачкој; Институт за социјалну медицину, епидемиологију и превенцију Бремен; Центар за осиромашени уранијум Берлин у Немачкој (студија је из новембра 2002. године); Лабораторија за изотопе, Одељење за агрикултуру Универзитета у Норвешкој; Одељење за хемију Универзитета у Антверпену у Белгији; Интернационална агенција за атомску енергију у Бечу у Аустрији (студија је из 2001. године); Одељење за гинекологију и акушерство „Аристотел“ Универзитета Грчка у Солуну (студија је из 2005. године). Пошто је врло обиман материјал, ја ћу прочитати само делове тих истраживања.

Данас Краљевско друштво Британије дискутује о повезаности осиромашеног уранијума и оболевања од канцера. Закључују да је осиромашени уранијум радиоактиван и токсичан. Даље закључују да излагање довољно високим дозама осиромашеног уранијума може повећати ризик од оболевања од одређених канцера, претежно рака плућа, леукемије и болести бубрега.

Други у својим студијама кажу – доказано је да осиромашени уранијум ремети експресију гена *in vitro*, изазива ломљење ДНК ланца, изазива канцерогене мутације у људском плућном ткиву и изазива генетску нестабилност код остеобласта, што изазива остеосарком или, у преводу, рак костију. Уранијум се, апсорбован у крви, везује за протеине плазме 40%. Тако дистрибуиран у организму, осиромашени уранијум има полувреме распада у костима 20 година, а у плућима четири-пет година. Инхалација, даље кажу, осиромашеног уранијума има двоструко штетно дејство на плућно ткиво: радиоактивност и директна хемијска реакција у телу, за коју се одређени научници слажу да може бити и штетнија од саме радиоактивности. Да не бих даље читала, све ово што сам изнела можете наћи на *PubMed*-у, а то је највећа светска база медицинских часописа.

На крају, подржавам формирање комисије и иницијативу председнице Народне скупштине госпође Гојковић, као и председника Одбора за здравље и породицу, јер ће комисија имати и хуману и медицинску компоненту, јер

желимо истину, желимо чињенице зарад невиних жртава, свих нас али и због будућих поколења. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Реч има народни посланик Балша Божовић.

БАЛША БОЖОВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Оно што је чињеница јесте да је НАТО извршио агресију на Југославију и да није у складу са међународним правом бомбардовао Југославију 1999. године. Свака част Војсци Југославије, која је јуначки поднела тај рат, имала веома мале губитке а, с друге стране, и ефективна дејства, посебно када су у питању операције које су се дешавале на КиМ.

Оно што је веома лоше јесте што смо, наравно, одмах знали да ће још једном ова комисија, у времену када следи решавање косовског питања и косовског чвора, да служи за дневну политику, како ће да билдује патриотски капацитет оних који покушавају да установе да је осиромашени уранијум штетан. Због тога комисија апсолутно није ни морала да се састаје пошто је осиромашени уранијум штетан.

Зашто је ова комисија направљена данас, а не 1999. године? Шта је било потребно да 1999. године ви, као велике патриоте који сте се залагали за продужетак рата, за сукоб са НАТО-ом чак и на земљи, не само у ваздуху, и били против Кумановског споразума, па чак и госпођа која је предложила ову комисију... Мало је, очигледно, било то да народ пати неколико месеци. Оно што је веома чудно јесте због чега нису, као владајућа већина, имали времена да то ураде 1999. године, зашто тада нису водили рачуна о здрављу грађана и зашто се тада није водило рачуна о штетним ефектима које је изазвало НАТО бомбардовање.

С друге стране, ми предлажемо комисију за утврђивање последица ваше политике деведесетих година, јер је само једна од последица ваше политике деведесетих година бомбардовање НАТО-а 1999. године. Оно што је ваша политика урадила грађанима Србије... Не постоји та бомба која је однела на свету толико живота, која је направила толико жртава и унесрећила толико људи, као ваша политика деведесетих година. Када ћете престати да се бавите етиком...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Божовићу, очигледно нисте били на седници јуче....

БАЛША БОЖОВИЋ: Немојте ме прекидати, председавајући. Допустите ми да кажем...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Морам да вас прекинем, иначе вам следи опомена за овакав говор и за овакву врсту оптужби.

Значи, имамо тему данашње седнице и ја вас стварно молим. Не бих да кажњавам данас. Врло је битна тема и захтева озбиљну дебату.

БАЛША БОЖОВИЋ: Због чега? Због последица нечије политике.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Молим вас, без бомби, без вређања...

Наставите.

БАЛША БОЖОВИЋ: Ако вам се не свиђа оно што дискутујем, јавите се па реплицирајте. Можемо да дебатујемо о томе.

Оно што је непобитна чињеница јесте да је бомбардовање било погубно пре свега за грађане, али не за вас. Ви сте ти који сте својом политиком изазивали бомбардовање.

Године 1999. нисте могли да направите комисију за последице осиромашеног уранијума, али сте могли себи да делите државне станове. Могли сте да пљачкате државу...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Божовићу, изричем вам опомену.

БАЛША БОЖОВИЋ: Част ми је што сам добио опомену.

Тони Блер, који је био један од предводника агресије на Југославију, данас је један од највећих саветника Српске напредне странке, пријатељ који добија велике пројекте, добија велики новац да би саветовао како данас исти ти треба да се понашају у вези са косовским решењем и косовским питањем.

Тај рат је унесређио многе. Наравно да су генерали, попут генерала Делића који овде седи, Срета Малиновића, који је члан Демократске странке, и многих других, Петра Радојчића... Да су многи које сад нисам поменуо а тада су учествовали у тим сукобима били они који су се тукли у том рату иако то нису желели. Бранили су земљу поштено, одано и часно иако нису били за тај рат. А где су били они који су изазвали ово бомбардовање, чија политика је унесређила овај народ, грађане на Косову и Метохији, били они српске или албанске националности? Колико је бомби пало на цивиле?

Оно што ми никада нећемо заборавити, а то нон-стоп помињемо у било којим контактима са страним дипломатама – а са Тонијем Блером се, наравно, никада не бисмо ни видели – јесте да замерамо једну срамотну политику НАТО-а у то време, која је, и поред тога што сте унесређили наше грађане и наш народ, и он као НАТО бомбардовао Србију и Црну Гору, тадашњу Југославију, и проузроковао огромну штету, материјалну и сваку другу...

На крају, тај рат се завршио тако што смо изгубили Косово и Метохију. Године 1999. та политика је била погубна и изгубила је део Републике Србије.

Данас се само потписују последице те политике од 1999. године. Данас ви, осамнаест година након 2000. године, потписујете оно што сте изгубили ратом и својом погубном политиком 1999. године. Данас покушавате да у дневнополитичке сврхе потурате, ширите панику и говорите колико су последице осиромашеног уранијума велике по грађане и њихово здравље. Огромне су!

Драго ми је што је ваш колега који је имао леукемију преживео и драго ми је да се излечио, али је срамота за вас што је спин који ви овде говорите тај да су грађани Србије међу најбројније оболелим у Европи. То није истина; смртност у Србији је та која је највећа у Европи, а то је због лошег здравственог система, у који апсолутно нисте улагали.

Драго ми је што се ваш колега излечио, али зашто се лечио у Италији, а не у Србији? Због чега грађани немају права да знају колико сте ви искривили те 1999. године и допринели овоме да се они овако осећају, а данас немају чак ни право да се лече у Србији зато што немају довољан број стручњака, зато што они беже из ове земље и одлазе у Немачку и на север Европе. То су погубне последице ваше политике. И потребна је комисија да би утврдила те погубне последице.

Та пашићевска политика мржње према Западу, коју ви пропагирате и данас, а онда са истим тим Западом, Тонијем Блером и разним другима учествујете у разним пројектима, то је политика која је апсолутно доживела потпуни слом. Доживела га је и онда када се Никола Пашић противио увођењу железнице, а врло је радо летовао у европским хотелима и ишао у европске бање, одмарао се у европским државама, а у Србији је урадио све да та Европа у њу не дође. Е тако и ви данас радите све да бисте замајавали народ, да бисте користили овако озбиљне теме у дневнополитичке сврхе, а, с друге стране, радите све што вам се каже. Са Тонијем Блером се састајете, решавате питање Косова онако како је по мери онима који су се на крају, поред вас, и изборили за ту апсолутну независност.

Када ћете етику добрих намера, које ви константно, тобоже, имате према грађанима, да замените етиком одговорности и кажете која је ваша одговорност за то што се осиромашени уранијум налази у Србији, која је ваша одговорност за деведесете и за изгубљене територије, где су некада живели Срби а где их данас више нема?

За Косово и Метохију никада нећемо говорити да сте издајници због тога што сте приморани да потпишете Бриселски споразум, али јесте издајници зато што сте грађане Србије албанске националности деведесетих година прогласили терористима, сепаратистима и учинили све да изазовете то бомбардовање, а данас Косово и Метохија нису саставни део Србије. То је оно што су последице ваше политике.

Са тим осиромашеним уранијумом... Немате шта да формирате комисију, он је штетан. Он је штетан, сасвим сигурно, и по здравље људи. Али ваша политика је тај осиромашени уранијум довела у Србију и треба да се формира комисија да се утврди која је ваша одговорност за све оно што сте радили деведесетих година. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има госпођа Маја Гојковић.

Изволите.

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Хвала вам.

Господине председниче, имам једну замерку вама што сте прекидали посланика Балшу Божовића у његовом говору. Овај говор заиста много помаже свима нама овде у Парламенту да већ унапред знамо како ће ДС гласати, да је једно оно што они говоре у медијима, да ће свакако подржати формирање комисије која треба да се бави последицама НАТО бомбардовања Југославије 1999. године и утицајем тог бомбардовања на

наше здравље и на заштиту животне средине. С друге стране, Парламент је право место да се јавно пред грађанима Србије изнесе стварни политички став, и то смо данас имали прилике да чујемо.

Већину посланика овај говор уопште није изненадио. Овај говор је очекиван. Знали смо не само да посланик који је малопре говорио, него и они који својим неприсуством данас на седници просто говоре о томе колики страх имају од резултата рада ове комисије и како да објасне да су и они подржали да ова комисија почне да ради...

Оваква дискусија, каква је била дискусија Балше Божовића малопре, није се чула у Италијанском парламенту када су наше колеге радиле ово исто. Ни у једном сазиву, ни у другом, ни у трећем, ни када су показали резултате свога рада пред својим парламентом и Европским парламентом, а то је извештај којим се доказује да су италијански војници оболевали, оболевају и оболеваће у будућности и умиру од последица тога што су службовали на територији Косова и Метохије и другим територијама на Западном Балкану које су бомбардоване пројектилама с осиромашеним уранијумом.

Можете добацити, само напред, али одустати нећу, без обзира на то како се зовем, каква ми је политичка биографија, какав сам лаик, нећу одустати ни зато што нисам атомски физичар, да ова комисија пред Парламентом једнога дана каже истину.

Ако ви имате другачије податке, уважени колега, изађите пред комисију и реците своје релевантно мишљење, податке, зашто мислите да се у Србији не умире од последица бомбардовања осиромашеним уранијумом.

(Балша Божовић: Рекао сам да се умире.)

Нисам вас прекидала, чак сам се залагала да до краја пред грађанима Србије кажете свој став и своје мишљење. А ви став и мишљење поводом формирања комисије у ствари немате, или нећете до краја да га искажете овде јер знате да ћете са два зарез нешто посто, после оваквих говора и негласања, имати нула посто.

Једину оцену политике, откако је формиран вишестраначки систем, па док год га неко не укине, дају само грађани на изборима. То не дају политички противници једни другима, то су паушалне оцене и то је зато што се не слажемо. Једину оцену дају грађани Србије на изборима. Ви лоше говорите о грађанима Србије. Грађани Србије сматрају да политика Александра Вучића и странака које га подржавају вреди 55% у овом тренутку. Ако ви хоћете да промените народ па да увеземо неки други, онда то реците, али немојте по овој тачки дневног реда.

Нисам очекивала ни од кога да политизује ову тему, зато што зна да ова тема боли многе грађане Србије, па скоро све, без обзира на то да ли су Срби, Албанци, Мађари, Словаци, Румуни, Бугари (нисам знала да се оболевања тако деле) и без обзира на то да ли су у СНС, СРС, ЛСВ или Демократској – једнако страдају и једнако имају последице бомбардовања.

То што је јуче једна новинарка говорила да у Данској више људи оболева од рака нико овде не спори. Али Данска није бомбардована. Ми се не бавимо тиме да ли има пораста броја оболелих од рака уопштено у Европи и која држава у односу на број грађана државе има мање или више оболелих, то уопште није тема. Само ако неко хоће да замути па да нико ништа не разуме, прича – у Данској их има више. Нажалост, можда их има више, и то је страشان податак за мене као за неког ко се интересује уопште шта се дешава у свету. Али ми говоримо да ли има пораста броја оболелих од разних тешких болести због последица бомбардовања. То су потпуно две различите ствари. Немали или имали школу, ваљда то сваки грађанин разуме шта је овде потребно да се испитује.

Знате шта је жалосно? Жалосно је када посланик народног парламента, Народне скупштине устане и говори овакве ствари, потпуно релативизује, прича ко је крив, ко није крив. Страшно је уопште рећи да је Србија, без обзира на то ко ју је када, у ком тренутку водио, крива што је неко подигао авионе и проблеме решавао бомбардовањем. Молим, председавајући, да никога не прекидате ко ће тако нешто изговорити. То је добро, да Србија чује да овде има политичара, да има посланика који кажу – Србија је крива што су бацали осиромашени уранијум на нас. То нећете чути ни у једној држави света, без обзира на то да ли се режими мењају.

Злочин је бомбардовати неког, то ћу да поновим, осиромашеним или неосиромашеним уранијумом. Злочин је бомбардовати. Да ли сте чули некада...? А сви знамо на чијој је страни био Јапан за време Другог светског рата; знамо шта се десило да би они капитулирали, је л' тако? Бачене су прве атомске бомбе на њих, на Хирошиму и Нагасаки. У Хирошими су биле јаче и теже последице касније по људе и по заштиту животне средине јер је бомба експлодирала у ваздуху, то је она чувена печурка. Нагасаки, нешто мање последица, зато што је бомба ударила о тло, о камено тло. Да ли је икада некоме пало на памет, у историји Јапана до овог тренутка, да не изађе да се поклони жртвама тог стравичног бомбардовања атомском бомбом? Да ли је ико икада, без обзира на којој страни је био Јапан у Другом светском рату и ко је после водио њихове владе...

То је страшно и то је жалосно, да код нас постоје политичари, када хоћеш да откријеш истину... Овде нико није рекао шта је истина и да ли људи заиста оболевају од ових последица и да ли имамо последице по животну средину. Устане посланик у одбрану од тога јер зна да неће бити на гласању, јер га је срамота да притисне дугме и каже – нећу да се формира ова комисија, устане и каже – где сте ви били, госпођо Гојковић, 1999. године.

Не знам где сте ви били. Знам да је Вук Јеремић био у Лондону, ето, то знам. То често он сам говори, да је био у Лондону. Знам да је доста људи било у Будимпешти, у хотелима. Значи, они који су имали нешто пара, они су успели да се склоне, да склоне своју децу, породице и ја им на томе не замерам. Свако из пакла рата, бомбардовања, бацања бомби по главама,

уништавања бежи како зна и уме. Где сте ви били, ја то не знам. Ја сам била у Србији. Ја сам била у Србији и никада нећу, без обзира на то да ли имам пара да побегнем у неки сегедински мотел или хотел у Будимпешти или негде, тако сам васпитана, нећу напустити своју државу. Била сам у склоништу...

Драго ми је да телефонирате и да нисте спремни да водимо дијалог о озбиљним питањима.

(Балша Божовић: Јесам, него нећу.)

Машите руком, знам да вас не интересује, вас ништа не интересује.

(Балша Божовић: Ви мене не интересујете.)

Ја вас не интересујем. Ни ви мене не интересујете, али представљате неки делић грађана Србије, којих је све мање и мање. Када се обраћам вама, обраћам се људима који су вам дали поверење да данас будете против оснивања ове комисије, да правдате бомбардовање, да правдате то што је неко бацао осиромашени уранијум по нама и по вама, Балша Божовићу, и по вашим комшијама и по вашим породицама. Њима се обраћам кад кажем Балша Божовић, јер је неко заокружио име ваше странке и послао вас овде. И сада када говорите, не говорите у своје лично име, као што ја не говорим у своје име и не предлажем нешто у своје име, него говорите у име та два процента који још увек верују да ћете ви на прави начин да их заступате.

Значи, у Јапану нико не би имао овакав говор, овакве ставове као што ви имате, а они су били у Другом светском рату на погрешној страни. Ми никада нисмо били на погрешној страни. Србија има часну историју.

Ми можемо да се враћамо у прошлост, да будемо загледани у прошлост и загледани у будућност, како то чланови ваше посланичке групе као мантру понављају од 2000. године, стално да будемо загледани у будућност а да се суочимо са прошлошћу. Ето, прошлост је 1999. година, делић тога, хајде да спојимо ту прошлост из 1999. године и будућност којој тежимо, да видимо где смо и да ли код нас има последица или нема. Да ли има или нема? Да ли се у Србији здравије живи, или у Данској, како смо чули јуче? Данска није бомбардована, а Србија јесте бомбардована.

Ми знамо да је вама тешко да говорите о овоме.

Питате зашто нисмо то 1999. године основали.

(Балша Божовић: Што?)

Видите, први извештај, уважени посланиче Божовићу – чини ми се да сте у познијим годинама завршили како-тако факултет и да могу да вам објасним неке ствари – први извештај о томе направљен је 2001. године; не знам шта да радимо 1999. године.

(Балша Божовић: Не знате шта да радите?)

Да, ви сте нам помогли.

(Александар Мартиновић: Обнављали смо земљу, поправљали смо мостове. Колико је мостова направљено?)

Знам ја да смо ми обнављали земљу, али то уваженог посланика не интересује. Ниво његове дискусије је „где сте били и што сте то почели да радите баш ове године“, јер, каже, тиме билдујемо патриотске капацитете. Каква мудра реченица! Не, не билдујемо, ми смо патриоте. Као што су и Италијани који су истраживали ово патриоте. Као што су... Да вам кажем нешто, вама који кажете да се ништа није дешавало, имам словеначки извештај; нисам га превела, али пошто сам из старе Југославије, разумем и словеначки доста добро. Ми смо се школовали не тако виртуелно, него смо морали да учимо да читамо и на македонском и на словеначком, и ништа нам није фалило. Тај извештај каже да је 200 белгијских војника и официра оболело, из белгијског корпуса, четворица су умрла.

Како то да су страдали Италијани од осиромашеног уранијума, страдали су Белгијанци, а Срби нису страдали? И нико од грађана који осим Срба живе у овој држави нема последице од осиромашеног уранијума? Ми не оболевамо, наша животна средина где се крећемо није угрожена? А сви европски народи који истражују ово питање, чији су војници послати на територију Косова и Метохије без икакве заштите и припреме, њима је дозвољено да истражују и утврђују да стварно има последица и да њихови војници због тога оболевају и умиру.

Много је ово тешка тема, много компликована, захтевна, да бисмо о њој разговарали као да седимо у неком београдском кафићу, да говоримо „сине“, „брате“, „шта је било 1999. године“. Али ми смо 1999. године заиста обнављали земљу од пакла...

Можете да се кривелите колико хоћете, уопште ми не сметате, чак ми и помажете да завршим дискусију. Много ми помажете, колега Божовићу.

(Балша Божовић: Реплика.)

То смо радили, док сте се ви припремали да преузмете државу 2000. године, мимо изборних резултата. Те изборне резултате, нажалост, никада не можемо да видимо јер су спаљени у овом здању.

Значи, ми смо криви за све. Хвала вам пуно, колега. А ви, ето, нисте криви баш ни за шта, нисте криви што је 2008. године, а не 2009. и 2010. године, Косово само прогласило своју независност; председник је био Борис Тадић, председник Владе је био Војислав Коштуница, министар иностраних послова био је Вук Јеремић. Ви сте овде народ подизали 2000. године да изађе на улице јер сте говорили – питање Косова и Метохије је само због Слободана Милошевића; када га сменимо, Косово остаје у Србији. А онда сте упали у ово здање, спалили, да се не би видело какви су резултати избора заиста, и покрали слике.

Вратите слике, па ће вам све бити опроштено. Барем од тога да кренемо.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, госпођо Гојковић.

Повреда Пословника, Наташа Јовановић.

Изволите.

НАТАША СП. ЈОВАНОВИЋ: Господине Маринковићу, сачекала сам да председник, госпођа Гојковић, као овлашћени предлагач, заврши своје излагање. Ја нећу бити толико фина у обраћању када будем коментарисала оно што се десило, што је повреда достојанства Скупштине и члана 107.

Господине Маринковићу, били сте дужни, када сте видели да посланик Балша Божовић говори као промотер Рамуша Харадинаја и Хашима Тачија у Народној скупштини Републике Србије, да прекинете излагање зато што на најгрубљи могући начин вређа жртве злочиначког НАТО бомбардовања, као и све људе који су оболели и, нажалост, још ће многи оболети од последица тих њихових бомби. А управо је то тема о којој треба данас да расправљамо – како ће комисија Народне скупштине, састављена од представника већине политичких странака, да утврди шта су ти зликовци радили.

Сада немам времена, у ова два минута, да цитирам неке од изјава злочинаца и оних који су били највећи промотери, политички и војни, тог бомбардовања наше земље. Верујте ми да ти цитати нимало не одударају од онога што је говорио и Балша Божовић.

Да направим једно поређење: посланик Миљан Дамјановић, који је управо изашао из сале и отишао на Одбор за европске интеграције да затражи смену Ненада Чанка, који је позивао да у Народну скупштину дође Вјоса Османи која је идеолог УЧК, и то је разлог за смену Ненада Чанка... Дакле, посланик Миљан Дамјановић је исто годиште као и Балша Божовић, рођен 1983. године; овај у Београду, Дамјановић у Призрену. Замислите ви сада да се један Балша Божовић, који је био уљушкан у свој лагодан и фини живот 1999. године, на такав начин обраћа, а у Скупштини Србије има и представника попут Дамјановића, који је, за разлику од њега...

(Председавајући: Хвала.)

Молим вас да завршим.

... Био у свом родном Призрену, његова браћа и отац у војним униформама бранили од злочиначке НАТО агресије, његова мајка, медицински радник, свуда где је пала злочиначка бомба испитивала је каква је вода и умрла је од последица канцера и од тих зликоваца.

И сада ми треба да слушамо и да кажемо – у реду је, ти то по Пословнику можеш да кажеш. Не може да говори тако и мора да схвати одговорност за то.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Мислим да нисам повредио Пословник.

Да ли желите да се изјаснимо у дану за гласање? (Не.) Хвала.

Реч има народни посланик Неђо Јовановић, повреда Пословника.

Изволите.

НЕЂО ЈОВАНОВИЋ: Захваљујем се, председавајући.

Рекламирам члан 27, а опет је у вези с чланом 107. Нисте смели да дозволите нешто што је повредило грађане Републике Србије, а то је оправдавање злочина. Нисте смели да дозволите нешто што повређује жртве,

жртве бомбардовања, њихове потомке и све оне који су изгубили своје најмилије у тој агресији коју су звали „Милосрдни анђео“. Нисте смели да дозволите да се један такав чин, чин злочина, повезује са влашћу која је тада била на челу државе, 1999. године. Ниједна власт, ни тадашња власт Републике Србије, није, нити може бити разлог за бомбардовање, нарочито бомбардовање на начин како је учињено – осиромашеним уранијумом, забрањеним средствима, забрањеним војним оруђем, забрањеном муницијом. Зар то није злочин? Зар то није оно што се зове нечовечно поступање? Зар то није нешто што је за сваку осуду?

Онај ко нема осећање стида може то да каже.

Ја вас молим да убудуће све оно што се везује за бомбардовање не доводите у везу са народом Републике Србије, са грађанима Републике Србије. Па и они су жртве, иако их је срамота што тако говоре, па и они су жртве тог бомбардовања. Сви смо били у стању менталног обољења због бомбардовања, без обзира на то да ли је у питању осиромашени уранијум или није. Довољно је да је једна бомба пала, без обзира на то какве је природе, да уништи све оно што подразумева нормалан живот човека и све оне слободе које човек има и на које има право.

Дакле, ако некога није срамота, завршићу у једној реченици, онда га морате казнити далеко оштрије него што сте учинили. У томе се састоји повреда Пословника.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала на сугестијама, иако нисам повредио Пословник. Да ли желите да се Народна скупштина изјасни у дану за гласање, колега Јовановићу? (Не.) Хвала.

По Пословнику, Мирослав Лазански.

(Балша Божовић: Реплика.)

МИРОСЛАВ ЛАЗАНСКИ: Да, тачка 106, која прецизира да се може говорити само о предмету, односно о теми која је данас присутна овде.

Одговорио бих само на два питања, односно две дилеме. Овде је речено да је...

(Александра Јерков: Је л' ово Пословник?)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Ја се извињавам, не можемо да дозволимо колеги Лазанском да каже шта има.

(Балша Божовић: По Пословнику не може да одговара на дилеме.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Извињавам се.

Да ли можемо да дозволимо колеги Лазанском да каже шта има?

(Александра Јерков добацује с места.)

Зашто сте тако агресивни? Дајте да дамо прилику колеги Лазанском да каже шта има. Полако, људи, дајте да колега Лазански и ...

(Мирослав Лазански: Заиста не знам зашто колегиница Јерков скаче, ја сам увек био фин према њој.)

Не знам ни ја, верујте ми. Не знам ни ја.

Молим колегиницу Јерков само да допустимо колеги Лазанском да настави и да каже шта има у два минута.

Вратићу вам време. Изволите, пријавите се.

МИРОСЛАВ ЛАЗАНСКИ: Мораћу да устанем јер не видим колегиницу Јерков од ове говорнице овде.

Дакле, овде је речено да је политика Србије довела и имплицирала, заправо, радиоактивни облик...

Молим вас, колегинице Јерков, ја вас видим, немојте ме прекидати; ја вас никада нисам прекидао када сте ви говорили, знате то.

Значи, Србија није хтела рат. Југославија 1999. године није хтела рат. Молим вас, да се зна – нама је рат наметнут! Југославија је нападнута 1999. године мимо свих регула међународног права. НАТО је извршио удар на Југославију мимо свог постојећег статута. Статут НАТО-а је предвиђао да је НАТО одбрамбени савез и има право да реагује само када је нека чланица НАТО-а нападнута. Ми нисмо напали ниједну чланицу НАТО-а.

Друго питање које се овде поставља је – зашто није формирана комисија 1999. године. Па, господо из ДОС-а, имали сте од 2001. до 2012. године дванаест година, што је ви нисте формирали и донели закључке?

Био сам два пута гост јапанских оружаних снага, 1994. и 2004. године, и знам како Јапанци, који су изазвали рат на Пацифику нападом на Перл Харбур, реагују на последице Хирошимае и Нагасакија. Никада то Американцима нису опростили, и та традиција је код њих и у оружаним снагама присутна.

Не знам зашто се овде нама импутира да смо ми били криви за радиоактивност која се десила 1999. године и која вероватно још траје. Па нисмо ми хтели тај рат. Војска Југославије је морала да прихвати одбрамбене операције. Немојте да кривотворите историју. То је недопустиво и срамно! Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Лазански. Да ли желите да се Народна скупштина изјасни у дану за гласање?

(Александра Јерков: Образложите да ли је ово повреда Пословника или није.)

Ево, образложићу. Извињавам се, али нисам ја овде крив ако неко нешто не зна. Колега Лазански је указао на то.

Да ли желите да се Скупштина изјасни у дану за гласање? (Не.)

Повреда Пословника, Милован Дрецун.

Изволите.

МИЛОВАН ДРЕЦУН: Члан 108. Дужни сте да се старате о реду на седници.

Знате, када од млађаног колеге чујете да је Србија одговорна за злочиначко бомбардовање НАТО-а, када се негира постојање терористичке ОВК и њено злочиначко деловање, можда се сетите оне народне „младост – лудост“. Али ово је много више од тога. Ово је пример, грађани треба то да

знају, хибридног рата који се води против Србије и српског народа свих ових година, од 5. октобра 2000, да би се доказала лаж да је Србија одговорна за то што је НАТО извршио незакониту агресију.

Одговор су дале Уједињене нације, оне су забраниле употребу силе против тадашње СРЈ. Чак су и у Британском парламенту смогли снаге, за разлику од млађаног колеге, да кажу да је то била незаконита агресија и да је изазвала хуманитарну катастрофу на Косову и Метохији.

Само нешто друго хоћу да кажем свима онима, промотерима НАТО истине о злочину који је почињен над нашом земљом. Питање је било – ко је победио 1999. године. Млађани колега, победило је 100.000 припадника наших снага безбедности на Косову и Метохији, који су са 18-19 година бранили и вашу слободу. Срамно је да говорите нешто другачије.

Да се они нису успешно одбранили, да нисмо успешно одбранили Србију, она би била окупирана. О томе сведочи Весли Кларк, тај злочинац који је водио агресију на нашу земљу, у књизи „Модерно ратовање“ где пише дословце да су спремали 170.000 војника да уђу и окупирају Србију. То је истина и немојте да пљујете по гробовима оних који су бранили и вашу слободу. Срамно је то и нечасно.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Молим вас само да се идући пут обраћате мени, не морате директно. Да ли желите да се Народна скупштина изјасни у дану за гласање? (Не.)

Реч има Игор Бечић, по Пословнику.

ИГОР БЕЧИЋ: Члан 109.

Господине председавајући, дозволили сте да људи попут господина Божовића, који су за време своје власти пљачкали Србију и грађане Србије, вређају жртве бомбардовања 1999. године.

Могу само да кажем да је те 1999. године бомбардован и мост у Врбасу на Великом бачком каналу, да је евидентно оно што се дешава у Врбасу и пораст смртности, да су два члана моје породице умрла од карцинома.

А ви, господине Божовићу, на овакав начин вређате те жртве. Срам вас било!

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Бечићу, сматрам да нисам повредио Пословник. Да ли желите да се Народна скупштина изјасни у дану за гласање? (Не.)

Право на реплику, Горан Ћирић.

ГОРАН ЋИРИЋ: Ево доказа из ове серије повреда Пословника у којој смо слушали директне увреде према једном посланику Демократске странке и доказа да је очигледно ова тема политизована. Иако се оптужује ДС да политизује ову тему, имали смо апсолутни доказ да је ви политизујете. Политизација је кренула управо тим прозивкама према досовском или ДС режиму, како га називате, како није спровео то досад за дванаест година. Легитимно је онда питање, када га тако покренете – па добро, зашто то није

покренуто 1999, 2000. године, зашто није 2012, 2013, 2014, 2015. итд. И то је политизација.

А када кажете да немамо став, ми смо показали свој став, и посланички клуб ДС ће гласати за формирање комисије. Гордана Чомић, као овлашћени представник, јасно је рекла – бесмислено је разговарати о томе да ли је осиромашеним уранијум штетан или не. Да, штетан је. Овог тренутка без расправе можемо сви да гласамо и свесни смо тога да је штетан.

И ја сам био на подручју и мислим да је важно, када говоримо на овакав начин и оптужујемо друге да подржавају ОВК, да подржавају злочинце који су чинили ратне злочине у време 1999. године, ја ћу вам рећи да сам био у ракетним јединицама 1999. године у Подујеву, које је такође тачка која је озбиљно гађана пројектилама с осиромашеним уранијумом. Лично имам дилему на који начин ће мој организам, као и организам свих припадника снага безбедности, реаговати на то, али и свих становника, Срба и Албанаца, на том простору. И наравно да желимо...

(Председавајући: Хвала.)

Дозволите само да завршим, пошто сте дозволили Наташи четрдесет секунди...

(Председавајући: Добро, сада сте већ потрошили десет секунди у суфлирању.)

Дакле, још једном, важно је истаћи следећу ствар: да ће Демократска странка гласати за формирање ове комисије, али је потребно наћи решења... (Искључен микрофон.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има Маја Гојковић.

Изволите.

(Горан Ћирић: Заиста није коректно! Који су то аршини?)

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Извините што сам добила реч; ја своју реч уступавам, ако је то могуће, да реплицира Балша Божовић.

Као овлашћени предлагач, по Пословнику добијем реч увек пре других, ако то нисте знали. Не желим да слушам више добацавања „зашто овај, а зашто онај“. Ако посланик Балша Божовић има нешто да каже у своју одбрану, дозволите му да каже.

Али као овлашћени предлагач желим његовом шефу посланичке групе да кажем да се његов став драстично разликује од става Балше Божовића, члана Демократске странке и посланичке групе, који је у свом обраћању на тему о којој данас расправљамо, формирање комисије, говорио потпуно супротно од онога што покушава сада посланик Ћирић да објасни шта је њихов став.

Балша Божовић је исполитизовао ову тему. Нико до тог тренутка једну реч није говорио о томе ко је крив, да ли је ово или оно у питању, него је он својим излагањем, увредама које је овде износио, увредама које су упућене Србији, увредама које су упућене људима који су живели и живе у овој држави, који желе да чују истину, коју ћемо добити након рада ове

комисије... Он је изазвао многобројне реплике, повреде Пословника, у којима су посланици рекли шта им је засметало у његовом говору, а засметало је све.

То је политички став, господине Ћирићу, који је он изнео. Па није он неко ко је дошао с улице, па ви не знате да је он члан ваше посланичке групе. Док остали нису реаговали, ви се нисте јавили да исправите његов говор. Ви сте се јавили када сте видели колико је он погрешно, колико је то штетно за Демократску странку, колико то не подржавају грађани који још увек гласају за вашу странку. Ви сте се зато јавили. Нисте се ви јавили зато што се у почетку одмах нисте сложили с оним што је он говорио.

Он је негирао злочине, он је био за бомбардовање Југославије, јер је рекао да је зато што је вођена погрешна политика Југославија морала бити бомбардована. Па није ваљда да нико од овде присутних није њега добро разумео?! Он је само сам себе, изгледа, добро разумео. То су ставови који су изазвали оволико полемике и реплике.

(Горан Ћирић: Добро, колико времена има?)

Не, ја сам овлашћени, господине Ћирићу. Ако је вама највећи аргумент „који члан Пословника“, на овако озбиљну тему, „који став“, „време“, колико ко секунди говори, и то пуно говори о вама. Вама је битно време, Пословник, да бисте прекинули ово о чему ми говоримо, јер знате да грађани Србије, без обзира на то које су боје, подржавају формирање комисије. Жао ми је што ћете сносити политичке последице јер немате храбрости да гласате за ово. За ово треба политичке храбрости.

Није лако ову тему изнети 2018. године на сто у Парламент. Мислите да нећу имати последице? Мислите да не разумем обраћање многих између редова? Милите да сенатор Скану није имао политичке последице? Мислите да војна индустрија његове земље није скочила на њега? Знате ли да његова партија није имала храбрости да га поново кандидује сада када је завршио мандат? Али је зато најпопуларнији у својој регији. Ваљда је то вредније, подршка народа коју он има, па ће се он вратити у Сенат, верујте ми; такав политичар ће се вратити у Италијански парламент.

А политичар који каже – ко је крив што су бацали бомбе на нас, тај неће бити у Парламенту, зато што је народ увек у праву и народ увек зна зашто и како гласа за неког. Ваше упориште је некада био Београд, тиме сте се дичили. Вас Београђани више уопште не разумеју, а замислите како вас тек разумеју она подручја која су бомбардована. И то ћемо видети на следећим изборима. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, госпођо Гојковић.

За све они који не знају, као предлагач има неограничено време, може да говори.

Право на реплику, Балша Божовић.

БАЛША БОЖОВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Поновићу што сам рекао а госпођа Гојковић се трудила да не чује.

Мислим да је НАТО бомбардовање била НАТО агресија на Југославију, и стојим иза тога. За разлику од њих који се друже са Тонијем Блером, заиста сам сваки пут у комуникацији са страним дипломатама изнео свој став – то јесте била агресија.

Још једном, свака част Војсци Србије на одбрани наше земље и на часном, поштеном и јуначком стајању против највеће светске силе тих неколико месеци. Али оно што сам рекао јесте, пре свега, да сам тада био први разред гимназије. Не знам како сам тада спремао нечију смену, али знам да су они против којих сам, истина, 2000. године протествовао у Београду, да сам против њих био из разлога што су тада узимали државну имовину, станове. Да ли смо били жртве бомбардовања? Јесмо сви, сем вас; сви сем Слободана Милошевића, Мирјане Марковић, Војислава Шешеља, Александра Вучића, вас, госпођо Гојковић, који сте узимали државне станове док су грађани бежали... (Искључен микрофон.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Божовићу, никако не можемо да превазиђемо проблем. Ви знате да је по Пословнику забрањено: личне увреде, породице, станови, куће... Стварно, то од вас не очекујем. Молим вас, немојте, бићу принуђен да вас казним.

(Балша Божовић: Само још једна реченица.)

(Александра Јерков: Куће су забрањене, пашњаци су забрањени.)

Забрањене су личне увреде, колегинице Јерков, знате то врло добро.

БАЛША БОЖОВИЋ: Још само једна реченица. За бомбардовање Савезне Републике Југославије крив је НАТО и криви сте ви који сте имали такву политику. А са Рамушем Харадинајем сте ви коалициони партнер данас, а не ја, који сам тада био први разред гимназије, којем сте такође, мени и мојој генерацији, довели будућност у питање својом неодговорном политиком. Срам вас било, госпођо Гојковић!

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Право на реплику, Маја Гојковић.

(Александра Јерков: Пословник! Имам предност у односу на реплику!)

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Поштовани председавајући, поштоване колеге, када се утишају ови који на врло важну тему по будућност Србије знају да кажу: „Пословник“ и да добацују док уважене колеге говоре, па чак и посланици исте посланичке групе, моћи ћемо, од ове буке, која је можда изрежирана да више не бисмо говорили о правој, суштинској теми, и то ми пада на памет, да наставимо да говоримо о томе да ли је потребно да се ова важна комисија заиста и формира.

Хвала пуно посланику који је сада реплицирао и што је демантовао оно што је шеф његове посланичке групе покушао да исправи, јер има мало више политичке свести па је схватио шта је Балша Божовић говорио, и што је поновио да смо ми криви за бомбардовање Југославије. Хвала вам пуно, ви понављате оно што понављају...

Шта сте рекли сада?

(Балша Божовић: НАТО и ви.)

Не.

... Што је рекао да смо ми криви за бомбардовање ове државе. Он понавља оно што заговорници самопроглашене независности Косова и Метохије понављају од 2008. године, јер није Косово отишло 2009. године, од 2008. године до данашњег дана.

Сада се види зашто се Балша Божовић смислио да дође у једном тренутку на ову седницу, да би поновио ставове оних који кажу да је Косово морало да оде из Србије. Само не знам зашто, волела бих да ви у вашој политичкој теорији објасните зашто је добро што је део територије Србије отцепљен.

(Балша Божовић: Дали сте га. Дали сте га.)

Године 2008. је то дао Борис Тадић, јер је побегао у Румунију када су се овде грађани подигли против тога. Дао је Јеремић, да би имао скупе станове у Њујорку, да би, док води овде опозициону странку, живео у Њујорку, а не у Србији, да дели судбину свих нас. И Војислав Коштуница, једини политичар који је, без обзира на то да ли се слагали ви са њим или не, повукао потез тако што је дао оставку јер је његова политика пропала. Политика, зато што су они схватили да постоји велики јаз између ДС и његове странке и искористили то што имају вашу подршку.

Ви сте 2008. године дозволили да оде Косово и Метохија, ви. Ви сте им после помогли вашим одлукама. Вашим одлукама, Балша Божовићу, одлукама Демократске странке, која је владала од 2008. до 2012. године Србијом, осим у Новом Саду и у Нишу пар година, од месне заједнице до председника државе. Ви сте им помогли да се питање Косова и Метохије изузме из УН, где имамо више разумевања за територијални интегритет и суверенитет државе, да дође и да се решава у ЕУ. То је био глогов колац ваше политике, који сте забили у судбину Србије. Ви сте то урадили, Балша Божовићу.

А ви ћете остати забележени у историји Србије овим говором, и то што сте један од ретких политичара који је устао и пљунуо у лице грађанима Србије и рекао да је Србија крива за бомбардовање и да је Косово морало да оде. Мислим да ово што сте ви радили частан човек не би поновио, а ви сте то поновили данас два пута. Пуно вам хвала.

(Балша Божовић: Реплика.)

Да вам кажем још нешто, увредили сте данас мог оца, моју мајку и моју породицу. Само толико. Треба да вас буде срамота.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, госпођо Гојковић.

Повреда Пословника, Неђо Јовановић.

(Александра Јерков: А моја повреда? Прва сам се јавила.)

НЕЂО ЈОВАНОВИЋ: Захваљујем се, председавајући, члан 107.

Ако можете само да смирите групу која све време опструира рад овог парламента.

Срамно је, колеге посланици, срамно, да неко гази по нечему што ми радимо као узвишену вредност. А узвишена вредност је пронаћи узрочну везу између агресије и свих последица које је та агресија произвела. Срамно је да се доводи то у везу са влашћу и време је да грађани чују истину.

Слободан Милошевић се тада борио за исту ствар за коју се бори ова власт.

(Балша Божовић: Браво! Слажем се.)

Бранио је своју државу и није хтео да дозволи да Косово оде из Србије, да Косово буде самостална држава. То је исти циљ, то је иста узвишена вредност за коју се боре Александар Вучић и ова власт. Ако то неко неће да прихвати, онда треба стварно и ови подсмеси код грађана да завређују најтежу осуду срамоте и стида за оно што неко неће да прихвати, а неће да прихвати две чињенице. Прва чињеница је да је тадашња власт успела, кроз агресију, кроз све оно што је представљало пошаст за грађане Србије, да издејствује Резолуцију 1244. Та резолуција је правни оквир који штити Србију данас. Та резолуција је правни оквир који не дозвољава да се Србија благи и да се међународно право гази. Захваљујем вам се.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Јовановићу. Да ли желите да се Народна скупштина изјасни у дану за гласање? (Не.) Хвала.

(Балша Божовић: Реплика.)

(Александра Јерков: Повреда Пословника.)

Народни посланик Срето Перић има повреду Пословника.

Видим вас, колегинице Јерков, видим вас.

(Александра Јерков: Видите ме али не реагујете, па ми је тешко да проценим.)

СРЕТО ПЕРИЋ: Господине председавајући, члан 107. став 1.

Не могу да верујем, драге колеге, да се налазим и да ово слушам у Народној скупштини Републике Србије. Ови који су данас говорили, а неки богома и јуче, да су само после уводног излагања колеге Лакетића, а затим проф. др Војислава Шешеља, генерала Божидара Делића и господина Милорада Мирчића слушали, добили би смернице како и на који начин да разговарају о овој теми.

Слободан Милошевић никад није био у Љубовији, то је једна мала варошица на Дрини, никад није био у Љубовији, а бомбардован је репетитор. Мислим да није био ни на Гучеву, бомбардована је и планина Гучево. Какве то везе има са влашћу која је тада била?

Има још једна ствар, поштоване колеге. Немојте никад питати ове зашто нису формирали комисију која би утврђивала ово што треба да утврди ова комисија. Знате како би они формирали комисију и шта би њен задатак био? Био би задатак да позову НАТО да се врати, да оно што није урадио онда заврши после, када су они позивали. Сва срећа је што они то никад нису урадили.

Не могу да верујем да слушам овде овакве дискусије. Не знам, нека им служи на част. Зар није срамота доћи овде и причати о томе, повређивати ране оних који нису могли да преживе, којима се није дало да уживају благодети, помињати господина Војислава Шешеља у било каквом контексту са бомбардовањем СР Југославије тада? Па то може само идиот, то нормалан човек не може себи да дозволи.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Перићу.

Да ли желите да се Народна скупштина изјасни у дану за гласање о повреди Пословника? (Не.)

Реч има Александра Јерков, повреда Пословника.

АЛЕКСАНДРА ЈЕРКОВ: Хвала, потпредседниче.

Наравно, од момента када сам се јавила стекло се још неколико основа да рекламирам повреду Пословника. Међу њима је и то да онај посланик, у складу са чланом 103, који се јави за повреду Пословника има предност у односу на остале говорнике.

Јавила сам се да рекламирам члан 27. У том члану, господине Маринковићу, пише да ви ову скупштину треба да водите у складу са Пословником, а не онако како вам падне на памет и да треба да водите рачуна о примени Пословника, а не да допуштате да нас овде радикаско-милошевићевско-напредњачка коалиција, а по овоме што чујемо из редова напредњака можемо слободно рећи радикаско-милошевићевско-радикалска коалиција, малтретира и вређа већ сат и по времена, да ви на то не реагујете, да пуштате свим народним посланицима из СНС (очигледно будуће опет СРС) који су то пожелели да, лажно се јављајући за повреду Пословника, заправо реплицирају народном посланику Балши Божовићу, и то на начин да је свако од њих требало да добије опомену због увреда које је упутио не само њему лично него и нашој странци.

Тако да, господине Маринковићу, ако нисте у стању да водите ову седницу, уколико осећате да сте под притиском радикала и бивших радикала, препустите неком другом, имате два потпредседника поред себе. Молим вас да почнете да примењујете Пословник или да на други начин спречите радикале и бивше радикале да нас овде малтретирају, вређају и да од ове скупштине праве циркус, што знају да раде протеклих тридесет година, једино.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Колегинице Јерков, сматрам да нисам повредио Пословник. Колеге су реаговале потпуно у складу са Пословником и реаговале су на говор господина Божовића. Што се тиче сарадње, поменули сте, са Српском радикалном странком имам веома коректну сарадњу, и то апсолутно није проблем нити то сматрам као неку своју ману. Да ли желите да се Народна скупштина изјасни у дану за гласање? (Да.)

Одређујем паузу од једног минута, у складу са чланом 112.

(После паузе.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ (Владимир Маринковић): Даме и господо народни посланици, настављамо са радом.

Право на реплику има народни посланик Балша Божовић.

БАЛША БОЖОВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Само још једном желим да поновим зато што сто пута изговорена лаж од стране владајуће већине, њима је циљ да то постане истина и ја то заиста нећу да дозволим.

НАТО је извршио агресију на СРЈ и крив је једнако колико и Слободан Милошевић и његова политика, у којој су учествовали и Војислав Шешељ, и Александар Вучић, и Маја Гојковић и многи други. Дакле, политика која је довела осиромашени уранијум у Србију је ваша политика. НАТО је сасвим сигурно крив због тога и ја ћу их осуђивати док год сам жив.

Харадинај је ваш коалициони партнер и не можете говорити да се било ко из опозиције залаже за политику Рамуша Харадинаја, за кога ваши посланици из Српске напредне странке гласају у косовској скупштини.

Данас смо чули оно што смо дуго говорили а ви нисте желели да признате, али, ево, данас је јавно да је политика Слободана Милошевића из деведесетих година све оно за шта се данас залаже Александар Вучић. Хвала вам, зато што СНС као новорадикали, СРС и СПС јесу коалиција из деведесетих година. Ви не можете да побегнете из те политике. Желите да budete наследници Ђинђића, а заправо сте само наследници Слободана Милошевића. Од данас, то сте рекли и признали јавно. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Повреда Пословника, народни посланик Александар Мартиновић.

Изволите.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Члан 107, г. Маринковићу.

Ово што прича Демократска странка данас, то су причали и 1991. године, да је Србија крива за рат у Хрватској. Када је избио рат у Босни – Србија је одговорна за рат у Босни. Када се десила оружана побуна Шиптара на Косову и Метохији – крива је Србија. Ово што говори Балша Божовић 2018. године наставак је те политике. И није то политика Балше Божовића, то је званична политика Демократске странке.

Ево шта каже председник ДС у оставци, Драган Шутановац, који је упропастио Војску... Замислите да нас неко данас нападне или да нас је напао када је министар одбране био Драган Шутановац; Војска не би могла да се брани не 78 дана, два дана не бисмо могли да се бранимо колико је тај човек девастирао одбрамбени систем Републике Србије. Дакле, господа из Демократске странке данас говоре оно што је њихова званична политика. У интервјуу за НИН од 12. октобра 2017. године Драган Шутановац каже: „Које су чињенице о Косову којих морамо да будемо свесни када говоримо о могућем решењу? Формално, Србија је изгубила право да врши власт на

Косову и Метохији након рата“, каже, „који је Милошевићев режим водио против читавог западног света, али је суштински оно изгубљено када се пре тога тенковима одговорило на жељу Албанаца за аутономијом и равноправношћу.“ Значи, Шиптари на Косову и Метохији су умали да се боре за аутономију и равноправност, која им је наводно била угрожена од стране режима Слободана Милошевића.

Малочас споменути генерал-потпуковник у пензији Петар Радојчић, члан Главног одбора Демократске странке, и то је званична политика Демократске странке, каже за НИН, такође 2017. године: „Самопрокламована војна неутралност из 2007. године је неутемељена и међународно непризната форма, са нејасним садржајем. Прихватање НАТО стандарда и сарадња или чланство у савезу захтевају значајна средства, док оваква неутралност кошта много више, а не улива сигурност у остварење циљева због којих је усвојена“.

Дакле, овде је на делу показивање огољене политике Демократске странке: Србија је крива за бомбардовање; Србија је крива, да се вратимо у 1991. годину, за распад бивше Југославије и, према томе, нема потребе да утврђујемо било какву одговорност било кога другог када је режим Слободана Милошевића разбио Југославију и устао на легитимну тежњу Шиптара да буду аутономни и да буду равноправни са другим грађанима Србије. То је званична политика Демократске странке.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Продужио сам вам довољно да завршите реченицу.

Реч има Маја Гојковић.

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Пошто је уважени посланик покушао да дискутује са мном кроз реплике, ја ћу наставити да говорим.

Можемо сада сви већ да закључимо и да пресудимо какав је став Демократске странке поводом питања која имамо данас на дневном реду, о коме они избегавају да говоре или говоре на начин како би замаглили суштину, а то је наша жеља да сазнамо истину о последицама бомбардовања.

Оно што је заиста поражавајуће – ја заиста не могу да се мешам у политику одређене политичке опције, нити ми је то намера – то је да је више пута данас са поносом речено, чак је речено да ће до краја живота то понављати посланик ако га задрже уопште у редовима своје партије, да је Србија крива за осиромашени уранијум. То је утисак ове седнице и његове дискусије. Пажљиво сам записивала, три или четири пута је данас то поновљено – Србија је крива за бомбардовање осиромашеним уранијумом. Свака част за ову реченицу! Драго ми је да грађани Србије у директном преносу могу данас да закључе ко о чему данас говори, и са каквим ставом.

То што је неко имао петнаест година па каже да је тек са шеснаест схватио шта се дешава, па изашао одмах на улице... Жалосно је да се неко поводи, значи, не за својим сазнањима него за масом, која је била инструисана врло добро. О томе се данас баш све зна, како су настале

демонстрације 2000. године, то више није никаква теорија завере оних који нису учествовали. Сада и учесници говоре шта се дешавало од бомбардовања па до 5. октобра, како је то припремано. Онда је жалосно да неко каже да су га са шеснаест година родитељи, без икаквог сазнања, послали на улицу да заузме Народну скупштину. Али сигурно га нису послали да узме и понеко уметничко дело, не верујем да то раде родитељи.

Али не оправдава и када имате петнаест или шеснаест година, сад имате тридесет и колико, не знам ни ја, осамнаест година, па сад од 16. године, мрзи ме да рачунам, да не знате ништа о историји неразумевања Србије и тежњи да Косово постане независна држава. Ма баш не знате ништа.

Имам осећај, када је Балша Божовић овде говорио, као да разговарам са неким удаљеним послаником из неке тамо државице, који каже – проблеми ваши су настали јер сте ви малтретирали... То сам недавно чула у једној билатералној посети у иностранству. Била сам шокирана какви људи у ствари одлучују о нашој судбини и подижу руке тамо, између пауза за кафу, кад смо 39. нека тачка; они без икаквог знања дижу руке против Србије. Кажу – бомбардовали смо вас, добро је што смо вас бомбардовали (иако његова држава није учествовала у томе) зато што сте ви малтретирали, каже, Албанце. Они не знају, као ни Балша Божовић, ништа о Призренској лиги. Ништа.

Ни не очекујем од њих, али очекујем од неког ко је завршио какав-такав факултет да зна нешто. А требало би нешто да зна када устане и каже овакве глупости какве смо данас чули, и оцене да смо бомбардовани због политике која је вођена у три-четири године пред бомбардовање, ту цитирам посланика. Не зна ништа, да смо имали демонстрације на територији Косова и Метохије 1961. године, где су пароле биле „Косово републик“.

Могли би нешто да сазнате, а не да куцкате поруке. Страшно је, ви сте млађи од мене, остаћете у овом парламенту па ћете опет овде говорити макар шта, јер нећете да чујете.

Па, ево, ако 1961. године није имао ко да вам пренесе или нисте ишли у школу да знате да се то дешавало 1961. године, за време Титовог режима, на кога се често позивате и баштините неке од његових идеја – године 1968, извињавам се, не 1961. године – онда нешто ближе, 1981. године, када су направљене, под плаштом незадовољства студената у Приштини, опет стравичне демонстрације, у којима су студенти почели да преврћу у кантинама своје послужавнике са храном и изашли онда на улице. Биле су масовне демонстрације на улицама, опет са паролом „Косово република“. То је било 1981. године.

Овде у сали врло мали број људи се бавио политиком, поштовани колега Божовићу. Тако да замислите на шта бих ја личила, или било који озбиљан посланик у овом парламенту, када би устао и рекао – неко ко је у то време водио државу крив је за бомбардовање Југославије 1999. године

осиромашеним уранијумом. То је такав дилетантизам да је мене срамота што данас грађани Србије уопште слушају некога ко каже да је тај тзв. косовски проблем настао 1999. године.

Оно што нећете да кажете, не знате шта да кажете – зашто је онда тек девет година касније Косово и Метохија самостално прогласило независност и касније добило признање од држава које и дан-данас подржавају независност једног дела територије Републике Србије? Тако је било и тако ће и бити. Значи, зашто је Борис Тадић, као председник државе, то дозволио? У чему се огледала његова побуна тачно? Не могу да се сетим, који су тачно били његови политички потези да се чврсто супротстави томе?

Оно што има у архивама наше државе и што ће после протеча одређеног времена бити доступно свима – његови разговори са појединим чиниоцима где моли да се то не уради пре његовог избора за председника Републике Србије. То није рекла-казала, то нису трач новине, то је оно што стоји и стајаће записано. Постоје сведоци и постоје докази. То је једино што је он урадио.

Шта је Вук Јеремић урадио, не знам, сем лакоће да настави да буде и даље министар иностраних послова који живи у Њујорку, коме никада нисте спочитали државну имовину коју има његова породица.

Ја морам, Балша Божовићу, због своје породице, не због јавности, и због вашег безобразлука, где етикетирасте људе, да вам кажем нешто...

(Балша Божовић: Реплика.)

Са задовољством, ја бих вам дала све реплике овог света јер све више тонете и тонете.

Моја породица и ја лично никада, никада кроз векове па до данашњег дана, нисмо добили ништа од ове државе, али смо кроз историју ове државе, кроз историју Југославије и Србије... Ви који живите у разним државним становима, које сте откупљивали за тепсију рибе, вама се обраћам. Вама се обраћам ја која никада ништа од државе нисам добила. Породица Гојковић кроз историју државе Југославије ништа није добила од Србије, а све смо дали за ову државу. То радим и данас и то ћу радити у будућности.

Престаните да етикетирасте људе, ја не желим с вама да комуницирам преко судова јер то није мој ниво, него како ви јавно износите измишљотине, тако ћу јавно ја рећи истину.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, госпођо Гојковић.

(Балша Божовић: Реплика.)

(Милорад Мирчић: Пословник.)

Право на реплику има Ђорђе Милићевић.

ЂОРЂЕ МИЛИЋЕВИЋ: Господин Мирчић по Пословнику, колега?

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Милићевићу, хоћете ли реч да узмете?

Изволите.

ЂОРЂЕ МИЛИЋЕВИЋ: Захваљујем, колега Маринковићу.

У више наврата поменуто је Социјалистичка партија Србије.

Госпођо Гојковић, у потпуности ћу се сложити с вама; дакле, дефинитивно, истина до које желимо да дођемо није интерес свих нас у овој сали, нажалост. Чини нам се да се потврђује констатација коју смо много пута досад изrekli, а то је да оно што је добро за Србију изгледа није добро за све политичке опције и за све политичаре на политичкој сцени Србије.

Што се тиче СПС-а, 28 година постојања и политичког деловања и за свих 28 година (преживели смо много тога) релевантан политички чинилац. Постоје сигурно ствари које могу да нам замере, али никада не могу да кажу да смо били против своје државе и против свог народа. Тих деведесетих година слушало се и „издаја“ и „предаја“, па шта је 2000. године био основ одбране националних и државних интереса? Управо политичке тековине из деведесетих – Резолуција 1244 Савета безбедности УН и Дејтонски споразум.

За разлику од других, ми отворено кажемо – бомбардовање је злочин над нашим народом. Како је дошло до тога и шта је разлог бомбардовања? Па, лажне оптужбе за геноцид и етничко чишћење. Ми смо податке износили током јучерашњег дана: у Хрватској 1990. године – 380.000 Срба, данас 160.000; у Сарајеву је живело више од 150.000, данас 10.000; у Приштини од 40.000, колико их је некада тамо живело, данас их је свега неколико стотина. Ко је вршио геноцид, где и кад? Где су Срби и када вршили геноцид?

Слободан Милошевић је одговоран, политика Слободана Милошевића је одговорна? Нема Слободана Милошевића осамнаест година на политичкој сцени Србије. Зашто је након 2000. године настављен притисак на Србију? Зашто је кажњавана Србија након 2000. године? Зашто је настављен притисак? Да ли је настављен прогон Срба са простора Косова и Метохије? Да ли је одвојена Црна Гора? Да ли је проглашена једнострано независност Косова и Метохије?

Оставите Слободана Милошевића, време ће показати своје. А грађани врло јасно говоре на изборима шта мисле о вашој политици.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, уважени колега Милићевићу.

(Милорад Мирчић: Пословник.)

Затварамо круг реплика. Настављамо даље са радом.

Драгана Костић има реч.

Изволите.

(Милорад Мирчић: Пословник рекламирам. Је л' ово твоја приватна скупштина?)

ДРАГАНА КОСТИЋ: Захваљујем, председавајући.

(Милорад Мирчић: Шта ти изиграваш?)

Пре него што кренем са својом дискусијом, морам данас да цитирам нашег покојног патријарха Павла...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Океј, хајде јавите се поново, пријавите се.

Извините, колегинице Костић.

Повреда Пословника опет.

МИЛОРАД МИРЧИЋ: Не знам коме да се захвалим за ову привилегију да, у складу са Пословником, могу да говорим у овој скупштини. Рекламирам повреду чланова 104. и 106.

Ево присуствујемо, немало времена слушамо у овој скупштини о свему и свачему само не о теми која је на дневном реду. Ви који председавате овој скупштини морате да се руководите Пословником. Када се неко увредљиво изражава о одређеним личностима, о колегама, политичким партијама, онда морате бити правични само у оном делу где треба да дате бар прилику неком да одговори.

Ми из Српске радикалне странке једним делом разумемо психичко стање појединих колега; то се зове грижа савести. Када су киднаповали више пута демократски изабраног председника Србије, на Видовдан, испоручили га као месо и учествовали најдиректније у убиству тог човека били су свесни да ће их то пратити кроз живот. То проклетство видовданско, како је у српском народу устаљено, не можете скинути тако што ћете бацати љагу на друге политичке партије и политичке неистомишљенике.

Када су Војислава Шешеља испоручили на једанаест година и када се вратио, били су разочарани. И дан-данас исто мишљење имају они и Пленковић; председник Владе Хрватске исто говори као ови који су и даље у дилеми којој политичкој опцији припадају и коју идеологију заступају. Знате, њихов раскорак између Војводине самосталне државе и преласка преко Дрине 1996. године да би покупили гласове и даље је у питању. Не знамо шта је између тог раскорака, очигледно нешто што одговара карактерној особини.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала. Стварно се трудим да се спречи вређање било кога и било ког народног посланика. Да ли желите да се Народна скупштина изјасни у дану за гласање? (Не.)

Реч има народни посланик Драгана Костић.

ДРАГАНА КОСТИЋ: Захваљујем, председавајући.

Грађани Србије, поштоване колеге народни посланици, пре него што кренем у било какву дискусију, морам да цитирам покојног патријарха Павла – опрости им, Боже, јер не знају шта чине. То се односи на оне прекопута, који су досад свашта говорили а још више вређали народ ове Србије.

„Милосрдни анђео“, „Заједничка сила“, „хуманитарна интервенција“, или ко зна како су поједини светски умови назвали зликовачко бомбардовање СРЈ од стране НАТО-а, носиће на души 70 дечјих угашених осмеха, 2.500 насилно прекинутих живота, 12.500 је рањених, а материјална штета ко зна колика. Да су заиста анђели, за тај новац могли су да прехране 79.000.000 гладних на планети. Колики број вантелесних оплодњи су могли да финансирају, а не да нам у Србији расте проценат стерилитета код оба пола, да се млади брачни парови боре годинама за своје потомство после њихових налета. Налети НАТО авиона су за 78 дана потрошили толико

кисеоника колико је целом грађанству Србије потребно за педесет година живота.

Колико је хуманитарна била интервенција говори и петнаест тона испалених пројектила с осиромашеним уранијумом, што је грађане Србије сврстало у ред три пута више оболелих од канцерогених обољења од светског просека, а два пута је већи број оболелих од леукемије од европског просека.

На данашњи дан пре тачно деветнаест година НАТО је ракетирао Одељење за неурологију при КБЦ „Драгиша Мишовић“, при чему су три пацијента погинула, а неколико медицинских радника је повређено. Погинуло је и седам гардиста Војске Југославије који су се налазили испред клинике. Разорена је Неуролошка клиника, а од експлозије су демолиране зграде Центра за дечје плућне болести и туберкулозу и Гинеколошко-акушерска клиника. У тренутку напада четири порођаја су била у току; две труднице су лакше повређене, а бебе евакуисане у друге болнице.

Годинама уназад највише се говорило о дејству осиромашеног уранијума из НАТО пројектила, али знатно мање о другим штетним ефектима хемијског рата. Гађани су циљано нафтни и бензински резервоари, трафостанице у којима је био пирален, који спада у канцерогене, мутагене и тератогене супстанце. Пламен је горео на отвореном, што у Европи није замисливо јер су сви производи сагоревања пиралена изузетно токсични. Према извештају Организације УН за животну средину, велике последице оставило је дејство НАТО снага на индустријска постројења јер су хемикалије чије се дејство може упоредити са бојним отровима неконтролисано испуштене у животну средину.

Циљ формирања комисије је утврђивање последица али још више утврђивање узрока све већег броја оболелих грађана Србије од канцерогених обољења. Ова појава захтева мултидисциплинарни приступ и обраду свих расположивих података и сведока, при чему ће ова комисија, не сумњам, најадекватније одговорити постављеном задатку.

Захвална сам председнику Србије Александру Вучићу, председнику Народне скупштине Маји Гојковић, колеги др Дарку Лакетићу и свима који су нам омогућили да данас јавно говоримо о проблему који мучи већину нас, директно или индиректно, у нади да ће истина показати своје право лице.

На крају не могу а да не приметим и поделим са грађанима Србије да већ други дан у посланичким клупама „жутог предузећа“, у различитим варијантама, нема посланика. У народу је одомаћена латинска пословица „Сличан се сличном радује“. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Реч има народни посланик Татјана Мацура. Није присутна.

Реч има народни посланик Милован Кривокапић.

МИЛОВАН КРИВОКАПИЋ: Хвала, поштовани председавајући.

Поштоване колегинице и колеге, свих претходних деветнаест година потискивали смо мисли и емоције јер нам претходна власт није дозвољавала да на прави начин причамо о НАТО бомбардовању, држали смо то дубоко у себи. Причати о НАТО бомбардовању и последицама за мене је велика обавеза и одговорност, прво због тога што долазим са Косова и Метохије, а онда и због професије коју обављам.

Двадесет и четвртог марта 1999. године у 19.45 часова, као што сви знамо, огласиле су се прве сирене за опасност; заглушујући звук запарао је ваздух над Србијом. То је био први дан у низу од 78 предугих дана бесомучне агресије највеће алијансе на свету на малу, поноситу земљу у срцу Европе. Најјачих деветнаест, без одобрење Савета безбедности УН, ударило је на земљу непокореног народа који је само бранио своје. Наредних 78 ноћи и дана НАТО авиони су на нас испалили 50.000 разних пројектила. Обрушили су се прво на касарне и ПВО Војске Југославије, а онда и на целу земљу. Разорена је инфраструктура, привреда, школе, болнице, споменици културе, медијске куће. Тако је иза себе у сваком минуту НАТО остављао мирис гаражи помешан са димом и мирисом људске крви.

Тешко је било у целој нашој напаћеној земљи, а нарочито на КиМ; ударало је са свих страна, и са неба и са земље. Свако је имао свој задатак и своје задужење. Моје колеге лекари и ја смо, и поред експлозија и општег хаоса, били сконцентрисани на пацијенте. Рађале су се бебе, њихов плач није престајао, а оне су одмах по доласку на овај свет биле предодређене да постану мали хероји. Тешка је била тренутна ситуација, али је још теже било то што смо ми лекари тачно знали шта нас чека и какве су последице бомбардовања и шта са собом носе НАТО пројектили.

За 78 дана бомбардовања лансирано је преко 420.000 пројектила, а коришћено је 37.000 касетних бомби за бомбардовање цивилних циљева. Осим тога, део бомби НАТО-а био је обогаћен осиромашеним уранијумом. Таквих ракета је бачено око 15 тона. Нема града у Србији који се током једанаест недеља бомбардовања није нашао на мети напада.

Сви знамо шта је осиромашени уранијум. Ја свакако нећу давати дефиницију, али хоћу да нагласим да само једна честица осиромашеног уранијума у лимфним чворовима може да разори цео имуни систем. Питам се да ли и даље треба да имамо опречна мишљења о томе да ли осиромашени уранијум и даље убија грађане Србије или треба да прихватимо чињеницу да је у годинама после НАТО бомбардовања Србија стигла у врх земаља по броју оболелих од карцинома и да је у врху у Европи по смртности од малигних болести, што нико не може да оспори.

Испитивања и анализе које су урађене на простору Косова и Метохије, као и подаци које има Завод за јавно здравље Косовска Митровица... Ови прекопута, који су сада напустили, не знају да постоји Завод за јавно здравље у Косовској Митровици, који је под ингеренцијом Републике Србије и Министарства здравља Републике Србије. Значи, Завод за јавно здравље из

Косовске Митровице указује на значајно повећање броја оболелих од малигних болести на овим просторима.

У посматраном десетогодишњем периоду после ратних дешавања, почев од 2004. године, јер су се тада стекли услови за формирање базе података, имамо стално повећање броја оболелих из године у годину, укупно преко 1.700 новооболелих у српским и неалбанским срединама. Од тога је 60% оболелих мушкараца и 40% оболелих жена. Дакле, наглашавам још једном да постоји континуиран пораст броја оболелих. Најчешћа малигна обољења код мушкараца на територији АП Косово и Метохија су карцином плућа, мокраћне бешике, простате и дебелог црева, а код жена карцином дојке, грлића материце, мокраћне бешике и плућа.

Са повећањем броја оболелих повећава се и број умрлих од малигних болести, а укупно је умрло преко 1.100. У посматраном десетогодишњем периоду, водећи узроци умирања код мушкараца били су карцином плућа, дебелог црева и простате, а код жена карцином дојке и грлића материце. Све анализе показују да имамо континуирани пораст броја новооболелих мушкараца и жена од малигних обољења на простору АП Косово и Метохија, као и пораст стопе морталитета, са тенденцијом раста у наредном периоду. Повећава се број деце оболеле од малигних обољења; удвостручен је у односу на време пре НАТО агресије.

Зато не смемо да ћутимо, јер ћутањем амнестирамо злочинца.

Претходна власт није дозвољавала да ствари назовемо правим именом. Злочин и агресију смо морали да називамо „интервенцијом“ и строго водимо рачуна да се неко не увреди, јер за њих ми смо криви што су нас бомбардовали и земљу нам разорили, што и дан-данас говоре у овој сали. Нису нам дозвољавали да кажемо ништа о бомбардовању због ситних личних интереса, који су били изнад националних, изнад морала и обавеза према сопственој деци и генерацијама које долазе. Али коначно је дошло време да због наше деце, која су напаћена и кажњена као ниједна у Европи, одрадимо посао који морамо и треба, да утврдимо све што се утврдити може а везано је за НАТО агресију, и то изнесемо у јавност.

Таман су мислили готово је, прошло је деветнаест година, кривца нема, остали су само статистички подаци о колатералним штетама, а и они вреде, појавио се неко ко ће да им каже да такви злочини не застаревају. Ништа не сме да застари и све мора да се зна. Не застарева и не пролази туга и бол мајки које су сахраниле своју децу која су тек проходила а НАТО бомба их је већ убила; мајки које су испраћале синове у војску, а нису их дочекале да се врате јер су на Кошарама и другим караулама оставили своје младе животе; мајке Милић из Косовске Митровице, која је родила три сина, два сина је сахранила, погинули су, а трећи је недуго после тога преминуо од туге и жалости. Како то да прође, да се заборави? Како да застари? На то нас стално опомиње Трг браће Милић у Косовској Митровици који носи њихово име.

Свашта смо проживели, пали и тонули, али се поново уздигли и нашли свој пут. Пут просперитета и напретка, пут сарадње са партнерима на Истоку и на Западу, али као војно неутрална земља, јер је војна неутралност за Србију једина права опција. Али никако не можемо да будемо чланови Алијансе, било би то превише соли на српску рану.

Сви ми имамо обавезу према грађанима да им након преданог и исцрпног рада саопштимо истину, јер је НАТО бомбардовање злочин без преседана у историји човечанства. У потпуности подржавам формирање комисије на челу са др Дарком Лакетићем, да свету покаже праву истину о осиромашеном уранијуму и његовим последицама. Хвала лепо.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, др Кривокапићу.

Реч има Горан Богдановић. Није присутан.

Следећа на листи је Десанка Репац.

Изволите.

ДЕСАНКА РЕПАЦ: Захваљујем.

Као прво, морам да похвалим иницијативу и дам моралну подршку за доношење одлуке о формирању комисије која треба да утврди истину, и само истину, о највећем злочину над српским народом у историји. Свима дугујемо истину о томе шта су нам урадили.

НАТО бомбардовање Савезне Републике Југославије у Србији познато је и као НАТО агресија или „Милосрдни анђео“. То је била завршна фаза рата на Косову и Метохији, која је трајала од 24. марта до 10. јуна 1999. године. То је највећи војни сукоб на простору Србије и Црне Горе од времена Другог светског рата, злочин без преседана. Узрок бомбардовања – случај Рачак и неуспели преговори у Рамбујеу. Све је резултирало Кумановским споразумом, Резолуцијом 1244, да би 2008. године дошло до проглашења независности Косова.

Интервенција је извршена без одобрења Савета безбедности. НАТО је почео злочиначке ваздушне ударе 24. марта 1999. године из базе Авијано, на све војне циљеве у Савезној Републици Југославији. Напади су трајали 78 дана. „Милосрдни анђео“ је убијао децу, разорио Србију. Угашено је 79 дечјих осмеха, много људи је рањено, остало без својих кућа и без радних места, а све у операцији која је имала назив – хуманитарна интервенција.

Коначан број жртава званично није саопштен. Српске процене су да за 78 дана имамо 2.500 жртава, од тога 79 деце, док је 12.500 људи рањено. Нанета је штета држави од тридесет до сто милијарди.

Деветнаест земаља Алијансе, без одобрења УН, обрушило се на малу Србију, на њене касарне, противваздушну одбрану Војске Југославије. За 78 дана бомбардовања било је 30.000 ваздушних налета; испалено је 50.000 пројектила, по некима чак и 90.000. Деветнаест на једног, које је то милосрђе!? На Савезну Републику Југославију бачено је око 37.000 касетних бомби и касетних бомбица БЛУ-114, које су паралисале енергетски систем.

Део бомби „Милосрдног анђела“ био је „обогашен“ осиромашеним уранијумом. То је оружје за масовно убијање. Колико је таквих бомби бачено, не зна се званично. Да ли су нас гађали још нечим, и то је непознаница.

Имамо шокантну изјаву пензионисаног италијанског генерала НАТО-а који је рекао да је то био експериментални рат НАТО-а и да је НАТО тренирао своју авијацију. Бирани су циљеви који су бомбардовани, то су били нафтни и бензински резервоари са течним гасом, резервоари хемијских супстанци, који су се касније ширили на приватне и цивилне објекте. Услед експлозија и пожара ослобађале су се отровне, токсичне и врло опасне хемијске материје, које су утицале на здравље људи.

Године 2015. објављен је извештај да је Србија прва земља у Европи по смртности од малигних обољења, односно тумора. Јако је важно да се докаже како је бомбардовање утицало на здравље становништва, на повећан број малигних болести, на аутоимуне болести, на болести стерилитета. Највећи апел се упућује због тога што имамо јако висок степен обољења од малигних болести код деце у Србији.

Комисија треба да утврди последице бомбардовања на здравље, с освртом на осиромашени уранијум, јер је велика експанзија малигних болести у Србији.

Професор Слободан Чикарић, председник Друштва за борбу против рака, изнео је податак да је на Србију бачено 15 тона осиромашеног уранијума. Професор сматра да и мала доза јонизујућег зрачења може да доведе до малигних тумора. Малигни тумори могу да се појаве тек после 15–20 година након извршеног зрачења.

Период распада уранијума траје и по неколико стотина година, па и хиљада, тако да смо изложени константном зрачењу, које изазива мутације гена и ћелија разних врста. Највећи светски микрохирург, Стевановић, сматра да нас чека стварност која је задесила Јапан 1945. године када су се рађале читаве генерације беба са разним аномалијама. Осиромашеним уранијум доводи до мутација гена и у полним ћелијама, тако да се стварају услови за рађање деце са тешким менталним и физичким аномалијама. Због тога стручњаци опомињу да ће осиромашени уранијум, због дугог полураспада, тек показати своје најжешће дејство на здравље људи у Србији. Потребно је време да се искаже његово дејство.

Хоћемо истину, да кажемо грађанима Србије, јер је ово злочин незапамћених размера. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Реч има Бранка Стаменковић. Није присутна.

Реч има др Бранимир Ранчић.

Изволите.

БРАНИМИР РАНЧИЋ: Захваљујем, господине Маринковићу.

Поштована господо народни посланици, ова тема односно расправа о образовању комисије за истрагу последица НАТО бомбардовања 1999. године по здравље грађана Србије, као и утицаја на животну средину, с посебним освртом на последице које је оставила употреба пројектила с осиромашеним уранијумом, може се, по мени, поделити у четири дела. Прво, то је дејство радионуклеотида на људски организам; друго, то су епидемиолошка запажања, односно епидемиолошка анкета; треће, то је посттрауматски стрес и малигнитет. Овом поглављу, које је обимно, треба да се посвети посебна пажња и треба да заузме посебно место у извештају који ће припремити мој цењени колега др Лакетић. Четврто, то је анализа историје болести особа са малигнитетом, али сагледана у овим епидемиолошким анкетама. Тек тада можемо доћи до статистичке значајности која указује или не указује на узрочно-последичну везу дејства осиромашеног уранијума на малигнитет.

Најпре треба дефинисати шта је заправо осиромашени уранијум. То је производ који је добијен од ископане руде уранијума. Већина радиоактивних изотопа... Изотопи су атоми истог елемента, који имају исти број протона и електрона али различит број неутрона; значи, имају иста хемијска али различита физичка својства. То се употребљава за нуклеарно оружје и атомске централе. А оно што је мање радиоактивно, то је радиоактивни изотоп 238, који остаје, и то је осиромашени уранијум. Значи, изотоп 238 има исти атомски број уранијума али различит масени, што му даје својства да буде два пута гушћи од олова и запаљив је при удару, што га чини ефикасним при пробијању оклопа.

Већина атомских језгара која постоје у природи су стабилна, тј. остају непромењена бесконачно дуго времена. Нека језгра елемената су нестабилна, имају особину да се трансформишу у друго језгро, уз зрачење одређених честица које са великом енергијом излазе из језгра и ова појава је позната као радиоактивност. Значи, по правилу, сваки природни елемент има један или више стабилних изотопа док су му остали радиоактивни, а самим тим и нестабилни, те се пре или касније распадају. Уранијум има изотопе који су нестабилни и распадају се. Полувреме распада уранијума је 4,5 милијарди година. Значи, последице можемо очекивати у каснијим генерацијама.

Ја ћу сада говорити нешто другачије у односу на остале колеге, говорићу о дејству радионуклеотида на људски организам да бисмо схватили све последице које могу да настану након сагледавања свих случајева у епидемиолошким анкетама које ће се радити.

Неки радиоактивни зраци, алфа, бета, гама, икс или рендген зраци, као и неутрони, имају такву продорну моћ да разбијају атомска језгра других елемената мењајући особине тог бомбардованог атома. А када се једном атому промени особина, односно структура, то више није атом тог првобитног елемента већ атом неког другог. Ако се то догоди у једном атому, у склопу молекула одређеног једињења, мењаће се и особина молекула.

Радиоактивни зраци могу да погоде атомско језгро неког критичног атома у критичном молекулу, у једру, односно да нађу хромозом, при чему ће доћи до промена особине те ћелије. Сликвитије да вам објасним, у нормалном организму јавиће се неко други, настао из ћелије, чије је својство промењено ударом радиоактивног зрака. Таква ћелија, са промењеним особинама, неће се више понашати као остале у њеној околини, оне ће почети неконтролисано да се размножавају стварајући ткиво које нема никакве користи за организам. Такав безоблични или дивљи организам у нормалном организму назива се тумор.

Али да не бих био толико, условно речено, досадан, односно да не говорим само стручно, рећи ћу само следеће, с обзиром на време које ми је преостало – малигни тумори могу да се појаве 15–20 година након излагања зрачењу, што значи да код оних који данас оболевају то може бити последица бомбардовања. Емпиријски податак, према подацима из 2014. године (што се поклапа са периодом од 15 до 20 година): у Србији се оболелих од карцинома појављује 2,5 пута више од светског просека, а за подручје Косова и Метохије, које је било изложено највећој количини зрачења, чак и за 50%.

Латентни период – то је време које је потребно да се болест развије од тренутка изложености агенсу – за леукемију и лимфому је од пет до десет година, односно 7,5 година у просеку. Управо је толико времена прошло од НАТО бомбардовања 1999. до 2006. године када је регистрован висок скок у броју оболелих од леукемије и лимфома. Тај скок је 70-80% већи у односу на 2005. годину. А када се сабере укупан број оболелих од 2006. до 2010. године, онда је 80-90% већи број оболелих него од 2001. до 2005. године.

Друга ствар, леукемије и лимфоми чине само 5% малигних болести, док 95% чине солитарни тумори плућа, грла, дојки, грлића материце и дебелог црева. Латентни период за солитарне туморе је 10–20 година.

(Председавајући: Хвала, само приведите крају.)

Само да завршим, једну реченицу.

На крају, препоручио бих комисији да прати рад Међународног конгреса превентивне медицине, који се сваког септембра организује на Институту за јавно здравље Медицинског факултета у Нишу, где ће бити сигурно презентовани и подаци о малигним болестима у Србији, као и узроцима њиховог настајања. Хвала на пажњи.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, докторе Ранчићу.

Реч има Александар Јерков. Није присутан.

Реч има Александар Стевановић. Није присутан.

Ненад Константиновић. Није присутан.

Радослав Милојичић. Није присутан.

Владимир Ђурић.

Изволите, колега Ђурићу.

ВЛАДИМИР ЂУРИЋ: Хвала.

Поштовани председавајући, поштоване колеге посланици, уважени грађани Србије, сваки пут када се у овој скупштини расправља о некој теми која има везе са Косовом, емоције су високе. Боље би за све било да разговарамо рационално, јер Косово представља главну политичку тему у Србији деценијама и то је тема на којој се власт осваја, брани и губи. Не би било добро да се испостави да је ова тачка стављена на дневни ред да би се распиривале страсти и злоупотребљавале патриотске емоције и личне трагедије људи, да би се овде политички неистомишљеници оптуживали за издајство, за НАТО лобирање и сличне ствари. У крајњем, присталица већег степена приближавања Србији НАТО-у има и међу посланицима владајуће већине, само што они то нерадо јавно показују, и ја знам да то сви у овој сали знамо.

Такође је неспорно да се сви слажемо да је бомбардовање неоправдано, злочин без преседана, гађање цивилних циљева, између осталог и у мом граду, који је срамно остављен без иједног моста и недељама без струје и воде, град од преко 350.000-400.000 становника у оно време.

Исто тако, у једној рационалној расправи нема користи за ово друштво да се овде било ко прозива за закључење било каквог споразума са НАТО-ом. Јер ако је лоше бити потписник, онда је лоше и бити на власти а не раскидати те споразуме, а истовремено се хвалити процентима освојених гласова и надмоћношћу у Скупштини, која раскидаће тих споразума лако омогућава.

Не би било лоше да чујемо и шта је политички циљ ове комисије, јер ми нисмо конгрес онколога или савез физичара, ми смо политичко тело. Не би било лоше пошто је исход рада ове комисије мање-више свима унапред познат. Штетност уранијума, па чак и осиромашеног, апсолутно је неспорна и око тога у овој сали нико не сме имати дилему; јавно здравље грађана свима мора бити на првом месту, без обзира на политичке разлике. Али дискусија и очекивани исход рада ове комисије упућују да ће можда спољна политика владајуће већине бити промењена, па не би било лоше да се то каже.

Добро би било чути да ли ће, рецимо, исход рада комисије омогућити грађанима да поднесу одштетне захтеве према штетницима по њихово јавно здравље и да ли ће исход рада ове комисије и државе Србији бити такав да се грађани охрабре да те тужбе подносе и да им држава у томе помогне, што би било сасвим у реду.

Свакако је боље што се предлаже формирање комисије а не анкетног одбора јер, по Пословнику Народне скупштине, у комисији учествују и стручњаци, а у анкетном одбору само народни посланици.

Међутим, проблем са предлогом одлуке о њеном формирању Посланичка група Слободни посланици види у томе што састав комисије предлаже само један народни посланик владајуће већине. Делује да ми на њен састав нећемо имати утицај и да смо принуђени да на неки начин ову комисију, чије формирање желимо да подржимо, морамо да подржимо без да

унапред знамо ко ће ући у њен састав. Неки посланици су током дискусије ставили до знања да већ знају њен састав; ми не знамо, ми видимо само шта пише у Предлогу одлуке. У члану 68. став 3. Пословника прописано је да се одлуком о формирању комисије утврђује и њен састав. У том смислу, на неки начин, Предлог одлуке нам делује мањкаво.

Управо из ових разлога постоји бојазан да ова комисија неће дати праве ефекте, а толико су потребни грађанима. Отуда бојазан да ће она више послужити за пропаганду него за утврђивање чињеница.

Овде су изнети неки подаци о томе како 15 тона осиромашеног уранијума представља 170 реплика нуклеарне бомбе бачене на Хирошиму, а истовремено је речено да не треба дизати панику. Неко ко води Агенцију за заштиту грађана од јонизујућег зрачења и нуклеарну безбедност грађана. Ево, ја ћу додати један податак, да се ипак не поредимо са Јапанцима, неумесно је – бомба бачена на Хирошиму није била нуклеарна, била је атомска, имала је у себи само 60 килограма уранијума; само 60 килограма уранијума, чисто ради поређења.

Још неке чињенице и питања. Зашто се комисија формира баш сада, зашто није формирана много раније, а морала је бити? Зашто су Уједињене нације и њихов Програм за заштиту животне средине и Хабитат 1999. године радили већ истраживања загађења од НАТО бомбардовања? Тада им је власт ове државе, која је мање-више била иста као сада, рекла да о осиромашеном уранијуму на територији Србије нема података. То стоји у њиховом извештају. Нема података. Ако је података било, а УН неистинито кажу да их нема, а података је било, зашто комисија одмах тада није била формирана? Иста ова владајућа већина је то могла урадити још 1999. године. И та комисија требало је то да истражује и дан-данас.

Институт за јавно здравље „Батут“ у својим извештајима констатовао је да имамо инциденцу од рака у рангу средњег ризика, али да имамо висок морталитет и да је узрок оболевања од рака боља дијагностика, лоша превентива, непрепознавање ризичног понашања. Ја бих очекивао да наша комисија демантује „Батут“. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Ђурићу.

Реч има госпођа Маја Гојковић.

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Захваљујем посланику што је учествовао у дебати о овој тачки дневног реда. Морам процедурално да му објасним да не може састав комисије да се нађе на дневном реду док не добијемо уопште одобрење од Парламента гласањем да ли уопште овај парламент жели да се оснује комисија, јер комисија није одбор, комисија није стално нити привремено радно тело, нити пододбор, комисија је нешто потпуно друго. То знамо и ви и ја. Ово је процедурално једини исправан пут, да прво Парламент да одобрење, да се таква комисија одобрим, да се објави та одлука у „Службеном гласнику“, а онда мој предлог да председник те комисије буде

Дарко Лакетић и да управо он представи парламенту ко ће бити, по његовој замисли, у тој комисији.

Немојте да бркамо наше одборе, који треба да одсликавају слику Парламента у тренутку завршетка избора и изборних резултата, што је доста тешко сада када су се многе посланичке групе просто престојиле, поготово у опозиционим редовима, формирали се нови клубови итд. Комисија је нешто потпуно друго и има потпуно другачије циљеве од одбора које имамо предвиђене Пословником.

Комисија није политичко тело, како сте ви то желели овде да кажете. Свако ко би мало да се извуче од гласања каже да је ово сада некакво политиканство и да је ово политичко тело и већ унапред зна шта ће та комисија да ради, већ унапред зна какви ће резултати 2020. да буду. Ево, да вам кажем, као предлагач ове одлуке ја то не знам. Ја то не знам и не могу да учествујем уопште у расправи са вама који све већ знате.

Знате да није било, не мислим на вас лично, последица бомбардовања по човеково здравље или по животну средину. Ето, ја то не могу да кажем. Не само зато што сам у неку руку лаик, него зато што, једноставно, то могу да кажу само релевантни чиниоци и установе, научне, војне и многе друге, а нико се у овој држави досада на овај начин није тиме бавио. Значи, прво комисија, па ћемо онда расправљати о одбору.

Да вам кажем, наш узор је апсолутно начин како је радио Парламент Републике Италије. Ми досад нисмо имали искуства са радом комисија које треба да буду састављене од неколико посланика, једно мало оперативно тело које ће звати одређене људе или представнике научних установа, Војске Србије, странце, новинаре итд. да дају изјаве и да прикупљамо документацију. Ми немамо таквих искустава. Ми смо се базирали на искуствима државе која је то радила у неколико сазива Италијанског парламента, а на челу сваке те комисије, без обзира на мандате, био је сенатор Скану. То је било једно врло мало тело, мислим да их је било највише петоро, и наравно да није одсликавало слику Парламента јер то и није циљ. Циљ је први прелиминарни извештај, који ћемо добити 2020. године и о коме ћемо онда расправљати у пленуму.

Шта је циљ, поново сте питали неколико пута. Циљ је, морам да поновим неверним Томама, истина. То је циљ ове комисије. Много се прича о томе откако смо отворили тему, много коментара „за“ углавном, али и оних који желе да релативизују ову тему и знају све унапред, али то изгледа до 2018. године нису имали храбрости да кажу све унапред, и сматрају да никаквих последица није било.

Наравно, свако од нас има циљ, јер је ово и хуманитарно питање. Ово није хуманитарно питање које дотиче само грађане који живе у Србији а представљају већински српски народ. Ово је нешто што мора да заинтересује и припаднике албанског народа који живи на територији Косова и Метохије. Ово је добро, да дођемо до релевантних података да ли је угрожено здравље

свих нас овде који смо бомбардовани. Било би можда добро и интересантно да и привремени органи у Приштини можда паралелно, ако буду имали храбрости, направе овакву комисију и да видимо до каквих података би они дошли када би се озбиљно, суштински и садржински бавили питањем. На почетку и на крају, ми живимо сви заједно у Републици Србији, бомбардована је читава територија Југославије. Ако се не варам, ми живимо и даље у Републици Србији, и то је привремени орган, један од привремених органа власти у Приштини, који мора бити заинтересован за ово што ћемо ми почети да радимо.

Да ли ће се 2020. године због првог прелиминарног извештаја променити спољна политика Србије? Врло интересантно повезивање резултата извештаја, за које не знамо како ћемо добити, да ли ће нас то усмерити ка промени спољне политике. Видим да Италија није променила своју спољну политику. Није променила ни Белгија своју спољну политику. Није променио нико своју спољну политику а, замислите, имали су храбрости да се суоче са тим. Њима је можда још и теже, они су чланице НАТО-а. Они су истраживали и још можда већи степен одговорности њихових влада зашто су слале војнике, италијанске, белгијске и друге, на територију Косова и Метохије да службују без икакве заштите, који су оболевали и евидентно (они имају такве податке) умирали од тога. Увелико, наравно, барем у Италији, постоје правоснажне пресуде против њихових влада, јер их је њихово министарство одбране слало да службују на територији која је очигледно била загађена. Велики пораст броја оболелих војника, велика стопа смртности, поготово италијанских. Не знам зашто, нећу да залазим у делове њиховог извештаја јер ми не испитујемо утицај на здравље њихових војника, него нешто слично, али њихов извештај нама заиста помаже. Спољна политика једне државе је нешто друго, а ми трагамо за истином због наших грађана.

Заиста, хајде да престанемо са тим спочитавањем и малициозношћу да ли ја водим Агенцију за атомску енергију и заштиту од јонизујућег зрачења. Поштоване колеге, ја не водим ту агенцију. Ту агенцију води директор, ту агенцију воде стручни људи и она се уопште не бави тим питањима о којима ви тако лаконски волите да говорите. Молим да видите само чиме се бави ова агенција. Да ли сам председник Управног одбора? Да, не видим шта је ту уопште спорно и молила бих да више не дебатујемо о томе. Кад бих ја извукла примере које су озбиљне установе водили људи који немају ни факултете, било ког карактера, далеко бисмо отишли и опет би аргументи били на мојој страни.

Један правник и адвокат може да води управне одборе, а ви знате шта управни одбори раде. Водим то доста успешно, Агенција је врло задовољна. Рецимо, многи протоколи су овде чамели и нису били ратификовани петнаест година, откако су потписани, у овом парламенту. Када сам постала председник Управног одбора, уложила сам највеће напоре да се појаве и да

Србија то ратификује. То је мој допринос. Ја се не бавим физиком, не бавим се ни стручним стварима, али као неко ко је правник, ко је политичар 28 година, ваљда знам да проучавам документацију и могу на прави начин и да искористим када је то нама потребно.

Уосталом, то би било као када бисмо сада расправљали да ли новинари могу да праве ауторске емисије на ову тему, а нису физичари, а имају ставове и свађају се са гостима који су научници, који су генерали, који су изучавали ово питање, па им чак ни не дају да говоре јер они све знају а нису, ето, физичари. Значи, ваљда није забрањено бавити се једном темом а да ниси у тој струци? То је стварно нонсенс.

Требало би да се Парламент побуни против таквог начина размишљања, јер у овом сазиву мало-мало па вам неко то спочитава. Министру одбране каже – ниси војник професионални. Макар шта, стварно? То нигде нема у демократским системима, да неко каже – шта ће политичар у ресору неке владе, него мора да буде професионалац. Значи, треба укинути вишестраначки систем и бављење политиком и изборе и то треба да постану струковна удружења? То није суштина парламента.

Право место је да Парламент оснује ово. Нисмо могли раније. Чекајте, ви по неким подацима нешто говорите, што није 2001. године. Не може 1999. године да се направи комисија. Поштовани колега, па 1999. године смо бомбардовани! Па ко прави сутра ујутру комисију? Па шта је било 2000. године? Право питање је, ако хоћете да будете искрени, да водимо отворену дебату, да не гледамо само – ви сте, ви сте преко, то не води ничему, зашто није то формирано од 2000. до 2012. године? То је дванаест година. Од 1999. до 2000. године, од бомбардовања до промене власти, мањи је период од дванаест година.

Питајте колеге у чијим редовима седите, и седели сте и вероватно ћете седети, шта су радили дванаест година, зашто нису формирали овакву комисију, шта их је то спречавало. Да ли су се бојали нечега? Да ће их неко опоменути? Неће моћи да путују? Шта, неће нико хтети да разговара са њима? Да ли чланови тих странака не оболевају? Немају неку дилему када се пробуде ујутру и чују да је и овај, и овај, и овај из њихове околине оболео или умро? Мислите да не помисле да ли је то можда од тога што смо ми сви заједно бомбардовани осиромашеним уранијумом? Да ли мислите да Албанац у тим подручјима о којима данас разговарамо нема такву дилему? Ја сам убеђена да има, без обзира на то како политички размишља.

Значи, питање је зашто нисте, када јесте... Не, добро је, ја им не замерам што нису то до 2012. године формирали; имају неке своје политичке разлоге и нису желели или нису смели, ако су помишљали да формирају. Али хајде сада, 2018. године, да нам не буде највећи аргумент – а што нисте ове године или што нисте прошлог месеца, што сте баш сада.

Заиста бих волела да на крају наше расправе, без обзира на то какви су наши аргументи, шта ћемо изнети овде, ипак гласамо за овај предлог одлуке

и подржимо ту одлуку – не зато што сам је ја предложила, ја бих је подржала било ко да је подржао у овом парламенту – и да омогућимо да почне да ради. Гарантујем да ће та комисија радити озбиљно, да ћемо чути и видети различите документације које говоре у прилог томе да је било загађења, али и да није било. И то чујемо, да неко покушава да објасни да је осиромашени уранијум нешто здраво и нешто добро. Ја нећу да полемишем о томе, имам неко своје лаичко мишљење да нису у праву, али добро. Али треба да им омогућимо да почну да раде и да водимо овакве дебате када добијемо први извештај, да видимо до каквих су података дошли.

Ми смо кренули због колега које су то урадиле у државама чланицама НАТО-а и због тога што смо дошли до истраживања независних новинара, који нису из наше државе, нису са ове територије; због правог извештаја Уједињених нација, на који сте се ви позвали, али правог извештаја из 2001. године, који је водио Сенегалац, презиме је, мислим, Канте. Тај прави извештај Уједињене нације никада нису објавиле, али има људи који очигледно тај извештај имају. И УН имају тај његов први извештај; не могу да поверујем да постоји теорија завере и да су уништили извештај УН. Године 2001. управо је он био шеф прве мисије УНЕП-а, он је дошао до застрашујућих података.

Ето, то није завера Срба па сад да ми нешто радимо против других. Ми никоме не пресуђујемо. Ми ћемо само, уз помоћ ове комисије, да трагамо за истином, и то је добро. То је добро за нас, то је добро за земље у окружењу и то је добро за нашу будућност.

Ми морамо да сарађујемо. Ви добро знате да барем овај парламент одлично сарађује са Парламентарном скупштином НАТО-а. Нећемо ту сарадњу мењати, имамо нашу делегацију тамо. Имам осећај да председник Парламентарне скупштине НАТО-а ни не иде више кући, јер је последњих пар месеци неколико пута био, колико знам, у овом здању. Последњи пут пре неколико дана, ја нисам ни знала да је наш уважени гост. А добро сарађујемо и са Парламентарном скупштином ОДКБ-а. Ја не видим шта би ова комисија морала да поквари, осим да ће можда неки парламентарци из њихових земаља бити заинтересовани да учествују у нашем раду ако их уважени чланови комисије позову. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, госпођо Гојковић.

Реч има Владимир Ђурић.

ВЛАДИМИР ЂУРИЋ: Хвала.

Немам ја ништа против тога да правник води орган управљања у агенцији надлежној за нуклеарну безбедност грађана, то је све океј, али непрецизни подаци релативизују значај комисије и могу створити непотребну панику ако се износе.

Питање на које нисам добио одговор – да ли смо 1999. године имали податке о осиромашеном уранијуму који је бачен на територију ондашње Југославије или нисмо имали податке. Ја говорим о извештају УНЕП-а и

Хабитата из 1999. Зашто комисија није већ тада формирана од стране ове државе, ако је УНЕП и Хабитат могао 1999. да пошаље неколико мобилних лабораторија и више десетина стручњака и у свом извештају већ тада констатовао четири урбане критичне тачке на територији Републике Србије: Нови Сад, Панчево, Крагујевац и Бор? Зашто већ тада нисмо имали податке и зашто и ми, као они, нисмо већ тада могли формирати комисију? Наравно, питање се односи и на све накнадне власти, зашто они накнадно то нису, до дана данашњег, урадили. Онда је, наравно, и питање зашто баш сад, кад досад није, и сад одједном, ето, по хитном поступку

Такође, поновићу, очекујем да комисија потпуно релативизује налазе „Батута“, који констатује да је повећана инциденца од рака последица бољег обухвата и веће дисциплине у пријављивању малигних болести и слабије примене искустава развијених земаља и констатује да по стопи оболевања спадамо у средњеризичне земље, а по стопи смртности, дакле неуспешности лечења, спадамо међу најгоре. Ја бих очекивао да комисија демантује „Батут“, који инциденцу од рака приписује неким другим стварима. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Маја Гојковић.

Изволите, госпођо Гојковић.

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Хвала лепо.

Знате, не могу да полемишем са вама, пошто сте ви лаик једнако као и ја.

(Владимир Ђурић: Не, физичар сам.)

Ипак сте лаик, наравно. То што неко заврши физику не значи да је стручан толико да може да замени рад ове комисије. Зашто кажем да сте лаик? Зато што само лаик може да каже – зашто нисте основали комисију јер 1999. године је био један извештај и на основу тог извештаја одмах је морала бити формирана комисија и закључено шта се дешава.

Да ли сте уопште читали шта ми предлажемо? Ми проучавамо последице. Нема последица за проучавање после месец дана од бомбардовања. Знате ли колико су радили италијански парламентарци, колико дуго, да би дошли до једног релевантног извештаја, који је представљен њиховој јавности, Парламенту и свим члановима Европског парламента? Месец дана, два дана од боравка њихових војника на територији Косова и Метохије? Тринаест година! Тринаест година, да би добили прави извештај. Не извештај рекла-казала, који ћемо ми овде политички да рушимо и да се свађамо. Од 2005. године до 2018. године, тако се то ради озбиљно.

Није извештај који ће у потпуности бити релевантан тај који ћемо ми добити 2020. године, први прелиминарни. Зашто? Па нормално је да 2020. године очекујемо да је крај нашег мандата и да ће овај посао наставити да ради неки други сазив. Ако неко заиста мисли да добије озбиљне резултате рада ове комисије, онда сигурно неће дискутовати – што нисте после месец дана од бомбардовања направили комисију. Значи, Италијанима је требало

тринаест година, а нама би требало петнаест дана. Нећу схватити озбиљно овај део ваше дискусије, схватићу као политиканство, да бисте нешто рекли, да неко ту нешто није хтео.

Додуше, после самог бомбардовања било је изузетно много другог посла, ви то и сами знате. Уз то да нешто не може да се проучава месец дана после настанка јер би то било заиста неозбиљно и у ствари би било заташкавање правог стања ствари. Нећете да коментаришете, очигледно, јер вам не иде у прилог.

Извештај шефа прве мисије УНЕП-а, Уједињених нација. Ето, не познајем тог човека, не могу политички да утичем на њега, знам да је из Сенегала. Пробаћемо да га нађемо, надамо се да више није у систему неких међународних организација и да ће моћи можда да нам помогне у трагању за истином јер његов текст извештаја УН никада нису објавиле 2001. године, али његови делови су процурили у јавност захваљујући управо америчком новинару, једном независном америчком новинару који прати рад УН у Женеви и који је тај извештај успео да објави у женевском дневнику „Курје“. Могу да вам кажем и назив извештаја, можете да га нађете на француском и на енглеском. Назив његовог чланка који се базира на извештају, где је тачно, ево ја сам то извукла, „Монд дипломатик“ је објавио део... Ту су делови из његовог извештаја који никада нису објављени, а врло су интересантни. То је алармантан извештај о последицама бомбардовања Југославије, а звало се „Отрови које УН неће да виде“. Ми трагамо и за тим извештајем и можда ћемо и ту моћи нешто да укрстимо с извештајима које ви имате.

Значи, интересантно је зашто је одлучено да се део извештаја уопште не објави. Извештај говори о еколошком ужасу... Они су ипак проучавали, УНЕП проучава последице по животну средину. Значи, напомиње се да је у питању еколошки ужас. То је заиста једна озбиљна оцена преко које не можемо баш тако да пређемо. Кажу у том извештају, сада ћу пробати да вам преведем и цитирам на брзину – пошто у Југославији најчешће дувају северозападни ветрови, то значи да загађење иде од Југославије ка Мађарској, Немачкој, Хрватској, Босни, Албанији, Бившој Југословенској Републици Македонији итд.

Оно што је заиста битно јесте да је после тога – колега, нисте били у преподневном делу када сам то говорила – уследило још неколико тимова и група странаца који су били одређени од Уједињених нација да дају и неке новије извештаје. Ево, ваша омиљена година, јесен 1999. године – Уједињене нације су основале Балканску радну групу, на челу је био бивши фински министар Пека Хависто, и они су дали извештај, првобитну верзију, на 72 стране. Од те 72 странице, волшебна су објављене само две, јер су ових 70 са врло негативним подацима. Тај извештај су 16. фебруара 2001. године објавили и закључили да је на Косово бачен тзв. прљави уранијум.

Извините ако ми терминологија није савршена, као што је код оних који се баве тиме, али лаичким речником, да бисте ме ви разумели, да би ме

разумели грађани Србије, то је једноставно тако и не можемо ми да избришемо сада, без намере да пресуђујемо да је било ко ту у праву, једни и други, сад да okreћемо главу од извештаја УН, којих има, мислим, три или четири до сада, који говоре о негативној ситуацији на територији бивше Југославије и на територији Косова и Метохије што се тиче последица тог бомбардовања и последица по живот грађана ове државе, без обзира на то да ли су Србији или Албанци. Јер када је неко бомбардован, то не бира по националној припадности ко ће касније да оболи, да добије карцином, да добије дијабетес, како је почело ових дана да се говори о томе, и нека друга тешка обољења. Било би заиста интересантно када би привремени органи на територији Косова и Метохије кренули нашим путем и трагали за истином, у корист грађана који живе на тој територији а албанске су националности. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, госпођо Гојковић.

(Владимир Ђурић: Реплика.)

Затварамо круг реплика. Стварно немате никакав аргумент, нема основа за реплику, све вам је објашњено.

(Владимир Ђурић: Пословник.)

Не, не можете ви да бирате. Немамо мени овде, него Пословник који треба да поштујемо.

Притом сте мало обманули колегиницу Гојковић; ви нисте физичар него дипломирани машински инжењер, али добро.

Настављамо даље.

Реч има народни посланик Гордана Чомић.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем.

У претходном обраћању говорила сам о потреби да се научимо разлици између пропаганде и чињеница, и то остаје као тврдња и као потреба из једног врло једноставног разлога.

Идеја комисије, где је предложен колега Лакетић за председника, који ће предложити мали састав, оперативни, од пет или шест, како смо чули, јесте да се утврди узрочно-последична веза између места на која су бацани пројектили с осиромашеним уранијумом и развоја различитих врста обољења код становништва, као и последице по животну средину, земљиште, воду и ваздух. Тих места је на територији Косова 81, на другим деловима Србије девет, у Црној Гори једно.

Како ћемо утврдити ту узрочно-последичну везу? Тако што морате имати проверљиву научну методологију којом ћете доказати хипотезу, која је овде свима прихватљива, јасна, скоро да не изгледа да је потребно да се доказује, да постоји директна узрочно-последична веза између пројектила с осиромашеним уранијумом и броја и врсте болести код становништва. Та врста истраживања методолошки мора да буде таква да доказ буде недвосмислен, јер ово је комисија ради истине, да буде проверљив и да је

сваки пут могуће поновити доказе у прилог хипотези да је осиромашени уранијум произвео трајне последице по здравље људи.

Ја сам и у уводном делу поздравила ову одлуку из једног можда за многе необичног разлога – без обзира на то што Србија нема директну и непосредну надлежност над територијом Косова, највећи број људи који данас живе на Косову јесте албанско становништво, и добро је што ће Србија истину о томе да ли је и каква штета направљена пројектилима с осиромашеним уранијумом, надам се, предочити албанском становништву. Важније од тога, прве жртве су припадници Војске, Полиције и безбедносних снага Србије, којима такође треба бити предочена истина, непобитно утврђена, о узрочно-последичној вези настанка било којих врста обољења и осиромашеног уранијума.

Није проблем овде доказати да је осиромашени уранијум хемијски изузетно штетан, радиолошки мање, али радиолошки; то је *quod erat demonstrandum*, то је непобитна чињеница. Нити се ова комисија оснива да се докаже да је уранијум штетан. Наравно да јесте. Ова комисија треба да докаже један посебан случај.

Мој мотив да говорим о потреби да разликујемо пропаганду и чињенице је зато што сам ја за чињенице, за истину, која нам недостаје и увек изгледа немоћно пред пропагандом. Мали ниво забринутости ћу да поделим са вама због неподељеног става да штете од бомбардовања трпи народ, земљиште, вода и ваздух. У то ће поверовати сви људи који живе у Србији. У то ће поверовати сви овде. То је свима очигледна истина. И да је штета таква да имамо немерљив број оболелих од рака, да имамо последице токсичног дејства уранијума и да је то стање ствари у нашој земљи. То је неподељено убеђење.

Шта је проблем са тим? Делила ја то или не, ја очекујем да господин Лакетић утврди истину и чињенице о узрочно-последичној вези на овим локалитетима где су пројектили са осиромашеним уранијумом бацани. Проблем је у томе што ће вести о таквом духу наше расправе у медијима ићи страну или две касније или раније од вести где се, исто тако исправно, залажемо за подизање наталитета. Проблем је што ће те вести о томе да смо загађена, отрована, токсична земља због бомбардовања ићи страну или две са вестима у којима говоримо о потреби да се економија развија у овој земљи, да дођу инвеститори и да развијемо оно што треба да се развија да би друштво могло да напредује, да не стагнира. Проблем је што ће ове вести... А, нажалост, већ смо сведоци таблоидне интерпретације онога што се говори у овој сали, за шта не сматрам одговорним никога од нас, али политика је перцепција. Цабе нам то што пише у новинама да ми овде тврдимо да је утврђено; није утврђено, него је посао комисије којој ће председавати господин Лакетић. Што иначе, понављам, сматрам грешком, требало је да се договоримо да то ради неко из опозиције. То је просто стање ствари, не зато

што је слична анкетном одбору, него зато што стварно хоћемо заједно да утврдимо истину.

То су мање или веће штете са којима ћемо имати посла сви ми које ће питати – колико сте загађени, колико је вас болесних, колико ће деце бити рођено са деформитетима, колико ће бити смањена плодност, колико ће људи умрети пре него што би можда срећно и дуго живели да није било НАТО бомбардовања.

Ако хоћемо заиста да комисија послужи сврси, радила она две године, десет или петнаест, моја молба је да будемо врло пажљиви са изношењем наших убеђења и ставова, на које имамо право, са понављањем непобитних, очигледних чињеница да је осиромашени уранијум хемијски токсичан и штетан и са нашим стрпљењем да сабирањем свих докумената који досад нису објављени, са сведочењем свих људи који досад нису сведочили заиста понудимо непобитне, проверљиве и доказиве чињенице. Ако не будемо тако поступали у оквиру комисије, трпећемо једну непотребну и додатну штету од наше искрене жеље да се истина утврди и да имамо некакве препоруке и закључке.

И, тиме сам завршила и свој претходни став, ако закључци не буду да је Србија та која у УН тражи забрану пројектила с осиромашеним уранијумом, ако закључак не буде да ратификујемо и Конвенцију о забрани касетних бомби, ако закључак не буду јасне информације, пре свега, припадницима Војске, Полиције и безбедносних снага Србије и закључак да се подели са свима у Приштини све до чега смо дошли, онда ћемо промашити основну идеју ове комисије, а то је – истином и чињеницама против сваке пропаганде. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, госпођо Чомић.

Госпођа Маја Гојковић има реч.

Изволите.

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Хвала. Само ћу кратко да се осврнем на излагање које смо чули.

Више пута је понављана и јуче у вашој дискусији, како су ме упознале колеге, и данас реч „пропаганда“. Врло ме брине та ваша теза коју покушавате, мање или више вешто, да провучете, да формирањем ове комисије можда неко има намеру да врши некакву пропаганду. Могу одмах да вас разуверим и оповргнем ову вашу тезу, јер онда испадне да је онај ко није хтео да се упусти у овако важно питање такође користио то своје нечињење због одређене политичке пропаганде како не би узнемиравао ни нас ни људе из иностранства, како сте ви то рекли.

Можда, ја не знам, ето ви већ знате како ће да изгледају закључци ове комисије, можда да је било оваквих страшних последица по живот наших грађана, грађана у нашој ближој или даљој околини и последица на загађење животне средине.

Када би мене питали да ли да се суочимо, ако такви буду резултати комисије у првом прелиминарном извештају, са поражавајућим подацима или да сакривамо то зарад загледања у будућност, зарад тога да не уплашимо некога из земаља које се нису уплашиле док су нас бомбардовале или да не уплашимо некога ко је већ довољно уплашен овде јер никако да дође до праве истине, право да вам кажем, немам никакву дилему. Више сам за то да се суочимо заиста са последицама овог бомбардовања, да се храбро суочимо сви, без обзира на то да ли верујемо да је било загађења, да ли верујемо у тезу да је осиромашени уранијум угрозио животе италијанских војника, белгијских војника и неких других. Чак и италијанских држављана, јер препоручујем да овај извештај погледате, имате га на сајту Италијанског парламента, италијанских држављана који живе у околини база одакле су полетали авиони који су нас бомбардовали.

Нису се плашили да ће том истином уплашити друге грађане који долазе, рецимо, на Сицилију да летују или некога ко ће да инвестира у ту државу, него су показали грађанску храброст. Јер они представљају обичног италијанског грађанина, који осећа да на тој територији где се налазе италијанске базе из којих су полетали авиони ка Југославији има озбиљних проблема и да оболевају и њихови грађани, не само војници који су долазили на територију Косова и Метохије, а они кажу и Западног Балкана. Имају врло широко истраживање, али имају истраживања и на сличне неке последице које имају италијански војници који су службовали и у другим земљама широм света. Нису се тога заиста бојали и не бојимо се ни ми.

Неће бити никаквих проблема, јер ће људи озбиљно радити, на једнак начин и методологијом којом су радили и посланик Скану, посланица Болдрини и њих још троје. Пет, мала комисија је заиста била. Када се направи велика комисија, може да се не дође ни до каквих резултата, значи, ни позитивних ни негативних. Зато то и јесте комисија, не посланички одбор.

Зашто сам предложила др Дарка Лакетића? Предложила сам др Дарка Лакетића јер се он овим питањем бави месецима и месецима, без икакве потребе да прави пропаганду, далеко сакривен од очију јавности. Када је успео да дође до овог извештаја, разговарао са послаником Скануом, суочио се и професионално са многобројним индицијама да му пацијенти оболевају и умиру од последица овог бомбардовања, дошао је код мене у кабинет. И ко би други могао да води ту комисију, да ли власт или опозиција, мени је потпуно свеједно ако ће та особа да се озбиљно бави овим питањем, без икаквог политиканства, без ширења приче ко је крив за то, да ли је крив НАТО или неко други.

Мени је увек крив онај ко дође на идеју да реши проблем бомбардовањем. То што важи за Југославију, односно за Србију, нећу одустати од тог начина размишљања када једнако бомбардују друге државе у свету. Бомбардовање није никакво решење. Бомбардовање је демонстрирање силе, бомбардовање је начин да уништите једну државу,

економски да је разорите, да убијете многе људе. И шта ћемо онда с тим, до каквог решења се долази у свету након бомбардовања?

Мислим да је злочин број један бомбардовање а тек онда коришћење осиромашеног уранијума. Јер, коме то дође на памет, каже – како ћемо да решимо кризу у овом делу света? Ингениозно – идемо да их бомбардујемо. Идемо да их бомбардујемо 78 дана, идемо да их убијамо, идемо да рушимо од севера државе па све до територије КиМ.

Увек ћу имати испред себе, и дању и ноћу, све док будем живела, оно што се десило у Вијетнаму, оно дете које трчи голо, онај чувени плакат који је наша генерација гледала скоро сваки дан, где оно дете има натпис *Why?* (Зашто?). И даље не разумем зашто. Шта је био циљ тог бомбардовања? Да уназадимо Србију и Југославију десетине и десетине година, па сада да нас неко тапша и каже – одлично, економски напредујете. Да није било бомбардовања, ми бисмо још много боље економски напредовали – то треба да буде наш одговор.

Ми парламентарци нисмо дипломате, ми не морамо у рукавицама да разговарамо; то треба да раде наше дипломате, то треба да раде они који воде нашу државу. Ми смо овде представници обичних људи, када нам они кажу на улици – питај ти зашто је то и то, ми то треба да радимо. Зато се оснива ова комисија и, кажем вам, немојте да ... То што медији пишу ово или оно, зарекли смо се, слобода медија је изгледа испред свега па и испред истине, пустимо их да они раде свој део посла, слагали се ми или не, да их не угрожавамо у томе, јер и за то добијамо пацке када год имамо неку критику на њихов начин рада или за покушај изазивања сензационализма да би продали новине мало више.

Зато вам кажем, Дарко Лакетић је озбиљан човек, озбиљан посланик. Убеђена сам да ће он задовољити потребе свих већих посланичких група, без обзира на то да ли подржавају рад Владе или опозиције, да буду укључене у тај мали тим. Ја сам убеђена у то и чекам његов предлог, али му верујем и подржаћу га. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, госпођо Гојковић.

Повреда Пословника, господин Лазански.

МИРОСЛАВ ЛАЗАНСКИ: Даме и господо, не знам по ком члану Пословника, сврстајте ви то како хоћете...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Морате, молим вас.

МИРОСЛАВ ЛАЗАНСКИ: Члан 207.

Овде постоји покушај да се неке ствари разводне, јер се повезују ствари које међусобно нису повезане. Наиме, претходно је речено да, кад комисија формира свој извештај, треба да се потрудимо да овај парламент ратификује Споразум о забрани употребе касетне муниције.

Одмах да вам кажем, по међународним споразумима касетна муниција је забрањена само за употребу против цивила; у војне сврхе, касетна муниција је дозвољена. Нема ниједне међународне конвенције која

забрањује употребу касетне муниције у војне сврхе. То што смо ми на својој кожи 1999. године осетили све трагичне последице употребе касетне муниције, што је после звано новим еуфемизмом „коллатерална штета“, то је друга ствар. Дакле, ниједна велика сила није одустала од употребе касетне муниције.

Наша војска, посебно Ратно ваздухопловство, противи се томе да се код нас ратификује Споразум о забрани касетне муниције, јер оно што ми имамо у ваздухопловству од бојевих средстава, бомби које имају касетну муницију, заправо је и најефикасније оружје којим су наши авиони ловачко-бомбардерске авијације наоружани. Значи, та потреба и, ако се оствари, намера да се наша авијација лиши касетних борбених средстава знатно умањује борбену способност наше војске.

Понављам, ствар је употребе, касетна муниција по међународним правилима није забрањена за употребе у војне сврхе; постоји само одредба да је забрањена да се користи против цивила. И молим, када се спомиње касетна муниција у овом парламенту, да се о томе строго води рачуна, а не да се повезују ствари које се саме по себи повезивати не могу. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала вама.

Мислим да нисам повредио Пословник. Да ли желите да се Народна скупштина изјасни у дану за гласање? (Не.)

Михаило Јокић, повреда Пословника.

МИХАИЛО ЈОКИЋ: Члан 104.

Више пута сам чуо овде да је на осам места употребљен осиромашени уранијум. Тај податак да је на осам места ван Косова и Метохије употребљен... То нико не зна. Тај податак сигурно није тачан. Јер после три-четири дана бомбардовања Југославије то бомбардовање је измакло контроли. Значи, прва три-четири дана, колико смо читали, пратили, то је било комисијски. Значи, постојала је група људи која је то... После три-четири дана, када Југославија није капитулирала, то је радила само Америка. То је радио само један човек, и то је било хаотично стање. Значи, рећи да је само на осам места ван Косова и Метохије употребљен осиромашени уранијум опасна је теза. Значи, није тачно тврђење.

Рецимо, у Ваљевоу, „Крушик“ је гађан девет пута, 71 пројектил, и употребљен осиромашени уранијум, јер је то доказано. У Ваљевоу постоји човек, то је др Зоран Живковић, доктор нуклеарне медицине, који се бави тиме, који је статистички обрађивао те податке. Значи, ја не знам, када сте рачунали и дошли до тог броја осам, да ли сте рачунали да је Ваљево, да је „Крушик“ гађан осиромашеним уранијумом.

Ја вас молим, пре него што почне ово испитивање и утврђивање чињеница, јер ово је пре свега утврђивање чињеница, ово је пре свега статистика, ово је пре свега корелација... Један члан комисије треба да буде и математичар, статистичар, који ће израчунати коефицијенте корелације између појава и обележја која нас интересују. Значи, немојмо унапред

говорити нешто што смо прочитали, што је део пропаганде и мишљење појединца, а што није званично верификовано. То вам говорим у име Ваљева. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала. Да ли желите да се Народна скупштина изјасни у дану за гласање? (Не.)

Реч има Гордана Чомић.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Реплика, ако могу да добијем; господин Лазански је погрешно разумео.

Касетне бомбе убијају и када падају по Србији, убијају и када падају на било коју другу земљу. Пројектили са осиромашеним уранијумом убијају тамо где су избачени, од удара и експлозије, бесмислено је говорити о удисању на тој локацији јер сте већ мртви; убијају тако, да ли су у Персијском заливу, у Авганистану, у Ираку, где год да су.

Када кажем да је моје залагање за иницијативу Србије да се забране пројектили са осиромашеним уранијумом, ја иза тога стојим. Да, знам да ће многа војна индустрија јако патити када би се то десило, али ће многи људи остати живи. Потпуно разумем интерес војне индустрије, имам поштовања за зналце, али имам бригу за живе људе, где год да гину од пројектила са осиромашеним уранијумом. И тачно знам зашто четири пута у УН не може да се постигне сагласност о томе да су пројектили са осиромашеним уранијумом такви да треба да буду сврстани у борбена средства која треба забранити. Као што је једном, ономад, било битке да се забране бојни отрови после Првог светског рата, ја то исто мислим о касетним бомбама.

Знам тачно колики је то проблем у Србији и знам да ће Србија тешко то икада ратификовати, и имам потпуно разумевање за разлоге, али да престанем да се борим да касетне бомбе падну било где, на било кога, не могу, и знам тачно шта оне производе.

Надам се да смо отклонили неспоразум када су у питању моје иницијативе за забрану обе врсте оружја. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, госпођо Чомић.

Пошто на листама посланичких група више нема пријављених за реч, пре закључивања јединственог претреса питам да ли желе реч председници, односно представници посланичких група или још неко ко није искористио своје право из члана 96. Пословника.

Реч има Маја Гојковић.

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Само да питам да ли су сви овлашћени искористили...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Нису, има неколико њих који имају нешто времена.

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Дајем предност.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала лепо.

Реч има Ђорђе Вукадиновић.

Изволите.

ЂОРЂЕ ВУКАДИНОВИЋ: Захваљујем.

Поштоване колеге, два дана учествујемо у овој дебати. Чуо сам много тога. Као што сам рекао на почетку, нећу се на то више враћати, мада сам два пута то нагласио, моје колеге и ја подржавамо, наравно, формирање ове комисије. Немам никакав проблем, страх, бојазан, резерву или сумњу од било каквих последица да се подржи њено формирање и да ту ствар ставимо ад акта. Исто тако, немам резерви поводом предлога да колега Лакетић буде на њеном челу и да предложи чланове. Само сам два пута апеловао – сигуран сам да ће он то уважити, не само зато што ја то кажем, него зато што је логика ствари таква да би то било паметно – да се, без обзира на то што то није анкетни одбор и што нема формалну обавезу, води рачуна да у саставу те комисије учествују посланици из редова власти и опозиције. На крају крајева, у време када се буде подносио прелиминарни извештај те комисије већ ће бити други састав Парламента и можда другачија расподела власти и опозиције.

Дакле, у вези са тим не да немам резерве него подржавам, као што подржавам, веровали или не, већи део дискусија које смо чули овде у ова два дана. Чак сам се мало и замерио неким својим колегама из опозиције јер сам мислио да неколицина њих, не сви, далеко од тога, можда нису довољно пажљиво и довољно осетљиво реаговали на тему коју имамо.

Као што сам рекао, треба се клонити политикантства када је реч о тој тако важној и осетљивој теми, која не само да има, и наша одлука, утицај на живот грађана – свака одлука која се доноси у Парламенту директно или индиректно утиче на живот грађана, чега као да нисмо били довољно свесни с обзиром на то како водимо дебате – него је овде реч о додатној осетљивости јер нас гледају или људи који су оболели од најтежих болести (притом не мислим само на малигне) или имају неког у породици ко је оболео, због чега су посебно заинтересовани за ову тему.

Зато је веома важно да се тој теми приђе без сензационализма и без политикантства и, наравно, без намера да се ствари заташкавају. Ми морамо наћи ту меру, као што и комисија у свом раду мора наћи ту меру, да буде и отворено и храбро, али да се не подлегне искушењу, нити заташкавању и умањивању последица, нити драматизацији, да не буде парадоксалан закључак да, малтене, сваки случај неке тешке болести свако мисли да повезује са последицама бомбардовања. Рекао сам свој став, сигуран сам да те последице постоје, као што мисли већина људи у овој сали, а вероватно и већина грађана који нас гледају.

У вези с овим статистикама, прво, као што сте могли закључити, бројке су доста различите. Већином су алармантне, али су доста различите и нису у потпуности сагласне. То је, како видим, разлог више за формирање комисије. Независно од тога да ли их неко узима са жељом да повећа, драматизује или можда умањи последице НАТО бомбардовања, видимо да проценти смртности, оболевања итд. страховито варирају. Посебно је тешко

утврдити јасно ту узрочно-последичну везу. На крају крајева, ја у својој широј породици имам случајеве оболелих од најтежих болести и исто тако озбиљну сумњу и индицију да то има неке везе са последицама бомбардовања.

Баш због тога смо се можда могли још више, мада је био присутан труд код већине посланика, клонити политизације, иако, на крају крајева, ми као Скупштина и као народни посланици од тога никада не можемо потпуно побећи.

Оно што је забрињавајуће када је реч о овим бројкама, то морам да кажем, није сам проценат оболелих, мада он јесте у порасту, али се тај пораст може тумачити на различите начине и различитим узроцима, него је посебно забрињавајуће што је све већи проценат младих (то је нешто што је већ рекао неко од колега) који оболевају од најтежих болести.

Но, то ће радити комисија. Апеловао сам да се води рачуна да то буде и политички разнолико и шарено и мислим да би било добро да број чланова те комисије ипак не буде ни превише мали, као ни превише велики, негде седам, осам, до десетак чланова. Мислим да би то било оптимално. Посебно сам апеловао да позив да учествују у раду добију и институције, наглашавам, и институције и појединци који су се залагали, који су се јавно до сада оглашавали и у једном и у другом смеру, дакле и они који су сматрали да те последице нису тако велике, као и они који тврде и доказују да су последице озбиљне и тешке.

Узгред буди речено, неки од чланака или неки од аутора који су овде помињани, који су доказивали тешке последице бомбардовања осиромашеним уранијумом, али и иначе, објављени су управо на страницама и на порталу Нове српске политичке мисли.

Оно што ипак морам да кажем на крају, исто као упозорење и са жељом да се варам или да ме у том погледу будућност демантује, то је да остаје дилема око правих последица наше данашње и јучерашње дискусије. Комисија ће бити формирана, то је у реду. Зашто сада, зашто не пре? Боље икад него никад. Ту се такође слажем. Чињеница је да је ова владајућа већина имала пет или шест година да то учини и легитимно је питање, немојте да се ико љути, зашто се баш сада иде са тим. Чињеница је, вероватно, да је и овај италијански извештај на неки начин подстакао и охрабрио такву иницијативу, и то је нешто што је добродошло.

Ипак, морам да кажем, без обзира на то што се тврди да се не прејудицира исход и ја такође не знам шта ће бити коначан исход рада те комисије, већина дискусија које смо чули у ова два дана морала би да има политичке последице већ сада, не чекајући исход. Већина дискутаната из реда владајуће коалиције је била таква, односно ставови су били такви да би захтевали извесно померање, макар минимално померање, да кажем, удесно, онако физички и географски, па можда и политички. Јер тешко је, заиста то мислим, драге колеге, мислити и рећи све то што сте ви или што је велика

већина вас рекла овде у Парламенту за ова два дана, са чим се ја, наглашавам, добрим делом слажем, а остати на политичким позицијама које заступате или које заступа ова владајућа већина.

Овде је спочитавано, мало у алузијама а некада и директно, неким посланицима опозиције како, малтене, подржавају бомбардовање, како окривљују Србију или власт Србије за бомбардовање, за геноцид и слично. Истовремено, највећи НАТО лобисти у овој сали не седе у редовима опозиције. Хоћу да кажем, у редовима владајуће већине и те како има оних који се залажу за улазак Србије у НАТО или барем за најшире могуће и најдубље НАТО интеграције. На страну што би, поштено говорећи, и оријентација према чланству у Европској унији морала да дође макар под знак питања с обзиром на то да је мање-више реч о истим земљама које су нас бомбардовале и које су чланице НАТО-а, које су истовремено чланице ЕУ. Неће бити да нас је неко бомбардовао као чланица НАТО-а али нас није бомбардовао као чланица ЕУ, од Немачке, преко Француске, Велике Британије и других чланица и НАТО-а и ЕУ.

У том смислу, хоћу да кажем, ми ћемо резултате чути, али већ сада би требало да се суочимо са једном политичком последицом ове дискусије. Политичка последица ове дискусије јесте да тешко да политика ове владе и ове владајуће већине после ова два дана може остати иста. Мислим да то не би било доследно и побуђивало би сумње да се то можда радило ради директне или индиректне намере да се скрене пажња са неких других тема, да се можда заташка чињеница да се јуче у Софији два пута, или најмање два пута, председник Србије руковао са председником тзв. републике Косово итд. Надам се да је сувише озбиљна ствар да би се неко тиме играо и да би то радио само ради неког пропагандног ефекта.

Зато вам кажем, радо ћу се покајати и самокритиковати кроз, не знам, годину или две дана. Не бих волео да формирање ове комисије прекрију прашина, снегови, рузмарин и шаш и да се испостави да је рађена са једнократним ефектом, ради неког спољнополитичког или унутрашњеполитичког циља. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Вукадиновићу.

Реч има народни посланик Зоран Живковић.

ЗОРАН ЖИВКОВИЋ: Хвала лепо.

Очекивао сам да расправа о овој теми буде краћа. Колико сам схватио, сви подржавају да се формира комисија. Наравно да постоје разлози, ја сам у првом обраћању рекао, ту нема никакве сумње, али после ове расправе почео сам да се плашим да ли ту постоји једна озбиљна намера да се нешто уради, да ли се полази са добрим намерама или је то оно што неки овде, и са једне и са друге стране, представљају као пропаганду.

Дакле, бомбардовање Србије нема никакво оправдање, никакво, ни законско, ни политичко, ни морално, ни било какво, без обзира на то каква је била тада власт. Власт је била ненормална, али то не оправдава

бомбардовање. Била је ненормална у сваком смислу те речи, али то и даље не оправдава бомбардовање. Никад неће бити било каквог оправдања за то што се десило у Србији тих седамдесет и нешто дана 1999. године, никаквог оправдања.

Да ли је било комисија које су се бавиле утицајем осиромашеног уранијума? Да, било их је. Да ли су њихови налази јединствени, да ли су сви дошли до истог закључка? Не, нису. Да ли то што је то неко урадио 2001. године значи да не треба да се то ради 2018. године? Наравно да не. Наравно да се нешто променило са тим налазима, није исти ефекат било чега пре седамнаест година и данас.

Према томе, нема никакве дилеме да ли треба да се формира комисија. Нити, понављам последњи пут, постоји било какво оправдање за бомбардовање Србије и Црне Горе 1999. године, уз сагласност са онима који су дефинисали тадашњу власт како сам већ рекао, да не трошим те ружне речи поново.

Ја ћу гласати за формирање комисије. Надам се да ће гласање бити сада и да нећемо морати да се скупљамо сат, два или пет сати да бисмо гласали.

Очекујем да састав комисије буде такав да не изазове било какву сумњу у намеру те комисије. Гласаћу за комисију, без обзира на то што сад не знам ко ће бити у њеном саставу, али ћу изразити одмах сумњу да ту нису чиста посла ако, рецимо, не будем ја у тој комисији. Колико знам, то је нешто што се ради, а не нешто због чега ће неко да се церека, и, наравно, то се ради за плату коју иначе примамо као посланици, значи, нема никаквог новог материјалног ефекта. Али ако та комисија буде направљена да у њој буду стручњаци међу посланицима, онда одмах кажем да ће то бити бачено време, а највероватније и неки новац поред тог времена.

Србији је потребно да о стварима које су дискутабилне, о којима постоји дилема, управо овај дом, ово место, једино политичко место у било којој држави, па и у Србији, где се непосредно срећу власт и опозиција, где јесу, бар по закону и Уставу, представници народа... Да се те разлике не превазиђу неким трулим компромисом, него да се кроз сучељавање чињеница и аргумената дође до нечега што ће бити одлука, закључак, решење, декларација, која ће, кад изађе одавде, убедити највећи број грађана Србије, без обзира за кога су гласали на прошлим изборима, да то што смо ми усвојили јесте истина.

Наравно да треба да буду експерти у целом том процесу рада ове комисије, али не експерти међу посланицима. Ко је овде експерт за осиромашени уранијум? Ко? Наравно, нико. Политичари, посланици, па и министри су лаици, они су ту као политички чиниоци, а не као експерти из неких области, то је јасно. Нико овде није изабран зато што је експерт, нити је било ко министар зато што је експерт за неку област, него зато што је то место политичког одлучивања и ту треба да буду политичари. А онај стручни

део сваке експертизе и рада било које комисије треба да раде експерти. И то сам рекао, у одабиру експерата за тај стручни део комисије треба бирати обавезно и оне који су имали један закључак и оне који су имали супротан закључак, па да видимо кроз једно ново, заједничко претраживање чињеница да ли може струка да дође до закључка.

Опет, није питање да ли је бомбардовање било оправдано. Није. Није питање да ли је осиромашени уранијум здрав или није. Наравно да није здрав. Сигурно је да постоје последице, само је питање како да те последице буду што мање. Надам се да је струка већ урадила свој део посла. Али наравно да постоји и важност политичке оцене шта проузрокује употреба једног таквог средства, пре свега мислим на осиромашени уранијум, али, наравно, и на последице које су класичне бомбе нанеле тако што су погађале цистерне са канцерогеним, отровним или на неки трећи начин опасним материјалом.

Као што немамо, нажалост, попис људи који су страдали за време бомбардовања, као што немамо ни попис људи из ове земље који су погинули у ратовима деведесетих (које Србија наводно није водила али се гинуло), тако не треба да дозволимо да и после ове комисије и ове расправе дођемо до тога да нам закључак буде – ни тамо ни 'вамо. Понављам, не оцењујемо политичку вредност онога што се десило 1999. године, него оно што се тиче последица на здравље људи који овде живе, и оних који данас живе и будућих генерација.

Мислим да треба да будемо срећни... Значи, не улазим у налаз комисије, али ако та комисија, тај стручни део комисије дође до налаза да осиромашени уранијум не производи већу опасност за здравље, треба да будемо срећни, а не да будемо несрећни ако буде такав закључак. И треба да будемо несрећни ако комисија дође до закључка да због тога не само да умиру људи, него ће умирати у наредним генерацијама.

То је један људски однос, који наравно има и своју политичку конотацију, али ми смо пре свега људи који треба да имају тај однос према ономе што се дешава. Има толико тема у Србији око којих можемо да се свађамо, око којих можемо да вређамо једни друге, ако то било шта решава, да се частимо увредама, да се убијамо од самопатриотизма, толико других тема, али хајде да што се тиче здравља овог народа и будућности грађана Србије, да се ту не играмо тим стварима.

Цело преподне слушавам бусање у прса разних патриота. Има људи који могу да прате седницу и преко монитора, има људи који су довољно васпитани да не добацују, а то су они људи који не треба да доказују свој патриотизам, и у име тих људи ја вам кажем – хајде да завршимо ову расправу, да изаберемо комисију која ће бити таква да њен састав гарантује да ће оно што она закључи бити уверљиво за највећи број грађана Србије и да пређемо на друге теме, које су такође важне. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, господине Живковићу.

Реч има народна посланица Татјана Мацура.

ТАТЈАНА МАЦУРА: Захваљујем, председавајући.

На завршетку, односно на коначним закључцима, ја бих само изнела једну ствар: да ми је било јако тешко да слушам у ова два дана расправе сва ваша лична искуства и последице бомбардовања. Свако је то изнео на себи својствен начин; неко је учествовао директно у борбама на територији Косова и Метохије, неко је био лекар у то време, ја сам била дете. Сви смо ми у то време на себи својствен начин последице бомбардовања доживели и данас их живимо. У том смислу јесте важно да се формира комисија, између осталог и да испита какав је утицај само бомбардовање, свеобухватно бомбардовање, не само бомбардовање осиромашеним уранијумом, оставило на све нас.

Оно што из ових излагања мене брине јесте да нажалост нисам успела да откријем шта је крајњи циљ формирања ове комисије, да ли је то што смо бомбардовани осиромашеним уранијумом, односно какве ће то последице да остави на здравље људи и заштиту животне средине, или је у ствари у питању неко скретање теме са неких других, не могу да кажем важнијих тема јер је ова тема изузетно важна, али чини ми се да је после скоро двадесет година ово, нажалост, послужило само за скретање теме. Нисам доживела, односно нисам схватила преко потребну озбиљност у самој расправи нити од представника владајуће већине нити од неких представника опозиције, из простог разлога што се назире то политиканство, како је спочитавано, и пропаганда која у свему овоме провејава.

Жао ми је што смо занемарили истраживања до којих је дошао и која су објављена од стране Института „Батут“. Жао ми је што занемарујемо и унижавамо мишљења колега посланика који очигледно имају нека већа сазнања него неки други народни посланици у Народној скупштини.

Посланичка група Слободни посланици ће се свакако залагати за формирање ове комисије из простог разлога што схватамо потребу и неопходност да се грађанима улије поверење у рад Народне скупштине. Оно што ме брине јесте изрека која каже – ако желите да се нешто не реши, слободно формирајте комисију и онда сигурно то нећете решити. Брине ме да на крају не дођемо до таквог закључка.

Узмимо времена колико год нам је потребно. Ангажујмо најбоље људе међу нама да формирају ту комисију. Немојмо се ограничити на само пет народних посланика. Питајмо струку, питајмо научнике којих имамо, хвала богу, у изобиљу. Замолимо их да нам помогну како би се ова тема једном заувек разјаснила. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колегинице.

Реч има народни посланик Милован Дреџун.

МИЛОВАН ДРЕЦУН: Поштовани председавајући, колеге народни посланици, чули смо једну озбиљну, утемељену расправу, много чињеница на тему последица злочиначког бомбардовања НАТО-а. Упркос неким варницењима и искакањима, неким несувислим оценама, ја изражавам

задовољство што смо као Народна скупштина успели да превазиђемо страначке поделе и сагласимо се око неопходности формирања ове комисије, то је добра основа за почетак рада комисије.

Пред њом ће бити веома тежак посао. Треба доказати нешто што ће многи оспоравати, нешто што са протоком времена губи снагу доказа. Зато треба да ангажујемо све наше научне потенцијале, институте који су се бавили тиме. Било је много људи који су у време бомбардовања, угрожавајући сопствено здравље, мерили ниво радијације на местима где су падале НАТО бомбе. Сва та сазнања, сва та искуства, све те анализе, многе научне радове комисија треба да узме у обзир, да ангажује и стране стручњаке по могућству, да оне који су радили извештаје, попут Бакарија Кантеа, а извештаји сакривени онда на светском нивоу, ангажује да буду сведоци, веродостојни, са референцама.

Српска напредна странка пружа пуну подршку раду комисије. Још једном понављам, сматрамо да ће колега Лакетић успети да пуном посвећеношћу, преданошћу, објективношћу и спремношћу на договор и компромис с осталим колегама, без обзира на то из којих странака долазе, испуни очекивања Народне скупштине.

Још једном изражавам задовољство због тога што смо данас као Народна скупштина показали спремност да преуземо одговорност, сви заједно, када су у питању витални национални интереси, а утврђивање последица и загађености животне средине и утицаја на здравље људи због НАТО бомбардовања свакако јесте национални интерес. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Дрецун.

Реч има народни посланик Ђорђе Милићевић.

Изволите.

ЂОРЂЕ МИЛИЋЕВИЋ: Захваљујем, господине председавајући.

Поштована председнице, даме и господо народни посланици, само неколико реченица. Најпре желим да кажем да ми је жао што расправу о овако важној теми и значајном питању нисмо успели да преведемо у потпуности и у целости са теме политикантства на терен аргументоване демократске расправе и демократског сучељавања мишљења. Жао ми је, јер ово питање је живот; жао ми је због циља који желимо да постигнемо, о томе смо много пута током данашње и јучерашње расправе говорили, а то је истина. Истина је интерес свих нас и ту истину, пре свега, дугујемо грађанима Србије и на овакав начин показујемо одговоран и озбиљан однос нас као представника грађана према овом веома значајном и важном питању.

Говор мржње и политичка острашћеност, бар када говоримо о оваквим темама, свакако нису пожељни и добри. Када говоримо о темама које су од животног значаја и важности, мислим да је потребан другачији приступ, један одговоран, озбиљан, храбар и реалан приступ, пре свега са погледом у будућност. Потребно је поштовање и мислим да увек можемо да кренемо од нечега што је ваљда заједнички циљ, заједнички именоватељ, заједнички

интерес свих нас, а то је Србија, јер много је политичких странака на политичкој сцени Србије, али је једна Србија.

Малочас је господин Живковић рекао, и ту се слажем, свако од нас је и данас и током јучерашњег дана могао да износи политичке ставове о периоду који је иза нас, али не видим да би то дало одговор на питање које покрећемо и одговор на оно што желимо да постигнемо, а то је истина. Понављам, сматрам да је та истина интерес свих нас.

На различите начине сагледавамо реч „пристојност“ када је реч о дијалогу и комуникацији у Парламенту о овим важним и значајним питањима. За нас пристојност значи, пре свега, да из јавног дискурса избацимо све оно негативно како бисмо имали нормалну комуникацију, пристојан дијалог, пристојан и уређен Парламент, али за нас пристојност значи и поштено и одговорно обављати свој посао и бити спреман да сносите одговорност и евентуалне консеквенце за грешке, уколико те грешке постоје. Желим да кажем да је ова владајућа већина делима, а не речима, показала да јој је стало до принципа пристојности, уједно поштујући и уважавајући принцип одговорности, да је то велики помак на политичкој сцени Србије, на којој годинама уназад апсолутно нико ни за шта није био крив.

Желим да захвалим председници Парламента на покретању иницијативе. Још једном, дакле, посланички клуб Социјалистичке партије Србије подржаће Предлог одлуке.

Господине Лакетићу, имате добар полазни основ. Очекујемо медицински и хуман аспект вашег рада, како сте и сами рекли у свом уводном излагању. Резултати ће имплицирати, у то смо потпуно убеђени, правду и истину. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Милићевићу.

Реч има народни посланик Ђорђе Комленски.

ЂОРЂЕ КОМЛЕНСКИ: Захваљујем, председавајући.

Даме и господо, другарице и другови, безрезервна подршка од стране посланичког клуба Покрета социјалиста, Народне сељачке и Уједињене сељачке странке комисији коју бих ја најпре назвао комисијом за истину. Већина нас овде сложила се да се ова комисија формира да би се утврдила истина, а када се тражи истина, онда засигурно резултат рада те комисије не може бити пропаганда, већ само тачне и истините чињенице, које су дужни да презентују овом дому.

То што готово сви имамо некакав већ заузет став и мишљење какав закључак и извештај ове комисије треба да буде јесте разлог више да комисија мора да има снаге и интегритета да одоли свим притисцима и да уз чињенице које утврди у свом раду да тачан и истинит извештај и овом дому и грађанима Републике Србије.

Ми немамо чега да се плашимо, нити чега да се стидимо. Срби никада у својој историји нису били агресори, па ни 1999. године. У досадашњој расправи моје уважене колеге, барем већина њих, биле су јако коректне и

суздржане, вероватно плашећи се сопственог гнева и беса због свега што смо незаслужено претрпели, покушавајући да најмонструознији злочин у новијој историји назову пристојним именом. Али ствари се морају назвати правим именом зарад истине.

То нису били непријатељи, то су били криминалци, то су били злочинци, то су биле убице, монструми. Ко хоће да вас убије у рату, непријатељ је. Ко хоће да вам убије децу, зликовац је. Истине могу да се боје само убице, крвници, злочинци без савести, којима није било довољно то што су нас убијали, то што су нам уништавали муком и крвавим знојем направљене фабрике и мостове, већ су свесно и намерно чинили много горе од злочина против човечности. У суштини, они су починили геноцид над српским народом и свим грађанима Србије.

Подсетићу вас да је Окружни суд у Београду 2000. године, 21. септембра, четрнаест челника западних земаља осудио на по двадесет година затвора. Ту пресуду је, под притиском ненормалне власти, укинуо Врховни суд 19. јуна 2001. године и након тога том се предмету губи траг.

Уважавајући свог цењеног колегу Горана Петронијевића, тада судију који је поступао у том предмету, сада адвоката, скрећем пажњу комисији да је јако важно, уколико тадашња власт није уништила комплетан предмет, да дође до овог предмета јер садржи јако важна документа везана за бомбардовање. Те податке скупљало је готово двадесет седам окружних судова Републике Србије.

Није, уважене колеге, ни мени ни вама лакше због тога што овај амерички маринац на застави пише да нема заставе довољно велике да прикрије срамоту због убијања невиних људи, али нама бар остаје нада да обични и нормални грађани деветнаест држава удружених у злочиначку, уништавајућу масу која је газила по Србији не деле жеље својих властодржаца.

Истине ради, подсетићу вас још једном, на Србију су тада кренуле: Белгија, Холандија, Данска, Исланд, Чешка, Француска, Немачка, Мађарска, Италија, Шпанија, Грчка, Турска, Канада, Велика Британија, Норвешка, Пољска, Португал, Луксембург и, надам се, САД.

Можда су у праву неке колеге које кажу да је лакше сарађивати са непријатељем, него с оним кога си сматрао пријатељем. Од непријатеља бар не можеш да доживиш разочарање. Он те не може изненадити као Американци, наши чувени савезници из Другог светског рата, који су на Ускрс 1944. године Београд сравнили за земљом, када су 1995. године исти ти савезници бомбардовали српске положаје у Босни, кад су удружени и заједно с онима који су 6. априла 1941. године бомбардовали Београд кренули 24. марта 1999. године поново на Србију.

Седамдесет и осам дана они су оргијали на нашем небу. А када су схватили да не могу да нас покоре, згазили су чизмом на срце Србије, да нам узму душу и предају је у руке шиптарским терористима. Даље чизмом нису

могли, а ни ту не би ушли да није било УЧК. Али су и нама и нашим суграђанима албанске националне мањине оставили отрове и осиромашени уранијум, да прате како се трујемо, болујемо и нестајемо, убијајући нас и нашу децу.

Није овде само осиромашени уранијум и нису само бомбе. На Зрењанин и окружење није пала ниједна бомба за тих 78 дана, али су локалне зрењанинске новине 2001. и 2002. године биле препуне умрлица напрасно и пребрзо преминулих од канцерогених обољења. Да ли је то случајност? Ја не верујем, комисија нека испита.

Цео њихов свет саздан је од лажи, од бесомучних лажи, на којима би им и Гебелс завидео. Све наше наводне кривице а њихови разлози за бомбардовање јесу лаж – и Рачак, и Маркале, и Васе Мискина... Зашто бисмо ми онда веровали у њихове податке где су гађали и оставили осиромашени уранијум? У праву је господин Делић, неће бити лако утврдити где су нам све опоганили земљу и воду.

А шта тек треба да кажемо о лудацима који говоре да српска деца добијају канцер и умиру због кинеских играчака? Ово је, уважене колеге и грађани Србије, или за лудницу или за судницу.

Не могу да останем миран и хладнокрван, колико год се трудио, када, док читам изјаву амбасадора Америке да нашу децу и нас убија пушење и лоша генетика, добијем на мобилни телефон поруку очајних родитеља који покушавају да сакупе право мало богатство за наду да ће њихово дете моћи да преживи. Ти који су нас бомбардовали, ти који су нам оставили осиромашени уранијум, ти који су нас тровали уништавањем хемијских фабрика сада зарађује енормне своте новца, дајући наду да наша деца могу да буду излечена. То се не прашта. Деца се не праштају.

Уважени господине амбасадоре, Срби своју генетику знају, то је најбоља генетика на свету. То је генетика оних који никада нису тукли и кињили слабије. То је генетика оних који су увек устајали против најјачих и опстајали. Овај народ је овде од давнина, није се овде доселио с коца и конопца. Нису се овде доселили криминалци, авантуристи, убице па да се питамо каква је наша генетика. Овде су увек преживљавали најбољи и најчеститији.

Ми ћемо изабрати комисију. Комисија ће утврдити чињенице и истину, а ми ћемо стајати иза те истине и за њу се увек борити. Борићемо се за нашу децу. А они који, чак ни из лажне пристојности, не умеју да се извине због злочина који су починили под хитно треба да буду проглашени персонима нон грата у Републици Србији. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Комленски.

Реч има Маја Гојковић.

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Хвала вам.

Заиста се показало да је овај предлог за оснивање парламентарне комисије која ће се бавити истрагом и последицама бомбардовања 1999.

године по животе и здравље грађана Србије, као и по заштиту животне средине, дошао у право време и да је то једна заиста важна тема за грађане Србије. То је показала и расправа која је била веома добра, садржинска, суштинска и трајала је, као што видимо, скоро пуна два дана, а у њој су учествовали скоро све посланички клубови.

Без обзира на то шта смо све данас могли да чујемо, без обзира на многобројне реплике које је изазвала једна од не баш добронамерних дискусија, желим да оне посланике који имају добру намеру да учествују и да гласају за предлог за формирање предметне комисије уверим да ова комисија има искључиво добре намере. Значи, ова комисија, морам да поновим, није никаква судница. Ова комисија мора да се бави искључиво циљевима који су зацртани у Предлогу. Без обзира на емоције које сви имамо када се сетимо 1999. године, без обзира на суочавање са политичким последицама које су уследиле након тог бомбардовања, не желим да предложем ову одлуку да чланови комисије или да касније Парламент, када будемо расправљали о извештају који ћемо добити, крене у потпуно супротном правцу и почнемо да тражимо кривца за настало бомбардовање. Јер, сви смо се овде сложили да је злочин био сам чин бомбардовања, без обзира на то какве мотиве је имао. Кажем, циљ је искључиво потрага за истином, у корист свих грађана ове државе, без обзира на то коју политичку опцију они подржавају на изборима.

На питање које се више пута понављало – зашто сада, нећу никог да окривљујем у овој држави зашто није хтео, или зашто је ове године, оне године... Добро је што је дошло до тога у овом моменту. Заиста нико није имао намеру, ја прва нисам имала намеру да овом темом потиснем било коју другу тему. Као што видимо у медијима и по реакцијама грађана ове државе, ово им је важнија тема од било које друге. Нико овде није имао намеру да расправом, која траје већ два дана, сакрије нешто друго, јер није било, заиста, у политичком животу наше државе нечег што би морало да се прикрива. Једини разлог зашто сада, који нас је охрабрио да предложимо у Парламенту, била је чињеница да није исто када предложите формирање комисије...

Молим колеге само мало тише, јер не могу да се толико сконцентришем на своје излагање.

Није исто када формирате комисију и базирате њен рад на подацима које имате и црпите само из своје државе; то изазива многе полемике и многа оспоравања ван граница ове државе. Мој мотив и мотив др Дарка Лакетића да почнемо са радом ове комисије био је управо када смо добили извештај који је Италијански парламент радио пуних дванаест година, којим доказује да су италијански војници, значи припадници војске државе чланице НАТО-а, страдали због боравка на територијама које су биле бомбардоване осиромашеним уранијумом и оболевали од тежих последица, а неки од њих, нажалост, умрли. У данашњој дискусији, пошто је ова тема постала тема број један и у медијима и међу грађанима и међу нама, дошли смо до података да

оболевају и умиру и белгијски војници. То је жалосна али боља позиција да почне да ради ова комисија него да смо користили само домаће изворе и да нас неко унапред оптужи да смо пристрасни.

Предлог комисије који ћемо добити... Ја и даље инсистирам да то буде једно мање тело, а не анкетни одбор. Анкетни одбори које смо имали кроз историју Парламента нису урадили ништа баш због те гломазности.

Што се тиче стручности, наш пословник је врло јасан: када се формира комисија и када комисија утврди методологију рада, она предложи председнику Парламента да позове у рад комисије релевантне научнике, научне и стручне институције и установе у држави, што ћу ја наравно урадити кога год да предложи комисија да позовемо. Тако ћемо добити и тај стручни аспект.

Не треба посланике ограничавати по стручности да ли могу нешто да испитују, да саслушају, јер ми представљамо управо грађане Србије, који нису стручни у области физике али теже ка истини. Убеђена сам да ће тако и бити. Чула сам поједине колеге да желе да учествују у комисији. Гордана Чомић је то више пута поновила и јавно је позивам да учествује у раду те комисије, јер у разговору са појединим члановима управо њеног посланичког клуба они су лично оклевали, и драго ми је да она има ту жељу.

Кажем, Италијански парламент је радио дванаест година и не треба да очекујемо да ћемо добити било какав извештај или неке релевантне информације одмах сутра. Зато смо и написали да нас редовно обавештавају шестомесечно о свом раду, а 2020. године би наш парламент, овај сазив могао да заврши рад расправом о првом прелиминарном извештају, али не коначном извештају.

Позивам све посланике да гласају за овај предлог комисије како бисмо омогућили да ускоро имамо и састав комисије пред собом и да почнемо да радимо. Било би ми велико задовољство да не гласају посланици појединачно, него да гласају посланички клубови, политички, све политичке опције, јер то има одређену тежину. Поштујем одлуку појединих посланика да подрже овај предлог, али ипак гласање посланичких клубова има једну озбиљнију подршку и озбиљну политичку поруку да искрено стоје иза формирања комисије, а не да имамо празне клупе и да се неко крије и каже – гласао је један, два или три наша посланика. Није то исто као што је гласање посланичких клубова, а прибојавам се, због празних клупа, да неће бити тако.

Молим вас да гласате за овај предлог одлуке и тиме омогућите Парламенту Републике Србије да се бави једним важним питањем, управо не да бисмо анализирали нашу прошлост, него да бисмо могли да кренемо даље и посветимо се нашој будућности. Нико овде формирањем комисије не жели да прејудицира како ће изгледати резултати, јер да резултати тог рада кажу и једно и друго, нико овде неће бити срећан. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, госпођо Гојковић.

Закључујем јединствени претрес о Предлогу одлуке.

Пошто смо обавили јединствени претрес, Народна скупштина ће у дану за гласање одлучивати о Предлогу одлуке.

Сада одређујем паузу од два минута. Хвала.

(После паузе.)

ПРЕДСЕДНИК: Пре него што пређемо на одлучивање, молим вас да претходно утврдимо кворум.

Молим да посланици убаце своје идентификационе картице у посланичке јединице електронског система за гласање.

Утврђујем кворум: присутна су 152 народна посланика, имамо услове да наставимо рад.

Пре него што пређемо на гласање, обавештавам вас да сам процедурално, као председник Скупштине, на основу члана 168. став 3. Пословника, предложила да се по хитном поступку уврсти у дневни ред ове седнице Предлог одлуке о изменама Одлуке о утврђивању састава сталних делегација Народне скупштине Републике Србије у међународним парламентарним институцијама, који сам поднела на иницијативу Посланичке групе Српске народне странке.

Стављам на гласање овај предлог.

Закључујем гласање: за – 143, против – нико, уздржаних – нема.

Констатујем да је Народна скупштина прихватила овај предлог.

Такође, на основу члана 168. став 3, предложила сам да се по хитном поступку уврсти у дневни ред ове седнице и тачка – Предлог одлуке о измени Одлуке о утврђивању састава Парламентарног одбора за стабилизацију и придруживање, такође на предлог СНС.

И ту је измена посланице која више није члан нашег парламента.

Стављам на гласање овај предлог.

Закључујем гласање: за – 151, против – нико, уздржаних – нема.

Констатујем да је Народна скупштина прихватила овај предлог.

Процедурално, морам да отворим расправу о ове две тачке дневног реда.

Молим посланичке групе да се пријаве ако желе да говоре поводом предлога тачака.

Прелазимо на 23. тачку дневног реда – **ПРЕДЛОГ ОДЛУКЕ О ИЗМЕНАМА ОДЛУКЕ О УТВРЂИВАЊУ САСТАВА СТАЛНИХ ДЕЛЕГАЦИЈА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У МЕЂУНАРОДНИМ ПАРЛАМЕНТАРНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА** (јединствени претрес).

Отварам претрес.

Могу да закључим да нема пријављених.

Закључујем јединствени претрес о Предлогу одлуке.

Пошто смо обавили јединствени претрес, Народна скупштина ће у дану за гласање одлучивати о Предлогу одлуке.

Прелазимо на 24. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ОДЛУКЕ О ИЗМЕНИ ОДЛУКЕ О УТВРЂИВАЊУ САСТАВА ПАРЛАМЕНТАРНОГ ОДБОРА ЗА СТАБИЛИЗАЦИЈУ И ПРИДРУЖИВАЊЕ (јединствени претрес).

Такође морам да отворим, по члану 192. став 3. Пословника, јединствени претрес о другом Предлогу одлуке.

Да ли неко жели реч по овој тачки?

Закључујем јединствени претрес о Предлогу одлуке.

Пошто смо завршили јединствени претрес о предлозима закона из тачака 14–20. дневног реда и предлозима одлука из тачака 21–24. дневног реда, подсећам вас на одредбу члана 87. став 5. Пословника по којој председник Народне скупштине може да одреди да дан за гласање о предлогу појединог закона или одлуке буде одмах по завршетку претреса тог предлога закона или одлуке.

У складу с овом одредбом, одређујем 18. мај 2018. године, са почетком у 15.15 часова, као дан за гласање о предлозима закона из тачака 14–20. дневног реда и предлозима одлука из тачака 21–24. дневног реда.

Прелазимо на ОДЛУЧИВАЊЕ.

Прелазимо на 14. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ПОТВРЂИВАЊУ ПРОТОКОЛА О ИЗМЕНИ ЧЛАНА 50(а) КОНВЕНЦИЈЕ О МЕЂУНАРОДНОМ ЦИВИЛНОМ ВАЗДУХО ПЛОВСТВУ И ПРОТОКОЛА О ИЗМЕНИ ЧЛАНА 56. КОНВЕНЦИЈЕ О МЕЂУНАРОДНОМ ЦИВИЛНОМ ВАЗДУХОПЛОВСТВУ.

Стављам на гласање Предлог закона о потврђивању Протокола о измени члана 50(а) Конвенције о међународном цивилном ваздухопловству и Протокола о измени члана 56. Конвенције о међународном цивилном ваздухопловству, у целини.

Закључујем гласање: за – 137, против – нико, уздржаних – нема.

Констатујем да је Народна скупштина већином гласова свих народних посланика усвојила Предлог закона.

Прелазимо на 15. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ПОТВРЂИВАЊУ МЕЂУНАРОДНЕ КОНВЕНЦИЈЕ О НАДЗОРУ И УПРАВЉАЊУ БРОДСКИМ БАЛАСТНИМ ВОДАМА И ТАЛОЗИМА ИЗ 2004. ГОДИНЕ.

Стављам на гласање Предлог закона о потврђивању Међународне конвенције о надзору и управљању бродским баластним водама и талозима из 2004. године.

Закључујем гласање: за – 138, против – нико, уздржаних – нема.

Констатујем да је Народна скупштина већином гласова свих народних посланика усвојила Предлог закона.

Прелазимо на 16. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ПОТВРЂИВАЊУ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ МОЛДАВИЈЕ О МЕЂУНАРОДНОМ ДРУМСКОМ САОБРАЋАЈУ.

Стављам на гласање Предлог закона о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Молдавије о међународном друмском саобраћају, у целини.

Закључујем гласање: за – 140, против – нико, уздржаних – нема.

Констатујем да је Народна скупштина већином гласова свих народних посланика усвојила Предлог закона.

Прелазимо на 17. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ПОТВРЂИВАЊУ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И САВЕТА МИНИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ О МЕЂУНАРОДНОМ ДРУМСКОМ ПРЕВОЗУ ПУТНИКА И ТЕРЕТА.

Стављам на гласање Предлог закона о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Савета министара Босне и Херцеговине о међународном друмском превозу путника и терета.

Закључујем гласање: за – 140, против – нико, уздржаних – нема.

Констатујем да је Народна скупштина већином гласова свих народних посланика усвојила Предлог закона.

Прелазимо на 18. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ПОТВРЂИВАЊУ СПОРАЗУМА О ВАЗДУШНОМ САОБРАЋАЈУ ИЗМЕЂУ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ВЛАДЕ КРАЉЕВИНЕ МАРОКО.

Стављам на гласање Предлог закона о потврђивању Споразума о ваздушном саобраћају између Владе Републике Србије и Владе Краљевине Мароко.

Закључујем гласање: за – 142, против – нико, уздржаних – нема.

Констатујем да је Народна скупштина већином гласова свих народних посланика усвојила Предлог закона.

Прелазимо на 19. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ПОТВРЂИВАЊУ СПОРАЗУМА О САРАДЊИ ИЗМЕЂУ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ ТУРСКЕ У ОБЛАСТИ УРБАНИЗМА.

Стављам на гласање Предлог закона о потврђивању Споразума о сарадњи између Владе Републике Србије и Владе Републике Турске у области урбанизма, у целини.

Закључујем гласање: за – 140, против – нико, уздржан – један.

Констатујем да је Народна скупштина већином гласова свих народних посланика усвојила Предлог закона.

Прелазимо на 20. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ПОТВРЂИВАЊУ СПОРАЗУМА О ВАЗДУШНОМ САОБРАЋАЈУ ИЗМЕЂУ ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ ТУНИС.

Стављам на гласање Предлог закона о потврђивању Споразума о ваздушном саобраћају између Владе Републике Србије и Владе Републике Тунис.

Закључујем гласање: за – 141, против – нико, уздржаних – нема.

Констатујем да је Народна скупштина већином гласова свих народних посланика усвојила Предлог закона.

Прелазимо на 21. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ОДЛУКЕ О ОБРАЗОВАЊУ КОМИСИЈЕ ЗА ИСТРАГУ ПОСЛЕДИЦА НАТО БОМБАРДОВАЊА 1999. ГОДИНЕ ПО ЗДРАВЉЕ ГРАЂАНА СРБИЈЕ, КАО И УТИЦАЈ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ, СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ПОСЛЕДИЦЕ КОЈЕ ЈЕ ОСТАВИЛА УПОТРЕБА ПРОЈЕКТИЛА СА ОСИРОМАШЕНИМ УРАНИЈУМОМ.

Стављам на гласање Предлог одлуке о образовању Комисије за истрагу последица НАТО бомбардовања 1999. године по здравље грађана Србије, као и утицај на животну средину, са посебним освртом на последице које је оставила употреба пројектила са осиромашеним уранијумом, у целини.

Закључујем гласање: за – 156, против – нико, уздржаних – нема, није гласао један посланик.

Констатујем да је Народна скупштина већином гласова усвојила Предлог одлуке.

Прелазимо на 22. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ОДЛУКЕ О ДАВАЊУ САГЛАСНОСТИ НА ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН АГЕНЦИЈЕ ЗА ЕНЕРГЕТИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА 2018. ГОДИНУ.

Стављам на гласање Предлог одлуке о давању сагласности на Финансијски план Агенције за енергетику Републике Србије за 2018. годину, у целини.

Закључујем гласање: за – 137, против – нико, уздржаних – нема.

Констатујем да је Народна скупштина већином гласова усвојила Предлог одлуке.

Прелазимо на 23. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ОДЛУКЕ О ИЗМЕНАМА ОДЛУКЕ О УТВРЂИВАЊУ САСТАВА СТАЛНИХ ДЕЛЕГАЦИЈА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У МЕЂУНАРОДНИМ ПАРЛАМЕНТАРНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА.

Стављам на гласање Предлог одлуке о изменама Одлуке о утврђивању састава сталних делегација Народне скупштине Републике Србије у међународним парламентарним институцијама, у целини.

Закључујем гласање: за – 136, против – нико, уздржаних – нема.

Констатујем да је Народна скупштина већином гласова свих народних посланика усвојила Предлог одлуке.

Прелазимо на 24. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ОДЛУКЕ О ИЗМЕНИ ОДЛУКЕ О УТВРЂИВАЊУ САСТАВА ПАРЛАМЕНТАРНОГ ОДБОРА ЗА СТАБИЛИЗАЦИЈУ И ПРИДРУЖИВАЊЕ.

Стављам на гласање Предлог одлуке о измени Одлуке о утврђивању састава Парламентарног одбора за стабилизацију и придруживање, у целини.

Закључујем гласање: за – 136, против – нико, уздржаних – нема.

Констатујем да је Народна скупштина већином гласова свих народних посланика усвојила Предлог одлуке.

Захваљујем свим посланицима који су учествовали у гласању.

Наставак седнице је у понедељак, у 10 часова, расправом о амандманима на предложене законе.

(Седница је прекинута у 15.25 часова.)